

GRETA ŽUPANČIĆ

**PRIRUČNIK ZA NASTAVNIKE UZ GEOGRAFIJU ZA 7.
RAZRED DEVETOGODIŠNJE OSNOVNE ŠKOLE**

Poštovane kolegice i kolege – nastavnice i nastavnici geografije,

Ovaj metodički priručnik namijenjen je isključivo vama, koji se služite udžbenikom geografije za 7. razred devetogodišnje osnovne škole autorica Grete Župančić.

Priručnik prati udžbenik geografije za 7. razred, koji je rađen prema važećem Nastavnom planu i programu. Prilagođen je uzrastu učenika i razini njihovog prethodno stečenog znanja. U njemu ćete naći prijedlog okvirnog plana i programa, prijedlog izvedbenog plana (makroplana) i programa, kao i dnevne pripreme za svih 70 nastavnih časova.

Budući da se u nastavi geografije sve više prakticira primjena blok-časova, dala sam primjer nekoliko tema obrađenih na taj način.

Pišući ovaj Priručnik, željela sam vam pomoći u osmišljavanju, pripremanju i organizaciji nastave. Međutim, svaki nastavni sadržaj ovog Priručnika možete mijenjati i prilagođavati vlastitim potrebama u skladu sa situacijom u razredu.

Želim vam mnogo uspjeha u radu!
Autorica

**OKVIRNI PLAN I PROGRAM GEOGRAFIJE ZA SEDMI RAZRED DEVETOGODIŠNJE
OSNOVNE ŠKOLE**

RED. BR	NASTAVNA CJELINA	UVOD	OBRADA NOVOGA GRADIVA	PONAVLJANJE, VJEŽBANJE I PROVJERAVANJE	PISMENI RAD	ZAKLJUČIVANJE OCJENA	UKUPNO
1.	UVOD	1					1
2.	EVROPA, KONTINENT NA KOJEM ŽIVIMO		9	4			13
3.	SREDOZEMLJE – MEDITERAN		5	2			7
4.	JUGOISTOČNA EVROPA		8	4			12
5.	JUGOZAPADNA AZIJA – AZIJSKO SREDOZEMLJE		3	1			4
6.	AFRIČKO SREDOZEMLJE – SJEVERNA AFRIKA		2	1			3
7.	SJEVERNA EVROPA		3	1			4
8.	ZAPADNA EVROPA		6	2			8
9.	SREDNJA EVROPA		6	2			8
10.	ISTOČNA EVROPA		3	1			4
11.	PISMENA PROVJARA ZNANJA				2		2
12.	ZAKLJUČIVANJE OCJENA					4	4
13.	UKUPNO NASTAVNIH ČASOVA	1	45	18	2	4	70

**IZVEDBENI PLAN I PROGRAM (MAKROPLAN) GEOGRAFIJE ZA SEDMI RAZRED
DEVETOGODIŠNJE OSNOVNE ŠKOLE**

PRVO POLUGODIŠTE			
REDNI BROJ SEDMICE	REDNI BROJ ČASA	TIP ČASA	NAZIV NASTAVNE CJELINE I TEME
1.	1.	Uvodni čas	UVOD U PREDMET
1.	2.	Obrada	EVROPA, KONTINENT NA KOJEM ŽIVIMO Pojam, veličina, geografski smještaj i položaj Evrope
2.	3.	Obrada	Reljef i geološka građa Evrope
2.	4.	Obrada	Mora i obale Evrope
3.	5.	Ponavljjanje, vježbanje i provjeravanje	Pojam, veličina, geografski smještaj i položaj Evrope Reljef i geološka građa Evrope Mora i obale Evrope
3.	6.	Obrada	Kopnene vode Evrope
4.	7.	Obrada	Klima i vegetacijska područja Evrope
4.	8.	Ponavljjanje, vježbanje i provjeravanje	Kopnene vode Evrope Klima i vegetacijska područja Evrope
5.	9.	Obrada	Stanovništvo Evrope – narodi i države
5.	10.	Obrada	Kretanje evropskog stanovništva
6.	11.	Ponavljjanje, vježbanje i provjeravanje	Stanovništvo Evrope – narodi i države Kretanje evropskog stanovništva
6.	12.	Obrada	Privreda Evrope
7.	13.	Obrada	Evropska Unija
7.	14.	Tematsko ponavljanje, vježbanje i provjeravanje	EVROPA, KONTINENT NA KOJEM ŽIVIMO
8.	15.	Obrada	SREDOZEMLJE – MEDITERAN Evropsko Sredozemlje – prirodna obilježja
8.	16.	Obrada	Evropsko Sredozemlje – stanovništvo i privredna obilježja
9.	17.	Ponavljjanje, vježbanje i provjeravanje	Evropsko Sredozemlje - prirodna obilježja Evropsko Sredozemlje – stanovništvo i privredna obilježja
9.	18.	Obrada	Države Apeninskog poluotoka
10.	19 – 20	Obrada	Države Pirinejskog poluotoka
11.	21.	Tematsko ponavljanje, vježbanje i provjeravanje	SREDOZEMLJE – MEDITERAN
11.	22.	Obrada	JUGOISTOČNA EVROPA Jugoistočna Evropa – prirodna i društvena obilježja
12.	23 – 24	Obrada	Republika Hrvatska – prirodna obilježja Republika Hrvatska – stanovništvo i privredna obilježja
13.	25.	Ponavljjanje, vježbanje i provjeravanje	Jugoistočna Evropa – prirodna i društvena obilježja Republika Hrvatska – prirodna obilježja Republika Hrvatska – stanovništvo i privredna obilježja
13 – 14	26 – 27	Obrada	Srbija – prirodna obilježja Srbija – stanovništvo i regionalna obilježja
14.	28.	Obrada	Crna Gora i Kosovo

15.	29.	Ponavljjanje, vježbanje i provjeravanje	Srbija – prirodna obilježja Srbija – stanovništvo i regionalna obilježja Crna Gora i Kosovo
15.	30.	Obrada	Grčka i Albanija
16.	31.	Obrada	Rumunija, Bugarska i Makedonija
16.	32.	Tematsko ponavljanje, vježbanje i provjeravanje	JUGOISTOČNA EVROPA
17.	33.	Ponavljjanje za ispit znanja na kraju prvog polugodišta	EVROPA, KONTINENT NA KOJEM ŽIVIMO SREDZOZEMLJE – MEDITERAN JUGOISTOČNA EVROPA
17.	34.	Pismena provjera znanja	EVROPA, KONTINENT NA KOJEM ŽIVIMO SREDZOZEMLJE – MEDITERAN JUGOISTOČNA EVROPA
18.	35.	Ponavljjanje	Analiza ispita znanja i sistematizacija gradiva
18.	36.		ZAKLJUČIVANJE OCJENA
DRUGO POLUGODIŠTE			
19.	37.	Obrada	JUGOZAPADNA AZIJA – AZIJSKO SREDOZEMLJE Jugozapadna Azija – prirodna obilježja
19.	38.	Obrada	Jugozapadna Azija – stanovništvo i privredna obilježja
20.	39.	Obrada	Turska, Saudijska Arabija i Iran
20.	40.	Tematsko ponavljanje, vježbanje i provjeravanje	JUGOZAPADNA AZIJA – AZIJSKO SREDOZEMLJE
21.	41.	Obrada	AFRIČKO SREDOZEMLJE – SJEVERNA AFRIKA Afričko Sredozemlje – prirodna i društvena obilježja
21.	42.	Obrada	Egipat
22.	43.	Tematsko ponavljanje, vježbanje i provjeravanje	JUGOZAPADNA AZIJA – AZIJSKO SREDOZEMLJE AFRIČKO SREDOZEMLJE – SJEVERNA AFRIKA
22.	44.	Obrada	SJEVERNA EVROPA Sjeverna Evropa – prirodna i društvena obilježja
23.	45.	Obrada	Skandinavske države
23.	46.	Obrada	Ostale države Sjeverne Evrope
24.	47.	Tematsko ponavljanje, vježbanje i provjeravanje	SJEVERNA EVROPA
24.	48.	Obrada	ZAPADNA EVROPA Zapadna Evropa – prirodna i društvena obilježja
25.	49 – 50	Obrada	Ujedinjeno Kraljevstvo
26.	51 – 52	Obrada	Francuska
27.	53.	Ponavljjanje, vježbanje i provjeravanje	Zapadna Evropa – prirodna i društvena obilježja Ujedinjeno Kraljevstvo Francuska
27.	54.	Obrada	Ostale države Zapadne Evrope
28.	55.	Tematsko ponavljanje, vježbanje i provjeravanje	ZAPADNA EVROPA
28.	56.	Obrada	SREDNJA EVROPA Srednja Evropa – prirodna i društvena obilježja
29.	57 – 58	Obrada	Njemačka

30.	59.	Ponavljjanje, vježbanje i provjeravanje	Srednja Evropa – prirodna i društvena obilježja Njemačka
30.	60.	Obrada	Alpske države
31.	61 – 62	Obrada	Ostale države Srednje Evropa
32.	63.	Tematsko ponavljanje, vježbanje i provjeravanje	SREDNJA EVROPA
32.	64.	Obrada	ISTOČNA EVROPA Istočna Evropa – prirodna i društvena obilježja
33.	65.	Obrada	Ruska Federacija
33.	66.	Obrada	Ostale države Istočne Evrope
34.	67.	Ponavljjanje za ispit znanja na kraju drugog polugodišta	JUGOZAPADNA AZIJA – AZIJSKO SREDOZEMLJE AFRIČKO SREDOZEMLJE – SJEVERNA AFRIKA SJEVERNA EVROPA ZAPADNA EVROPA SREDNJA EVROPA ISTOČNA EVROPA
34.	68.	Pismena provjera znanja	JUGOZAPADNA AZIJA – AZIJSKO SREDOZEMLJE AFRIČKO SREDOZEMLJE – SJEVERNA AFRIKA SJEVERNA EVROPA ZAPADNA EVROPA SREDNJA EVROPA ISTOČNA EVROPA
35.	69.	Ponavljjanje	Analiza ispita znanja i sistematizacija gradiva
35.	70.		ZAKLJUČIVANJE OCJENA

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE

1

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 1

REDNI BROJ SEDMICE: 1

NAZIV NASTAVNE CJELINE:

UVOD U PREDMET GEOGRAFIJA ZA SEDMI RAZRED

NAZIV NASTAVNE TEME:

Upoznavanje s planom i programom te sredstvima za rad

TIP ČASA:

Uvodni čas

ZADACI NASTAVE:

a) materijalni

b) funkcionalni

c) odgojni

a)

- upoznati učenike s programom nastave geografije, udžbenikom i radnom sveskom
- raščlaniti udžbenik i radnu svesku i upoznati njihove osnovne dijelove
- uputiti učenike kako će se služiti tekstom i priložima uz tekst
- izdvojiti zanimljive sadržaje i istaknuti najvažnije pojmove
- upoznati učenike s načinom provjeravanja i ocjenjivanja i obavijestiti ih o održavanju pismenih radova tokom školske godine

b)

- razvijati sposobnost pravilne upotrebe nastavnih sredstava
- razvijati naviku korištenja različitih izvora znanja
- naučiti primjenjivati stečena znanja u svakodnevnom životu

c)

- razvijati zanimanje za predmet
- poticati učenika na redovno učenje i izvršavanje obaveza
- razvijati svijest o potrebi čuvanja knjige

NASTAVNE METODE:

razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, rad na tekstu i priložima

METODIČKI OBLICI RADA:

frontalni rad, individualni rad

NASTAVNA SREDSTVA:

udžbenik, radna sveska, sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Evrope i svijeta, globus i stručni časopisi.

KLJUČNI POJMOVI:

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Pozdraviti učenike i poželjeti im dobrodošlicu na početku nove školske godine.

Upoznati učenike s učionicom ili kabinetom u kojem će se izvoditi nastava iz školskog predmeta Geografija 7.

Ukazati na pravila ponašanja u učionici (kabinetu) i skrenuti pažnju učenicima na potrebu održavanja reda te čuvanja opreme i nastavnih pomagala. Upoznati ih s rasporedom sjedenja u učionici ili kabinetu.

Pokazati udžbenik i radnu svesku i upoznati učenike s tjednim (sedmičnim) i godišnjim brojem nastavnih časova.

CILJ ČASA

Upoznati učenike s nastavnim planom i programom geografije u sedmom razredu te obaveznom i neobaveznom literaturom.

GLAVNI DIO ČASA

Uputiti učenike da pročitaju naslove nastavnih cjelina i tema te se tako upoznaju sa sadržajem udžbenika i programom geografije za sedmi razred.

Objasniti učenicima da se svaka nastavna tema sastoji od uvodnih pitanja ili uvodnog teksta, osnovnog teksta, fotografija, slika, ilustracija, tematskih karata, grafikona, pitanja za provjeru znanja i ostalih priloga. Prelistati radnu svesku i geografski atlas i objasniti njihovu ulogu u nastavi geografije kao i ulogu sveske (sveske).

Upoznati učenike s načinom rada, tj. provjeravanjem i ocjenjivanjem stečenoga znanja (pismeni radovi, usmena ispitivanja, kartografske vježbe, radna sveska, poster, zidne novine, referati itd.).

Obavijestiti učenike o vremenu pisanja pismenih radova (testova) tokom školske godine.

Započeti razgovor i s učenicima ponoviti neke sadržaje koje su naučili u prethodnim razredima.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Na kraju časa ponoviti šta je cilj i koji su zadaci učenja u okviru predmeta Geografija 7. Na ploči napisati naziv udžbenika i radne sveske, ime i prezime autora i nazive nastavnih cjelina koje će se obrađivati u sedmom razredu. Osim obavezne, navesti i neobaveznu literaturu za one učenike koji žele naučiti nešto više (stručni časopisi, upotreba interneta, čitanje novina, praćenje TV programa kao i čitanje neobaveznih rubrika u udžbeniku).

PLAN PLOČE

PREDMET – GEOGRAFIJA 7

1. UDŽBENIK – **GEOGRAFIJA 7**
2. RADNA SVESKA – **GEOGRAFIJA 7**
3. AUTOR -

NASTAVNE CJELINE:

- 1) **Evropa – kontinent na kojem živimo**
- 2) **Sredozemlje – Mediteran**
- 3) **Jugoistočna Evropa**
- 4) **Jugozapadna Azija – azijsko Sredozemlje**
- 5) **Afričko Sredozemlje – Sjeverna Afrika**
- 6) **Sjeverna Evropa**
- 7) **Zapadna Evropa**
- 8) **Srednja Evropa**
- 9) **Istočna Evropa**

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE

2

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 2

REDNI BROJ SEDMICE: 1

NAZIV NASTAVNE CJELINE:

EVROPA, KONTINENT NA KOJEM ŽIVIMO

NAZIV NASTAVNE TEME:

Pojam, veličina, geografski smještaj i položaj Evrope

TIP ČASA:

Obrada novoga gradiva

ZADACI NASTAVE:

a) materijalni

b) funkcionalni

c) odgojni

a)

- uz pomoć geografske karte objasniti i opisati pojmove Evropa i Evroazija
- upoznati geografski smještaj i položaj Evrope
- na geografskoj karti odrediti političku i dogovorenu granicu između Evrope i Azije

b)

- razvijati sposobnost snalaženja na geografskoj karti
- pokazati krajnje tačke Evrope
- poticati sposobnost pamćenja, uočavanja uzročno-posljedičnih odnosa u prostoru i logičkog zaključivanja
- stjecati vještinu pravilnog analiziranja kartografskih priloga

c)

- razvijati kod učenika znatiželju za prirodu i svijet oko sebe

NASTAVNE METODE:

razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, rad na tekstu, grafička metoda, vježba na slijepim kartama

METODIČKI OBLICI RADA:

frontalni rad, individualni rad

NASTAVNA SREDSTVA:

udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Evrope i svijeta, globus, tematske karte, grafofolija, grafoskop

KLJUČNI POJMOVI:

Evroazija, kontinent, geografski smještaj, geografski položaj, dogovorena granica, politička granica

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Najaviti igru asocijacija, pri čemu će se učenici prisjetiti pojmova: kontinenti, okeani, mora, Stari i Novi svijet, Sredozemno more, morski prolazi, granica, meridijani, paralele, geografska ili stupanjna mreža, geografska širina i geografska dužina.

Pročitati tekst u uvodnom dijelu lekcije i najaviti nastavnu temu: *Pojam, veličina, geografski smještaj i položaj Evrope.*

CILJ ČASA

Objasniti pojam Evroazija, odrediti veličinu Evrope, upoznati dogovorenu ili tradicionalnu i političku granicu Evrope i Azije te geografski smještaj i položaj Evrope.

GLAVNI DIO ČASA – OBRADA

1) **Pojam, veličina i granice Evrope**

Definirati pojmove Evropa i Evroazija i pokazati ih na geografskoj karti.

Uporediti veličinu Evrope s ostalim kontinentima svijeta.

Usmenim izlaganjem objasniti zašto se najveća kopnena cjelina na Zemlji, Evroazija dijeli na dva zasebna kontinenta.

Objasniti i demonstrirati na geografskoj karti dogovorenu i političku granicu između Evrope i Azije.

Pokazati na geografskoj karti morske prolaze Bosfor i Dardanele, kao i države koje nazivamo evroazijske (Rusiju, Tursku i Kazahstan).

2) **Geografski smještaj Evrope**

Definirati pojam geografski smještaj i pokazati na karti smještaj Evrope.

Analizirati kartu u udžbeniku i pokazati krajnje kopnene tačke Evrope.

Navesti i pokazati na geografskoj karti najveće otoke i otočne skupine Evrope koje se nalaze u Atlantiku i Sredozemnom moru.

3) **Geografski položaj Evrope**

Definirati pojam geografski položaj.

Pokazati na karti Gibraltarska vrata i Sicilijski prolaz i opisati njihovo značenje.

Demonstrirati na karti i globusu položaj Evrope u središtu kopnene polulopte i objasniti zašto Evropa ima povoljan geografski položaj.

4) **Individualna vježba na slijepoj karti za učenike**

Različitim bojama ucrtati dogovorenu i političku granicu Evrope i Azije.

Države zapadno od političke granice obojite crvenom bojom.

Državu između dogovorene i političke granice obojite zelenom bojom.

Slovima A, B, C, D obilježite krajnje kopnene tačke Evrope

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Ponoviti gradivo prema planu ploče koji će biti napisan na grafoliji ili pročitati rubriku *Ponovite i upamtite.* Za domaću zadaću učenici će pismeno odgovoriti na pitanja u rubrici *Provjerite znanje* i riješiti zadatke u radnoj svesci.

Učenici koji žele naučiti više, pročitati će rubriku u udžbeniku *Dobro je znati* i istražiti šta znači pojam *Evropeizacija svijeta.*

POJAM, VELIČINA, GEOGRAFSKI SMJEŠTAJ I POLOŽAJ EVROPE

Evrozija – najveća kopnena cjelina na Zemlji (55 mil. km²) sastoji se od Evrope i Azije

Evropa – čini jednu petinu Evrozije i površinu od 10,5 mil. km²

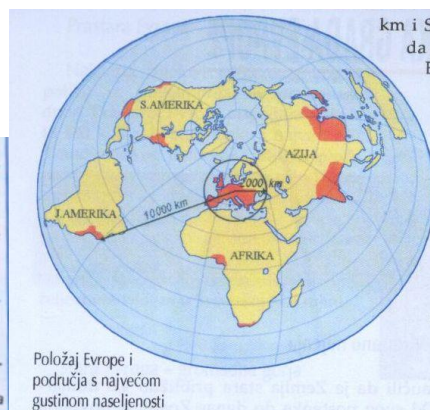
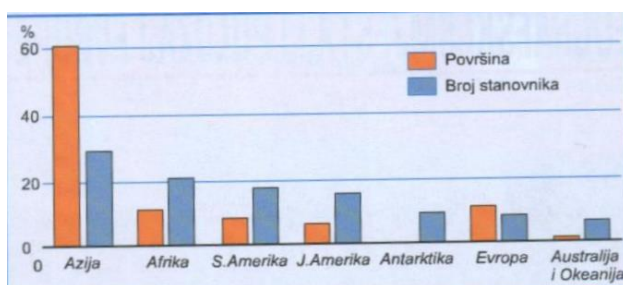
Granica – između Evrope i Azije je politička i dogovorena (tradicionalna)

Geografski smještaj – određuje se prema geografskoj mreži (Evropa je smještena na sjevernoj polulopti, većim dijelom istočno od početnog meridijana).

Geografski položaj – odnos prema susjednim morima i kopnu (Evropa se nalazi između Azije, Afrike, Atlantskog okeana, Sjevernog ledenog mora)

Politička i dogovorena granica Evrope

Grafički prikaz odnosa površine i broja stanovnika po kontinentima

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 3

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 3

REDNI BROJ SEMICE: 2

NAZIV NASTAVNE CJELINE:

EVROPA, KONTINENT NA KOJEM ŽIVIMO

NAZIV NASTAVNE TEME:

Reljef i geološka građa Evrope

TIP ČASA:

Obrada novoga gradiva

ZADACI NASTAVE:

a) materijalni

b) funkcionalni

c) odgojni

a)

- usvojiti znanja o nastanku reljefa Evrope i navesti osnovne reljefne skupine
- upoznati učenike s različitim reljefnim oblicima Evrope, te navesti njihova obilježja i značaj za naseljavanje i saobraćajno povezivanje
- pokazati osnovne reljefne cjeline na geografskoj karti Evrope

b)

- razvijati sposobnost zapažanja i zaključivanja te opisivanja, objašnjavanja i usmenog izlaganja
- razvijati sposobnost snalaženja na geografskoj karti

c)

- razvijati kod učenika pravilan odnos prema reljefnim obilježjima Evrope i svijeta
- razvijati ekološku svijest i pravilan odnos prema reljefno – geološkim obilježjima

NASTAVNE METODE:

razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, rad na tekstu i priložima, grafička metoda

METODIČKI OBLICI RADA:

frontalni rad, rad u grupama

NASTAVNA SREDSTVA:

udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna karta Evrope i svijeta, tematske karte, grafofolija, grafoskop, računar i LCD projektor, fotografije različitih reljefnih oblika, listići s pitanjima

KLJUČNI POJMOVI:

reljef, geologija, geološke ere, prastara, stara i mlada Evropa, stara gromadna gorja, mlade nabrane planine, nabiranje, potresi, vulkani, ledničke (ledenjačke) doline, lednička jezera, fjordovi i fjeldovi

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Učenici će usmeno odgovoriti na pitanja iz uvodnog dijela lekcije i na taj način prisjetiti se znanja o reljefu Zemljine površine koja su stekli u šestom razredu. Najaviti današnju temu *Reljef i geološka građa Evrope* i plan rada u grupama.

CILJ ČASA

Upoznati osnovna obilježja reljefa Evrope.

GLAVNI DIO ČASA – OBRADA

Podijeliti učenike u 6 skupina, a pitanja na koja treba da odgovore projicirati na grafoskopu ili napisati na listiće te ih podijeliti. Zadatak učenika svake skupine je da, nakon što pročitaju svoj dio teksta u udžbeniku i promotre slikovni materijal odgovore na postavljena pitanja.

- 1) **Pitanja za prvu skupinu: Reljef se neprestano mijenja**
 1. Kolika je približna starost Zemlje?
 2. Usljed kakvih sila i procesa je nastao reljef?
 3. Šta je geologija?
 4. Navedite geološke ere.
 5. S obzirom na geološku starost, koje tri reljefne cjeline razlikujemo u Evropi?
- 2) **Pitanja za drugu skupinu: Prastari štitovi i ploče**
 1. Kada su se oblikovali najstariji dijelovi evropskog kopna?
 2. Imenujte prastare dijelove Evrope i pokažite ih na karti.
 3. Opišite kako izgledaju ti najstariji dijelovi Evrope.
 4. Čime su bogate te stare stijene? Navedite primjer.
- 3) **Pitanja za treću skupinu: Stara gromadna gorja**
 1. Kada se izdigao reljef koji nazivamo starom Evropom?
 2. Navedite koja gorja pripadaju staroj Evropi i pokažite ih na karti.
 3. Opišite kako izgledaju stara gromadna gorja.
 4. Kakvo je privredno značenje starih gromadnih gorja?
- 4) **Pitanja za četvrtu skupinu: Mlade nabrane ili ulančane planine**
 1. Šta je uzrokovalo alpsko nabiranje?
 2. Navedite i pokažite na karti mlade nabrane planine.
 3. Opišite reljefna obilježja mladih nabranih planina.
 4. Šta je karakteristično za reljef Južne Evrope?
 5. Navedite poznate evropske vulkane i pokažite ih na karti.
 6. Na kojem evropskom otoku se pojavljuju gejziri?
- 5) **Pitanja za petu skupinu: Reljef Evrope oblikovali su i lednici**
 1. Kada je oblikovan reljef današnje Evrope?
 2. Gdje su lednici oblikovali ledničke doline?
 3. U kojem dijelu Evrope se nalaze lednička jezera?
 4. Šta su fjordovi, a šta fjeldovi?
- 6) **Pitanja za šestu skupinu: Nizije i ravnice**
 1. Koji reljefni oblici zauzimaju najveći dio Evrope?
 2. Kako su nastale najveće nizije Evrope?
 3. Navedite i pokažite najveće evropske nizije.
 4. Šta je prapor ili les?

Usmenim izlaganjem predstavnici prve skupine prezentiraju ostalim kako su odgovorili na pitanja uz pokazivanje na zidnoj geografskoj karti Evrope i tako redom. Zajedno s učenicima pratiti izlaganja i uz pomoć računara i LCD projektora prikazati fotografiju odgovarajuće reljefne cjeline.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Pokazati na grafoskopu rubriku *Ponovite i upamtite* koja će poslužiti kao plan ploče i na taj način ponoviti gradivo.

Za domaću zadaću učenici će pismeno odgovoriti na pitanja u rubrici *Provjerite znanje* i riješiti zadatke u radnoj svesci.

Učenici koji žele naučiti više će pročitati rubriku u udžbeniku *Dobro je znati*.

PLAN PLOČE

RELJEF I GEOLOŠKA GRAĐA EVROPE

- Reljef Zemlje nastao je djelovanjem unutrašnjih sila i vanjskih procesa
- Geološke ere su: prekambrij, paleozoik, mezozik, kenozoik
- Tri reljefne cjeline Evrope: prastara, stara i mlada Evropa
- Prastaraj Evropi pripadaju Baltički štit, Ruska ploča i Ukrajinski štit
- Stara gromadna gorje su ona u V. Britaniji i Irskoj, Skandinavsko gorje, Njemačko i Češko sredogorje, Meseta, Središnji masiv, Ardeni, Vogezi, Rodopi i Ural
- Alpskim nabiranjem nastale su Alpe, Apenini, Dinaridi, Šarsko-pindsko gorje, Karpati, Balkan, Pireneji i Betijski Kordirelji
- Prije 11 000 godina formiran je lednički reljef: lednici, ledničke doline, lednička jezera, fjeldovi i fjordovi
- Najveće evropske nizine su: Panonska, Padska, Vlaška, Andaluzijska, Istočnoevropska i Pribaltička

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 4

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 4

REDNI BROJ SEDMICE: 2

NAZIV NASTAVNE CJELINE:

EVROPA, KONTINENT NA KOJEM ŽIVIMO

NAZIV NASTAVNE TEME:

Mora i obale Evrope

TIP ČASA:

Obrada novoga gradiva

ZADACI NASTAVE: **a) materijalni** **b) funkcionalni** **c) odgojni**

a)

- upoznati učenike s morima koja okružuju Evropu te brojnim poluotocima, otocima, zalivima, morskim prolazima i kanalima
- objasniti pojmove razvedenost i maritimnost
- uporediti obale po postanku i privrednoj iskorištenosti

b)

- razvijati sposobnost snalaženja na geografskoj karti i razlikovanja razvede od nerazvedene obale
- razvijati sposobnost usmenog izražavanja i uočavanja uzročno-posljedičnih odnosa u prostoru

c)

- razvijati kod učenika pravilan stav prema značenju mora i potrebi njegove zaštite od zagađivanja

NASTAVNE METODE:

razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, rad na tekstu i grafičkim priložima

METODIČKI OBLICI RADA:

frontalni rad, individualni rad

NASTAVNA SREDSTVA:

udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Evrope i svijeta, tematske karte, globus, grafolija, grafoskop, računar i LCD projektor

KLJUČNI POJMOVI:

razvedenost obale, maritimnost, obalna proćelja ili područja, norveški tip obale, dalmatinski tip obale, morski prolazi, lagune

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

U razgovoru se prisjetiti gradiva šestog razreda vezanog za vodu na Zemlji s naglaskom na more. Prisjetiti se pojmova: geografski smještaj i položaj Evrope, a nakon što učenici usmeno odgovore na uvodna pitanja u udžbeniku najaviti nastavnu temu: *Mora i obale Evrope*.

CILJ ČASA

Upoznati osnovna obilježja evropskih mora i obala i obalnih pročelja ili područja.

GLAVNI DIO ČASA – OBRADA

1) **Evropa – kontinent na moru**

Demonstrirati (pokazati) na zidnoj geografskoj karti Evrope i svijeta Atlantski okean i pripadajuća mu rubna mora koja okružuju Evropu.

Analizirati kartu (u udžbeniku ili na grafofoliji) i objasniti šta Evropu čini najrazvedenijim kontinentom.

Navesti i pokazati na zidnoj geografskoj karti najveće otoke i poluostrva Evrope.

Usmenim izlaganjem objasniti šta je maritimnost i kada je obalna linija Evrope poprimila svoj današnji izgled.

Naglasiti da su obale Evrope vrlo raznolike i stoga se izdvaja nekoliko obalnih pročelja ili područja (sjeverno, zapadno i južno).

2) **Sjeverno obalno pročelje**

Imenovati i pokazati mora na sjeveru Evrope koja čine sjeverno obalno pročelje.

Navesti njihova obilježja, klimatske prilike koje tu vladaju i kako utječu na naseljenost i pomorski saobraćaj.

Istaknuti utjecaj tople Golfske struje i ulogu ledolomaca. Pokazati na karti ruske luke Arhangelsk i Murmansk.

3) **Zapadno obalno pročelje**

Imenovati i pokazati na karti mora koja čine zapadnu evropsku obalu.

Uočiti i pokazati na računaru fotografije niskih i plitkih obala Sjevernoga mora te visokih i strmih obala Norveške i zapadne Škotske (fjordovi).

Objasniti pojam norveški tip obale.

Demonstrirati na karti morske prolaze Skagerrak i Kattegat te Kielski kanal i opisati njihov saobraćajni značaj. Usmenim izlaganjem upoznati učenike s privrednim značenjem zapadne evropske obale (nafta, gas, haringa, bakalar, saobraćaj itd.).

4) **Južno obalno pročelje**

Imenovati i pokazati na karti mora koja čine južnu evropsku obalu ili Sredozemni bazen.

Analizirati fotografije (u udžbeniku ili na računaru) dalmatinski i norveški tip obale, lagune i uočiti razliku.

U razgovoru s učenicima doći do zaključka zašto je Sredozemno more ekološki ugroženo.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Gradivo ponoviti prema planu ploče (pokazati na grafoskopu) ili će učenici usmeno odgovoriti na pitanja u rubrici *Provjerite znanje*. Za domaću zadaću riješiti zadatke i odgovoriti na pitanja u radnoj svesci i pripremiti se za ponavljanje, vježbanje i provjeravanje gradiva.

Učenici koji žele naučiti više će istražiti i pripremiti referat na temu: *Nemaju sve evropske države izlaz na more*.

MORA I OBALE EVROPE

Evropa – najrazvedeniji i najmaritimniji kontinent

Najveći otoci:

Velika Britanija
Island
Irska

} Atlantski
ocean

Najveći poluotoci:

Skandinavski poluotok
Pirinejski poluotok
Apeninski poluotok
Balkanski poluotok

Sicilija
Sardinija
Korzika
Kreta
Baleari

} Sredozemno
more

Morska pročelja ili područja

Sjeverno

Barentsovo more
Bijelo more

Zapadno

Norveško more
Sjeverno more
Baltičko more

Južno

Egejsko more
Jonsko more
Jadransko more
Ligursko more
Tirensko more
Crno more

Morski prolazi i kanali: Skagerrak, Kattegat, Gibraltar, Kielski kanal

Tipovi obala:

- norveški tip obale – fjordovi
- dalmatinski tip
- lagune

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 5

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 5

REDNI BROJ SEDMICE: 3

NAZIV NASTAVNE CJELINE:

EVROPA, KONTINENT NA KOJEM ŽIVIMO

NAZIV NASTAVNE TEME:

Pojam, veličina, geografski smještaj i položaj Evrope; Reljef i geološka građa Evrope; Mora i obale Evrope

TIP ČASA:

Ponavljjanje, vježbanje i provjeravanje

ZADACI NASTAVE:

a) materijalni

b) funkcionalni

c) odgojni

a)

- ponoviti, uvježbati i provjeriti usvojenost znanja o pojmu Evrope, veličini, geografskom smještaju i položaju Evrope, reljefu i geološkoj građi i razvedenosti evropskih obala

b)

- razvijati sposobnost samostalnog usmenog izlaganja
- stjecati vještinu opisivanja i davanja kratkih odgovora
- razvijati sposobnost snalaženja na geografskoj karti te slijepim kartama i crtežima

c)

- razvijati takmičarski duh kod učenika
- razvijati sposobnost primjene znanja u svakodnevnom životu
- isticati važnost individualnog doprinosa grupnom radu

NASTAVNE METODE:

razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, vježba na slijepim kartama i crtežima

METODIČKI OBLICI RADA:

frontalni rad, individualni rad, rad u grupama

NASTAVNA SREDSTVA:

udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Evrope i svijeta, tematske karte, globus, grafofolija, grafoskop, računar i LCD projektor

KLJUČNI POJMOVI:

Evroazija, kontinent, geografski smještaj, geografski položaj, dogovorena granica, politička granica, reljef, geologija, geološke ere, prastara, stara i mlada Evropa, stara gromadna gorja, mlade nabrane planine, nabiranje, potresi, vulkani, ledničke doline, lednička jezera, fjordovi i fjeldovi, razvedenost obale, maritimnost, obalna pročelja ili područja, norveški tip obale, dalmatinski tip obale, morski prolazi, lagune

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Pregledati radne sveske i provjeriti koliko su uspješno učenici riješili zadatke i odgovorili na pitanja.

CILJ ČASA:

Ponoviti, uvježbati i provjeriti usvojenost znanja o pojmu, veličini, geografskom smještaju i položaju, reljefu i geološkoj građi te morima i razvedenosti obala Evrope.

GLAVNI DIO ČASA – PONAVLJANJE, UVJEŽBAVANJE I PROVJERAVANJE

Podijeliti učenike u četiri ili pet skupina (ovisno o broju učenika u razredu), svakoj skupini na posebnom listu papira podijeliti zadatke koje će članovi skupine zajedno rješavati.

Primjer pitanja i zadataka za jednu od skupina

I ODGOVORITE NA SLJEDEĆA PITANJA

- 1) Objasnite pojmove Evropa i Evroazija.
- 2) Kolika je površina Evrope?
- 3) Objasnite razliku između fjordova i fjeldova.
- 4) Koje su najveće evropske nizije?
- 5) Opišite južnu evropsku obalu.

II DOPUNITE SLJEDEĆE REČENICE

- 1) Evropa je u cijelosti smještena na _____ polulopti.
- 2) Nabrane ili ulančane planine nastale su _____ nabiranjem.
- 3) Na praporu ili lesu nastalo je plodno tlo _____.
- 4) Norveško more se ne zaleđuje zbog utjecaja _____ struje.
- 5) Obale Crnog mora su niske i pjeskovite, s brojnim _____.

III NA SLIJEPOJ KARTI EVROPE URADITE SLJEDEĆE

- 1) Ucrtajte nulti ili početni meridijan.
- 2) Različitim bojama obojite najveće poluotoke.
- 3) U kružiće upišite odgovarajuće slovo:
 - A. planina Ural
 - B. rijeka Ural
 - C. Kavkaz
 - D. Crno more
 - E. Egejsko more
- 4) Okomitim crtama označite najveći evropski otok.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Predstavnik ili predstavnici skupine prezentirat će kako su riješili zadane im zadatke. Pritom će se poslužiti i demonstracijom na zidnoj geografskoj karti Evrope. Tačne odgovore vezane za slijepe karte i crteže pokazati na grafoskopu ili LCD projektoru. Na kraju časa vrednovat ćemo učenička postignuća odgovarajućom ocjenom.

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 6

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 6

REDNI BROJ SEMICE: 3

NAZIV NASTAVNE CJELINE:

EVROPA, KONTINENT NA KOJEM ŽIVIMO

NAZIV NASTAVNE TEME:

Kopnene vode Evrope

TIP ČASA:

Obrada novoga gradiva

ZADACI NASTAVE:

a) materijalni

b) funkcionalni

c) odgojni

a)

- steći osnovna znanja o obilježjima kopnenih voda Evrope
- usvojiti osnovne pojmove vezane za hidrografsku mrežu Evrope (riječna mreža, riječni režimi, riječni slivovi, razvodnica, delta, estuarij)
- upoznati učenike sa zastupljenošću i vrstama jezera prema postanku

b)

- razvijati sposobnost uočavanja uzročno-posljedičnih veza u prostoru
- stjecati vještine pravilnog analiziranja slikovnog i grafičkog materijala, kao i pravilnog pokazivanja rijeka i jezera na geografskoj karti

c)

- razvijati kod učenika pravilan stav prema značenju tekućih i stajaćih kopnenih voda
- razvijati ekološku svijest i poticati učenike na aktivno učestvovanje u zaštiti kopnenih voda od zagađivanja

NASTAVNE METODE:

razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, rad na tekstu, grafička metoda

METODIČKI OBLICI RADA:

frontalni rad, individualni rad i rad u parovima

NASTAVNA SREDSTVA:

udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Evrope i svijeta, tematske karte, globus, grafofolija, grafoskop, računar i LCD projektor

KLJUČNI POJMOVI:

riječna mreža, riječni režim, razvodnica, delta, estuarij, vrste jezera (reliktna, lednička, tektonska, kraška i umjetna)

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Učenici će usmeno odgovoriti na pitanja iz uvodnog dijela lekcije i na taj način prisjetiti se gradiva šestog razreda vezanog za vode na kopnu (rijeka i jezera). Nakon toga najaviti nastavnu temu *Kopnene vode Evrope*.

CILJ ČASA

Usvojiti osnovna znanja o obilježjima rijeka i jezera Evrope.

GLAVNI DIO ČASA – OBRADA

1) **Riječna mreža Evrope**

Učenici će samostalno (individualno) čitati podnaslov *Riječna mreža Evrope*, analizirati grafikon *Najduže evropske rijeke* nakon čega će usmeno odgovoriti na pitanja:

1. Zašto su evropske rijeke relativno kratke?
2. Navedite i pokažite na karti najduže evropske rijeke.
3. Šta je riječni režim?
4. Kakav riječni režim imaju rijeke u Zapadnoj Evropi?
5. Zašto rijeke koje izvire u Alpama imaju najviši vodostaj početkom ljeta?
6. Za koje rijeke kažemo da imaju mješovit režim?

2) **Glavni evropski slivovi**

Usmenim izlaganjem definirati pojmove: sliv, razvodnica (vododjelnica). Analizirati tematsku kartu (u udžbeniku, na grafoskopu ili računaru) *evropski slivovi i veće evropske luke*.

Demonstrirati evropske slivove na zidnoj geografskoj karti Evrope i pokazati kojim dijelovima Evrope prolazi razvodnica.

Imenovati veće rijeke svakog od navedenih slivova, navesti njihova osnovna obilježja i značenje za život čovjeka.

Posebno istaknuti evropske rijeke Volgu, Dunav i Rajnu i objasniti njihovo saobraćajno značenje. Analizirati fotografije rijeka u udžbeniku ili ih pokazati na računaru.

Metodom razgovora prisjetiti se u koje svrhe se iskorištavaju riječne vode.

3) **Jezera Evrope**

Metodom razgovora prisjetiti se šta su jezera, gdje ih na svijetu najviše ima i da se po načinu postanka dijele na prirodna i umjetna (vještačka).

Ako je potrebno, pojasniti pojmove: reliktna, lednička, tektonska, vulkanska, kraška i riječna jezera.

Demonstrirati na zidnoj geografskoj karti najveće evropska jezera, uz pomoć računara pokazati fotografije nekih od jezera i navesti njihovo privredno značenje.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Ponoviti gradivo prema planu ploče koji će biti ispisan na i pokazati ga na grafoskopu. Radeći u parovima učenici mogu riješiti drugi i šesti zadatak u radnoj svesci i na taj način ponoviti gradivo.

Za domaću zadaću riješiti će preostale zadatke u radnoj svesci i pismeno odgovoriti na pitanja u rubrici *Provjerite znanje*. Učenici koji žele znati više, neka napišu pismeni rad o temi *Una od izvora do ušća* (ili neka druga rijeka u BiH).

PLAN PLOČE

KOPNE NE VODE EVROPE

Riječna mreža – sve tekućice na nekom području

Riječni režim - način na koji se rijeka snabdijeva vodom:

- a) kišni (padavine)
- b) snježni (otapanje snijega)
- c) mješoviti (padavine i otapanje snijega)

Razvodnica – granica između dva porječja ili dva sliva

EVROPSKI SLIV OVI

Atlantski	Baltički	Sredozemni	Crnomorski	Kaspijski	Sliv Sjevernog ledenog mora
Rajna	Odra	Rhona	Dunav	Volga	Pečora
Elba	Visla	Ebro	Dnjepar	Ural	Sjeverna Dvina
Weser	Z. Dvina	Po	Dnjestar		
Sena	Njemen	Neretva	Don		
Loara	Neva	Vardar			
Temza					

JEZERA EVROPE

- a) **Prirodna** (reliktna, lednička, tektonska, vulkanska, krška, riječna)
- b) **Umjetna** (nastala podizanjem brana i pregrađivanjem riječnih dolina)

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 7

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 7

REDNI BROJ SEMICE: 4

NAZIV NASTAVNE CJELINE:

EVROPA, KONTINENT NA KOJEM ŽIVIMO

NAZIV NASTAVNE TEME:

Klima i vegetacijska područja Evrope

TIP ČASA:

Obrada novoga gradiva

ZADACI NASTAVE:

a) materijalni

b) funkcionalni

c) odgojni

a)

- usvojiti znanja o klimatskim faktorima ili činiocima koji utječu na klimu Evrope
- imenovati tipove klime, upoznati klimatska obilježja i biljni svijet Evrope
- uočiti povezanost klime i biljnog svijeta

b)

- razvijati sposobnost za samostalno analiziranje klimatskih karata, „čitanje“ i razumijevanje klimatskih dijagrama te ostalih grafičkih priloga
- razvijati sposobnost zapažanja, uočavanja i logičkog razmišljanja

c)

- poticati zanimanje i znatiželju za proučavanjem prirodnih pojava i njihovim značenjem za svakodnevni život
- poticati želju za istraživanjem i iznošenjem mišljenja

NASTAVNE METODE:

Razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, rad na tekstu i priložima, rad na slijepim kartama, grafička metoda

METODIČKI OBLICI RADA:

frontalni rad, individualni rad, rad u grupama

NASTAVNA SREDSTVA:

udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Evrope i svijeta, tematske karte, slijepe karte, fotografije, globus, grafofolija, grafoskop, računar i LCD projektor

KLJUČNI POJMOVI:

Klimatski faktori ili činitelji, kontinentalnost

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Pregledati sveske i radne sveske i provjeriti koliko su učenici uspješno riješili zadatke u radnoj svesci i odgovorili na pitanja u rubrici *Provjerite znanje*.

Učenici će usmeno odgovoriti na pitanja u uvodnom dijelu lekcije i pokazati na karti sjeverni umjereni togasski pojas. Najaviti novu nastavnu temu o temi *Klima i vegetacijska područja Evrope* i plan rada.

CILJ ČASA

Upoznati učenike s faktorima koji utječu na klimu Evrope, obilježjima klime i biljnog svijeta našeg kontinenta.

GLAVNI DIO ČASA – OBRADA

1) **Klima Evrope je različita**

Pročitati naglas (nastavnik ili učenik) podnaslov u udžbeniku *Klima Evrope je različita*, a nakon toga učenici će usmeno odgovoriti na sljedeća pitanja:

- 1) Šta su klimatski faktori ili činitelji? Navedite ih.
- 2) U kojem klimatskom pojasu je smješten najveći dio Evrope?
- 3) Koja su obilježja umjerenog toplote klime?
- 4) U kojem dijelu Evrope vlada polarna, a u kojem sredozemna klima?

2) **Tipovi klime u Evropi**

Podijeliti učenike u pet skupina i upoznati ih s načinom rada. Zadatak svake skupine je da pročita tekst u udžbeniku (podnaslov) koji se odnosi na određeni tip klime, navede obilježja te klime kao i prirodnu vegetaciju toga klimatskog područja. Svaka skupina će na priloženoj slijepoj karti obojiti područje rasprostranjenosti određenog tipa klime.

1. grupa – **sredozemna ili mediteranska klima**
2. grupa – **umjerenom toplom klimom**
3. grupa – **vlažna snježno-šumska klima**
4. grupa – **stepska klima**
5. grupa – **klima tundre**

Nakon završetka rada slijedi usmeno izlaganje predstavnika skupine o temu koju su obrađivali. Karte koje su učenici obojili uporediti s klimatskom kartom Evrope prikazanoj na grafoskopu ili LCD projektoru. Rasprostranjenost svakog tipa klime pokazati i na zidnoj geografskoj karti Evrope.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Gradivo ponoviti prema planu ploče za koji nam može poslužiti i rubrika *Ponovite i upamtite* prikazana na grafoskopu. Za domaću zadaću učenici će pismeno odgovoriti na pitanja u rubrici *Provjerite znanje* i riješiti zadatke u radnoj svesci. Učenici koji žele znati više pročitati će rubriku u udžbeniku *Dobro je znati*.

Podsjetiti učenike da za čas ponavljanja, vježbanja i provjeravanja donesu prikupljeni slikovni materijal koji će im poslužiti za izradu postera.

PLAN PLOČE

KLIMA I VEGETACIJSKA PODRUČJA EVROPE

- Većim dijelom Evropa je smještena u sjevernom umjerenom pojasu gdje prevladavaju umjereno tople klime.
- Na klimu Evrope utječu geografske širina, morske struje, raspored kopna i mora, nadmorska visina i reljef.
- Osim toplog Sredozemnog mora, na klimu Južne Evrope utječe i pravac pružanja planina.
- S obzirom na srednju vrijednost temperature najtoplijeg mjeseca, razlikujemo: umjereno toplu klimu s vrućim, toplim i svježim ljetom.
- Osnovno obilježje vlažne snježno-šumske klime je kontinentalnost.
- Sjeverne obale Crnog mora i Kaspijskog jezera imaju stepsku klimu.
- Najsjeverniji kopneni i otočni dijelovi Evrope imaju klimu tundre.

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 8

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 8

REDNI BROJ SEDMICE: 4

NAZIV NASTAVNE CJELINE:

EVROPA, KONTINENT NA KOJEM ŽIVIMO

NAZIV NASTAVNE TEME:

Kopnene vode Evrope; Klima i vegetacijska područja Evrope

TIP ČASA:

Ponavljjanje, vježbanje i provjeravanje

ZADACI NASTAVE:

a) materijalni

b) funkcionalni

c) odgojni

a)

- ponoviti, uvježbati i provjeriti usvojenost znanja o kopnenim vodama (rijekama i jezerima) te klimi i vegetaciji Evrope

b)

- razvijati učeničku kreativnost u osmišljavanju postera
- razvijati sposobnost samostalnog usmenog izlaganja

c)

- razvijati suradničke odnose u grupama uz tolerantno i uljudno ponašanje
- razvijati odgovornost prema radu

NASTAVNE METODE:

razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, praktični rad

METODIČKI OBLICI RADA:

frontalni rad, rad u grupama

NASTAVNA SREDSTVA:

udžbenik, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Evrope, hamer-papir, slikovni materijal, pribor za crtanje, rezanje, bojenje i lijepljenje

KLJUČNI POJMOVI:

riječna mreža, riječni režim, razvodnica, delta, estuarij, vrste jezera (reliktna, lednička, tektonska, kraška i umjetna), klimatski faktori ili činitelji, kontinentalnost

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Podijeliti učenike u šest skupina i dati upute za rad – izrada postera. Zadatak svake skupine je da uz pomoć teksta u udžbeniku, prikupljenog slikovnog materijala, hamer-papira, pribora za rezanje, crtanje, bojenje i lijepljenje napravi poster na zadanu temu.

CILJ ČASA

Ponoviti, uvježbati i provjeriti gradivo o kopnenim vodama, klimi i vegetaciji Evrope.

GLAVNI DIO ČASA – PONAVLJANJE, VJEŽBANJE I PROVJERAVANJE

– rad u grupama

1. skupina – ATLANTSKI, BALTIČKI I SLIV SJEVERNOG LEDENOG MORA
2. skupina – SREDOZEMNI I CRNOMORSKI SLIV
3. skupina – KASPIJSKI SLIV I JEZERA EVROPE
4. skupina – SREDOZEMNA I STEPSKA KLIMA
5. skupina – UMJERENO TOPLA KLIMA
6. skupina – KLIMA TUNDRE I VLAŽNA SNJEŽNO-ŠUMSKA KLIMA

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Usmenim izlaganjem predstavnik skupine ili svi članovi skupine prezentirat će poster na zadanu temu. Nakon izlaganja svake skupine pohvaliti ono što je skupina dobro napravila, ali i ukazati na eventualne propuste ili nedostatke od vizuelnog izgleda postera do tačnosti u iznošenju podatka. Na kraju časa vrednovati učenička postignuća odgovarajućom ocjenom i odabrati najuspješnije postere koji se mogu izložiti u školskom holu.

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 9

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 9

REDNI BROJ SEMICE: 5

NAZIV NASTAVNE CJELINE:

EVROPA, KONTINENT NA KOJEM ŽIVIMO

NAZIV NASTAVNE TEME:

Stanovništvo Evrope – narodi i države

TIP ČASA:

Obrada novoga gradiva

ZADACI NASTAVE:

a) materijalni

b) funkcionalni

c) odgojni

a)

- upoznati osnovna obilježja stanovništva Evrope, broj i gustinu naseljenosti
- opisati etničku, vjersku i jezičku raznolikost evropskog kontinenta
- objasniti pojmove republika i monarhija

b)

- razvijati kartografsku pismenost i osposobiti učenike za pravilnu upotrebu i „čitanje“ grafičkih priloga
- razvijati sposobnost zapažanja i uočavanja uzročno-posljedičnih odnosa u prostoru

c)

- Izgrađivati pravilan stav prema uvažavanju različitosti među narodima

NASTAVNE METODE:

razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, rad na tekstu i priložima, grafička metoda

METODIČKI OBLICI RADA:

frontalni rad, individualni rad

NASTAVNA SREDSTVA:

udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Evrope, grafofolija, grafoskop, računar i LCD projektor

KLJUČNI POJMOVI:

paleolitik, neolitik, gustina naseljenosti, etnički, jezički i vjerski sastav stanovništva, indoevropski jezici, jednonacionalne države, višenacionalne države, republika, monarhija

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Učenici će odgovoriti na uvodna pitanja iz udžbenika i prisjetiti se pojmova: ekumena, anekumena, prosječna gustina naseljenosti, indoevropski jezici itd. Najaviti današnju nastavnu temu *Stanovništvo Evrope – narodi i države*.

CILJ ČASA

Usvojiti osnovna znanja o broju, razmještaju, gustini naseljenosti i sastavu stanovništva Evrope.

GLAVNI DIO ČASA – OBRADA

1) **Naseljavanje Evrope**

Radom na tekstu (pročitati naglas podnaslov *Naseljavanje Evrope*) doći do spoznaje da je Evropa naseljena od paleolitika, tj. od kamenog doba.

Pokazati na geografskoj karti Evrope Kretu i objasniti zašto je istočno Sredozemlje kolijevka evropske kulture i civilizacije i kako se naseljenost nakon doseljavanja Germana, Slavena i Romana pomiče prema zapadu Evrope.

2) **Gustina naseljenosti Evrope**

Analizirati tematsku kartu *Gustina naseljenosti evropskog kontinenta* (pokazati na grafoskopu ili pomoću LCD projektora) i u razgovoru s učenicima doći do zaključka šta sve utječe na gustinu naseljenosti Evrope.

Na zidnoj geografskoj karti Evrope pokazati područja najgušće i najrjeđe naseljenosti Evrope (navesti primjer određenih država) i dovesti to u vezu s nadmorskom visinom.

3) **Narodi, jezici i vjere u Evropi**

Analizirati tablicu i tematsku kartu *Jezičke skupine u Evropi* (pokazati na grafoskopu ili LCD projektora) i zaključiti da u Evropi prevladavaju indoevropski jezici.

Pokazati na zidnoj geografskoj karti Evrope područja koja naseljavaju različiti evropski narodi.

Usmenim izlaganjem upoznati učenike s pismima koja se koriste u Evropi i gdje (latinica, ćirilica i grčko pismo).

Navesti zastupljenost pojedinih vjera i na zidnoj geografskoj karti Evrope pokazati njihovu rasprostranjenost.

4) **Države Evrope uglavnom su jednonacionalne**

Usmenim izlaganjem objasniti razliku između jednonacionalnih i višenacionalnih država. Navesti primjere i jednih i drugih te ih pokazati na zidnoj geografskoj karti Evrope.

Navesti da se evropske države po obliku vladavine i političkom uređenju dijele na republike i monarhije, objasniti po čemu se razlikuju i pokazati ih na geografskoj karti, npr. republike: Francuska, Italija, Austrija, kraljevine: Belgija, Nizozemska, Danska, kneževina Monako i Veliko vojvodstvo Luksemburg).

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Gradivo ponoviti prema planu ploče koji će sadržavati rubriku *Ponovite i upamtite*, tematske karte i tablice i biti prikazan na grafoskopu.

Za domaću zadaću učenici će pismeno odgovoriti na pitanja u rubrici *Provjerite znanje* i riješiti zadatke u radnoj svesci. Učenici koji žele naučiti više pročitat će rubriku *Dobro je znati*.

STANOVIŠTVO EVROPE – NARODI I DRAŽAVE

- Prvi tragovi naseljenosti Evrope potječu iz starijeg kamenog doba (paleolitika).
- Sa 710 mil. stanovnika Evropa je gusto naseljen kontinent.
- Većina stanovništva Evrope – Germani, Romani i Slaveni indoEvropskog su porijekla.
- Prevladavaju indoEvropski jezici – germanski, romanski i slavenski.
- Evropljani koriste latinicu, ćirilicu i grčko pismo.
- Najbrojnije vjere: katolička, protestantska, pravoslavna, islam i židovska.
- Većina stanovnika živi u jednonacionalnim, a znatno manje u višenacionalnim državama.
- Po obliku vladavine države Evrope su republike i monarhije.

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 10

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 10

REDNI BROJ SEMICE: 5

NAZIV NASTAVNE CJELINE:

EVROPA, KONTINENT NA KOJEM ŽIVIMO

NAZIV NASTAVNE TEME:

Kretanje evropskog stanovništva

TIP ČASA:

Obrada novoga gradiva

ZADACI NASTAVE:

a) materijalni

b) funkcionalni

c) odgojni

a)

- objasniti pojmove životni standard i demografska tranzicija ili prijelaz
- objasniti šta su prirodni prirast i prirodni pad stanovništva i kako su ove prirodne promjene utjecale na kretanje ukupnog broja stanovnika Evrope
- steći osnovna znanja o migracijama i navesti uzroke migracija nekad i danas

b)

- razvijati kod učenika zanimanje za demogeografsku problematiku
- razvijati sposobnost tumačenja i analiziranja tematskih karata i grafičkih priloga

c)

- razvijati pravilan stav prema ljudskom životu od rođenja do smrti
- razvijati sposobnost pravilnog prosuđivanja i spremnost za rješavanje problema

NASTAVNE METODE:

razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, rad na tekstu i grafičkim priložima

METODIČKI OBLICI RADA:

frontalni rad, individualni rad, rad u grupama

NASTAVNA SREDSTVA:

udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, slijepe karte, tematske karte, zidna geografska karta Evrope i svijeta, grafofolija, grafoskop, računar i LCD projektor

KLJUČNI POJMOVI:

životni standard, demografska tranzicija, prirodno i prostorno kretanje stanovništva, odliv mozgova (brain drain)

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Učenici će odgovoriti na uvodna pitanja iz udžbenika i na taj način ponoviti pojmove: demografska eksplozija, rodnoš, smrtnost, prirodni priraštaj, prirodni pad, prostorno kretanje stanovništva – migracije, Novi svijet, Stari svijet. Najaviti novu nastavnu temu *Kretanje evropskog stanovništva* i plan rada u grupama

CILJ ČASA

Steći osnovna znanja o prirodnom i prostornom kretanju stanovništva Evrope.

GLAVNI DIO ČASA – OBRADA

Podijeliti učenike u pet skupina i dati upute za rad. Pitanja na koja treba da odgovore pokazati na grafoskopu ili napisati na listiće te ih podijeliti. Zadatak svake skupine je da nakon što pročitaju svoj dio teksta u udžbeniku i promotre grafički i slikovni materijal odgovore na pitanja i riješe zadatke na slijepoj karti.

1) skupina: Demografska tranzicija

- 1) Zašto se broj stanovnika Evrope tokom starog i srednjeg vijeka sporo povećavao?
- 2) Šta je početnom 19. stoljeća dovelo do porasta životnog standarda?
- 3) Šta je demografska tranzicija? (Analizirajte grafikon u udžbeniku *Pojednostavljeni prikaz demografske tranzicije*).
- 4) Čime se bavi demogeografija?

2) skupina: Prirodno kretanje stanovništva

- 1) Šta čini prirodno kretanje stanovništva?
- 2) Objasnite pojmove prirodni priraštaj i prirodni pad.
- 3) Zašto su se mnoge evropske zemlje krajem 20. stoljeća suočile s problemom prirodnog pada broja stanovnika?
- 4) Kojim mjerama neke zemlje Evrope pokušavaju spriječiti daljnje smanjenje broja stanovnika?

3) skupina: Struktura stanovništva

- 1) Šta čini biološku strukturu ili sastav stanovništva?
- 2) Da li je spolni sastav stanovništva Evrope ujednačen ili neujednačen? Objasnite zašto?
- 3) Zašto se u Evropi povećava broj stanovnika?
- 4) Navedite tri osnovne dobne skupine stanovništva.

4) skupina: Evropa – iseljenički kontinent

- 1) Šta je prostorno kretanje stanovništva?
- 2) Navedite valove iseljavanja i njihove uzroke.
- 3) Na slijepoj karti ucrtajte smjerove iseljavanja.
- 4) Opišite pojavu zvanu „odliv mozгова“.

5) skupina: Kretanja stanovništva unutar Evrope

- 1) Kada su počele migracije unutar Evrope?
- 2) Na slijepoj karti različito obojite useljeničke i iseljeničke zemlje.
- 3) Šta je uzrokovalo veliko preseljenje Evropljana tokom devedesetih godina 20. stoljeća?

Nakon završetka rada u grupama slijedi prezentacija, tj. odgovaranje na postavljena pitanja i interpretacija tematskih karata i grafikona. Ostali učenici će pažljivo slušati i postavljati pitanja skupini koja je obrađivala određenu temu i tako redom. Prilikom prezentacije, grafikone i tematske karte o kretanju stanovništva pokazati na grafoskopu ili računaru.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Pokazati na grafoskopu ili računaru i LCD projektoru rubriku *Ponovite i upamtite*, tematske karte i grafikone i na taj način ponoviti gradivo. Ukoliko ima vremena, učenici će usmeno odgovoriti na pitanja u rubrici

*Provjerite znanje, a za domaću zadaću riješiti zadatke u radnoj svesci i pripremiti se za čas ponavljanja, vježbanja i provjeravanja. Učenici koji žele znati više neka napišu referat na temu *Kako spriječiti „odliv mozgova“?**

PLAN PLOČE:

GRAFOFOLIJA

KRETANJE EVROPSKOG STANOVNIŠTVA

- Od početka 19. do sredine 20. stoljeća naglo raste broj evropskog stanovništva.
- Prijelaz s visoke rodности i smrtnosti na nisku rodност i smrtnost zove se demografska tranzicija.
- Broj stanovnika nekog područja ovisi o prirodnom i prostornom kretanju.
- Evropa je kontinent s najsporijim porastom broja stanovnika.
- Nakon velikih geografskih otkrića pa sve do potrkaj 20. stoljeća Evropa je bila iseljenički kontinent.
- Od sredine 20. stoljeća Evropa je i useljenički kontinent.
- Česte su migracije stanovništva i unutar evropskog kontinenta.

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 11

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 11

REDNI BROJ SEDMICE: 6

NAZIV NASTAVNE CJELINE:

EVROPA, KONTINENT NA KOJEM ŽIVIMO

NAZIV NASTAVNE TEME:

Stanovništvo Evrope – narodi i države; Kretanje evropskog stanovništva

TIP ČASA:

Ponavljjanje, vježbanje i provjeravanje

ZADACI NASTAVE:

a) materijalni

b) funkcionalni

c) odgojni

a)

- ponoviti, uvježbati i provjeriti usvojenost znanja o osnovnim obilježjima evropskog stanovništva (broj, gustina, jezička, etnička i vjerska raznolikost, prirodno i prostorno kretanje)

b)

- razvijati sposobnost zapažanja i uočavanja uzročno-posljedičnih odnosa u prostoru
- razvijati sposobnost samostalnog usmenog izlaganja
- razvijati sposobnost snalaženja na geografskoj karti

c)

- razvijati odgovorno ponašanje pri rješavanju problema
- izgrađivati pravilan stav prema uvažavanju različitosti među ljudima

NASTAVNE METODE:

razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija

METODIČKI OBLICI RADA:

frontalni rad, individualni rad

NASTAVNA SREDSTVA:

udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Evrope i svijeta, listići sa zadacima

KLJUČNI POJMOVI:

paleolitik, neolitik, gustina naseljenosti, etnički, jezički i vjerski sastav stanovništva, indoevropski jezici, jednonacionalne države, višenacionalne države, republika, monarhija, životni standard, demografska tranzicija, prirodno i prostorno kretanje stanovništva, odliv mozgova (brain drain)

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Pregledati sveske i radne sveske i provjeriti jesu li i koliko uspješno učenici odgovorili na pitanja i riješili zadatke.

CILJ ČASA

Ponoviti, uvježbati i usmeno provjeriti usvojenost znanja o broju, gustini, sastavu te prirodnom i prostornom kretanju stanovništva Evrope.

GLAVNI DIO ČASA – PONAVLJANJE, VJEŽBANJE I PROVJERAVANJE

Pitanja koja se odnose na provjeru znanja u okviru nastavnih tema *Stanovništvo Evrope – narodi i države i Kretanje evropskog stanovništva* prethodno napisati na listiće, staviti u kutiju, korpicu, šešir ili nešto slično. Prozvani učenici izvlačit će listiće s pitanjima na koja će usmeno odgovarati i biti ocijenjeni odgovarajućom ocjenom.

Primjer pitanja za usmeno ponavljanje i provjeravanje znanja

- 1) U kojem dijelu Evrope su pronađeni ostaci paleolitskih ljudi?
- 2) Gdje je nastala prva evropska civilizacija?
- 3) Kolika je prosječna gustina naseljenosti Evrope?
- 4) Navedi tri velike indoevropske jezičke skupine u Evropi.
- 5) Kojoj skupini jezika pripadaju finski, mađarski, estonski i laponski jezik?
- 6) Koje pismo je najzastupljenije u Evropi?
- 7) U kojim dijelovima Evrope prevladavaju katolici?
- 8) Kako nazivamo države u kojima je jedan narod u većini?
- 9) Koja su prava nacionalnih manjina?
- 10) Šta je demogeografija?
- 11) Kada iz zašto se počeo naglo povećavati broj stanovnika Evrope?
- 12) Koji su razlozi iseljavanja Evropljana u prekomorske zemlje?
- 13) Čime je bio potaknut drugi iseljenički val?
- 14) Kada Evropa postaje useljenički kontinent?
- 15) Koji su razlozi unutarevropskih migracija tokom šezdesetih godina 20. stoljeća?

Primjer zadataka na zidnoj geografskoj karti Evrope i svijeta:

- 1) Navedi i pokaži na karti najgušće naseljene zemlje Evrope.
- 2) Koji je najrjeđe naseljen evropski otok? Pokaži ga na karti.
- 3) Navedi i pokaži na karti višenacionalne države Evrope.
- 4) Iz koje se zemlje stanovništvo iselilo u prekomorske zemlje zbog bolesti krompira? Pokaži je na karti.
- 5) Pokaži na karti zemlje s velikim udjelom stranih radnika.

Primjer zadataka alternativnog tipa – odredi jesu li navedene tvrdnje tačne:

- 1) Evropa je najgušće naseljen kontinent na svijetu.
- 2) Na otoku Kreti nastala je prva evropske civilizacija.
- 3) Dijelovi Evrope iznad 500 m nadmorske visine gusto su naseljeni.
- 4) Kršćani čine više od 90% evropskog stanovništva.
- 5) Evropa je kontinent s najsporijim porastom broja stanovnika.
- 6) U Evropi živi nešto više ženskog nego muškog stanovništva.
- 7) U razdoblju između Prvog i Drugog svjetskog rata trajao je treći iseljenički val.
- 8) Iseljavanje mladog i obrazovanog stanovništva poznato je pod nazivom demografska tranzicija.
- 9) U devetom stoljeću uralsko-altajski narodi naseljavaju područje Panonske nizije.

10) Norveška, Švedska i Finska gusto su naseljene evropske zemlje.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Nakon što učenici odgovore na postavljena pitanja saopštiti mu ocjenu i obrazložiti je.

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 12

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 12

REDNI BROJ SEMICE: 6

NAZIV NASTAVNE CJELINE:

EVROPA, KONTINENT NA KOJEM ŽIVIMO

NAZIV NASTAVNE TEME:

Privreda Evrope

TIP ČASA:

Obrada novoga gradiva

ZADACI NASTAVE: **a) materijalni** **b) funkcionalni** **c) odgojni**

a)

- upoznati učenike s osnovnim obilježjima evropske privrede
- navesti prirodne i društvene preduvjete privrednog razvoja Evrope
- objasniti pojmove industrijska revolucija, urbanizacija i sirovine
- navesti razliku između stare („prljave“) i nove („čiste“) industrije

b)

- razvijati sposobnost pravilnog tumačenja tematskih karata i grafikona
- uočavati uzročno-posljedične odnose u prostoru
- razvijati vještinu čitanja s razumijevanjem, pravilnog pisanja bilješki i postavljanja pitanja

c)

- razvijati kod učenika pravilan stav o jednakoj važnosti svih ljudskih djelatnosti za život čovjeka
- razvijati pravilan stav prema očuvanju i zaštiti prirode od intenzivne poljoprivrede i industrije
- uočiti potrebu da ljudi usmjere svoja znanja i tehnologiju za dobrobit cijelog čovječanstva

NASTAVNE METODE:

razgovor, usmeno izlaganje, rad na tekstu i priložima, grafička metoda

METODIČKI OBLICI RADA:

frontalni rad, rad u grupama

NASTAVNA SREDSTVA:

udžbenik, radna sveska, sveska, geografski atlas, papir za pisanje, zidna geografska karta Evrope i svijeta, tematske karte, tematske grafolije, grafoskop, računar i LCD projektor

KLJUČNI POJMOVI:

industrijska revolucija, urbanizacija, sirovine, tercijarizacija društva

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Učenici će odgovoriti na uvodna pitanja iz udžbenika i prisjetiti se pojmova: privreda (gospodarstvo), sektori privrednih djelatnosti, BDP, države razvijenog Sjevera, skupina G-7 ili G-8. Potom najaviti nastavnu temu *Privreda Evrope* i objasniti način rada u grupama.

CILJ ČASA

Upoznati se s osnovnim obilježjima privrede Evrope te razvijati vještinu postavljanja i odgovaranja na postavljena pitanja.

GLAVNI DIO ČASA – OBRADA

Podijeliti učenike u četiri skupine i dati upute za rad. Zadatak svake skupine je da pročita jedan od četiri podnaslova u okviru lekcije *Privreda Evrope* i na posebnom papiru napiše najmanje četiri (a može i više) pitanja koja su vezana za njihov tekst. Potom će članovi prve skupine izmijeniti papir s pitanjima s članovima druge skupine. Na taj način članovi prve skupine odgovorit će na pitanja članova druge skupine i obratno članovi druge skupine odgovorit će na pitanja članova prve skupine. Papire s pitanjima po tom načelu razmijenit će članovi treće i četvrte skupine.

Prva skupina: Razvijena Evropa

Druga skupina: Primarni sektor (I)

Treća skupina: Sekundarni sektor (II)

Četvrta skupina: Tercijarni i kvartani sektor (III i IV)

Primjer pitanja prve skupine: Razvijena Evropa

- 1) Zašto Evropu ubrajamo u najrazvijenije dijelove svijeta?
- 2) Koji su prirodni preduvjeti privrednog razvoja Evrope?
- 3) Navedite društvene preduvjete privrednog razvoja Evrope.
- 4) Navedite neke od pokazatelja razvijenosti nekog prostora.
- 5) Analizirajte grafikone *Države s najvećim BDP-om na svijetu*.

Primjer pitanja druge skupine: Primarni sektor (I)

- 1) Navedite djelatnosti primarnog sektora.
- 2) Šta se najviše uzgaja u Panonskoj i Pribaltičkoj niziji?
- 3) Koje voće se uzgaja u području Srednje Evrope?
- 4) U kojem dijelu Evrope je šumarstvo važna djelatnost? Zašto?
- 5) Navedite glavne ribolovne zemlje Evrope.
- 6) Analizirajte kartu *Tipovi poljoprivrede i ribolovna područja Evrope*.

Nakon završetka rada u grupama slijedi analiza pitanja i odgovora uz pokazivanje na zidnoj geografskoj karti. Grafičke priloge (grafikone i tematske karte) projicirati preko grafoskopa ili LCD projektora.

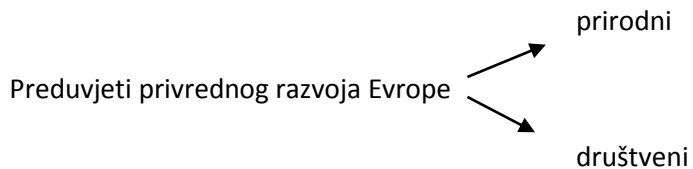
ZAKLJUČNI DIO ČASA

Gradivo ponoviti prema planu ploče (prethodno napisati na ploči ili grafofoliji) ili pročitati rubriku *Ponovite i upamtite*. Zadatke u radnoj svesci učenici će riješiti za domaću zadaću, a također će pismeno odgovoriti na pitanja iz rubrike *Provjerite znanje*. Učenici koji žele znati više napisat će referat o temi *Obnovljivi izvori energije zamijenit će neobnovljive izvore energije*.

PLAN PLOČE

PRIVREDA EVROPE

Evropa je jedan od najrazvijenijih dijelova svijeta.

Primarni sektor:

- poljoprivreda (ratarstvo, voćarstvo, vinogradarstvo)
- stočarstvo (uzgoj goveda)
- šumarstvo (prerada drveta, drvna industrija)
- ribarstvo (vode Sjevernog, Norveškog i Sredozemnog mora)

Sekundarni sektor:

- industrija (počela otkrićem parnog stroja)
- rudarstvo (ugalj i željezna ruda)
- proizvodnja električne energije:
 - a) u atomskim elektranama
 - b) u hidroelektranama

Tercijarni sektor:

- saobraćaj (moderan i brz)
- trgovina (međunarodna trgovina)
- turizam (Sredozemlje, Alpe, gradovi)

Tercijarizacija društva – više od polovine stanovništva Evrope zaposleno je u uslužnim ili tercijarnim djelatnostima

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 13

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 13

REDNI BROJ SEMICE: 7

NAZIV NASTAVNE CJELINE:

EVROPA, KONTINENT NA KOJEM ŽIVIMO

NAZIV NASTAVNE TEME:

Evropska unija

TIP ČASA:

Obrada novoga gradiva

ZADACI NASTAVE:

a) materijalni

b) funkcionalni

c) odgojni

a)

- upoznati učenike s razlozima i oblicima privrednog i političkog udruživanja evropskih zemalja
- upoznati važnost i značenje kako Evropske unije tako i organizacija koje su prethodile stvaranju EU (ECSC, EEZ, EURATOM, EZ)
- imenovati i pokazati na geografskoj karti države EU

b)

- razvijati sposobnost zapažanja i uočavanja uzročno-posljedičnih odnosa u prostoru
- razvijati vještinu analiziranja tematskih karata i grafičkih priloga

c)

- izgrađivati pravilan stav i uvažavati prava naroda na različito opredjeljenje
- razvijati kritičko mišljenje prema tekovinama evropskog udruživanja

NASTAVNE METODE:

razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, rad na tekstu i priložima, grafička metoda

METODIČKI OBLICI RADA:

frontalni rad, individualni rad

NASTAVNA SREDSTVA:

udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Evrope i svijeta, grafofolija, grafoskop, računar i LCD projektor

KLJUČNI POJMOVI:

NATO, Varšavski ugovor, Beneluks, Evropska ekonomska zajednica, Evropska unija, Evropska zajednica, Evropski parlament, Vijeće Evropske unije, Evropska komisija, Evropski sud pravde, Evropski finansijski sud, euro

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Jedan od učenika naglas će pročitati uvodni dio teksta u udžbeniku, a potom će učenici poslušati Odu radosti – himnu Evropske unije, tj. posljednji stav 9. simfonije skladatelja Ludwiga van Bethowena. Najaviti nastavu temu: *Evropska unija*.

CILJ ČASA

Upoznati važnost i značenje procesa ujedinjavanja Evrope, tj. Evropske unije (EU).

GLAVNI DIO ČASA – OBRADA

Usmenim izlaganjem upoznati učenike s činjenicom da je Evropa nakon Drugog svjetskog rata bila podijeljena na dva vojna saveza – NATO savez i Varšavski ugovor.

Navesti razloge, značenje i oblike privrednog i političkog udruživanja pojedinih evropskih zemalja.

Objasniti pojmove: Beneluks, Evropska zajednica za uglj i čelik (ECSC), Evropska ekonomska zajednica (EEZ), Evropska zajednica za atomsku energiju (EURATOM) i Evropska zajednica (EZ).

Analizirati tematsku kartu *Proširivanje Evropske unije* (pokazati je na grafoskopu ili LCD projektoru) imenovati i pokazati na zidnoj geografskoj karti države članice Evropske unije.

Naglasiti da se EU od svog osnivanja proširivala šest puta – prvi put 1973. godine, a posljednji put 2007. godine.

Pokazati na zidnoj geografskoj karti nizozemski grad Maastricht i objasniti njegovu ulogu u stvaranju EU (zajednička sigurnost i odbrana zemalja članica i uvođenje zajedničkog novca – euro).

Interpretacijom tematske karte *Države evrozone 2009. godine* doći do zaključka da je do sada trinaest zemalja članica EU prihvatilo euro kao sredstvo plaćanja (kartu pokazati na grafoskopu ili LCD projektoru).

Individualnim radom na tekstu (podnaslov: *Upravljanje Evropskom unijom i značenje Evropske unije*) učenici će usmeno odgovoriti na pitanja:

- 1) Navedite glavna upravna tijela EU.
- 2) Koje je značenje Evropskog parlamenta?
- 3) U kojem gradu je sjedište Vijeća EU?
- 4) Koja upravna tijela Evrope imaju svoje sjedište u Luxemburgu?
- 5) Navedite veličinu i broj stanovnika Evropske unije.
- 6) Koja su, uz Evropsku uniju, danas privredno najrazvijenija područja svijeta?
- 7) Koje su zemlje članice EU i stalne članice Vijeća sigurnosti pri UN?

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Gradivo ponoviti prema planu ploče za koje će poslužiti rubrika u udžbeniku *Ponovite i upamtite* prikazana na grafoskopu ili LCD projektoru ili još jednom analizirati tematske karte. Za domaću zadaću riješiti zadatke u radnoj svesci i odgovoriti na pitanja u rubrici *Provjerite znanje*. Oni koji žele znati više pročitat će rubriku *Dobro je znati* i saznati šta simboliziraju zvijezde na zastavi Evropske unije. Za sljedeći čas najaviti ponavljanje, vježbanje i provjeravanje znanja o nastavnoj cjelini *Evropa, kontinent na kojem živimo*.

EVROPSKA UNIJA

- Godine 1948. nastaje carinski savez Beneluks, koje su činile Belgija, Nizozemka i Luksemburg.
- Zemlje Beneluksa, Francuska, Njemačka i Italija osnovale su 1957. godine Evropsku zajednicu za uglj i čelik.
- Evropska zajednica za uglj i čelik, Evropska ekonomska zajednica i Evropska zajednica za atomsku energiju udružuju se 1967. godine i nastaje Evropska zajednica na čijim temeljima je 1992. godine stvorena Evropska unija.
- EU ima 27 zemalja članica, sjedište joj je u Briselu, a od 2002. godine zajednička valuta u 13 zemalja članica je euro.
- EU je uz SAD i Japan privredno najrazvijenije područje svijeta.

Mahire ovdje staviti karte *Proširivanje EU str. 50, Zastavu EU, kartu Države evrozone 2009 str.51* i kartu *Udio država u ukupnom svjetskom izvozu str. 52*

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 14

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 14

REDNI BROJ SEMICE: 7

NAZIV NASTAVNE CJELINE:

EVROPA, KONTINENT NA KOJEM ŽIVIMO

NAZIV NASTAVNE TEME:

Prirodna i društvena obilježja Evrope

TIP ČASA:

Tematsko ponavljanje, vježbanje i provjeravanje

ZADACI NASTAVE:

a) materijalni

b) funkcionalni

c) odgojni

a)

- ponoviti, uvježbati i provjeriti usvojenost znanja u okviru nastavne cjeline *Evropa, kontinent na kojem živimo*

b)

- ponoviti, uvježbati i utvrditi sposobnost razumijevanja i „čitanja“ grafičkih dijagrama i tematskih karata
- razvijati sposobnost samostalnog izlaganja te davanja kratkih i tačnih odgovora

c)

- razvijati odgovorno ponašanje pri rješavanju problema
- razvijati sposobnost primjene znanja u svakodnevnom životu

NASTAVNE METODE:

razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, grafička metoda

METODIČKI OBLICI RADA:

frontalni rad, individualni rad

NASTAVNA SREDSTVA:

Udžbenik, sveska, radna sveska, zidna geografska karta Evrope i svijeta, klimatski dijagrami, geografski atlas, tematske karte, listići s pitanjima

KLJUČNI POJMOVI:

Evroazija, kontinent, geografski smještaj, geografski položaj, dogovorena granica, politička granica, reljef, geologija, geološke ere, prastara, stara i mlada Evropa, stara gromadna gorja, mlade nabrane planine, nabiranje, potresi, vulkani, ledničke doline, lednička jezera, fjordovi i fjeldovi, razvedenost obale, maritimnost, obalna pročelja ili područja, norveški tip obale, dalmatinski tip obale, morski prolazi, lagune, riječna mreža, riječni režim, razvodnica, delta, estuarij, vrste jezera (reliktna, lednička, tektonska, kraška i umjetna), klimatski faktori ili činitelji, kontinentalnost, paleolitik, neolitik, gustina naseljenosti, etnički, jezički i vjerski sastav stanovništva, indoevropski jezici, jednonacionalne države, višenacionalne države, republika,

monarhija, životni standard, demografska tranzicija, prirodno i prostorno kretanje stanovništva, odliv mozгова (brain drain), industrijska revolucija, urbanizacija, sirovine, tercijarizacija društva, NATO, Varšavski ugovor, Beneluks, Evropska ekonomska zajednica, Evropska unija, Evropska zajednica, Evropski parlament, Vijeće Evropske unije, Evropska komisija, Evropski sud pravde, Evropski finansijski sud, euro

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Pregledati svesku i radnu svesku i dati učenicima upute za rad.

CILJ ČASA

Ponoviti, uvježbati i usmenim ispitivanjem provjeriti usvojenost znanja u okviru nastavne cjeline *Evropa, kontinent na kojem živimo*.

GLAVNI DIO ČASA – PONAVLJANJE, VJEŽBANJE I PROVJERAVANJE

Pitanja koja se odnose na obrađene nastavne teme napisati na listiće, staviti u korpicu, kutiju ili nešto slično. U prvu korpicu staviti pitanja tipa: ODGOVORITE NA SLJEDEĆA PITANJA, u drugu staviti pitanje tipa: IZBACITE ULJEZA, u treću korpicu: ODREDITE JESU LI NAVEDENE TVRDNJE TAČNE, u četvrtu: DOPUNITE SLJEDEĆE REČENICE, u petu: ZADACI ISPRAVLJANJA, u šestu: ANALIZIRAJTE TEMATSKU KARTU, KLIMATSKI DIJAGRAM, GRAFIKON I SL., u sedmu korpicu: POKAŽITE NA GEOGRAFSKOJ KARTI. Prozvani učenici izvlačit će iz svake korpice po jedan ili dva listića, odgovarati na pitanja i biti ocijenjeni za odgovore koje su dali.

Primjer pitanja tipa – ODGOVORITE NA SLJEDEĆA PITANJA

- 1) Opišite smještaj Evrope.
- 2) Koja su obilježja starih gromadnih gorja?
- 3) Kada je krenuo prvi iseljenički val?

Primjer pitanja tipa – IZBACITE ULJEZA

- 1) Alpe – Apenini – Dinaridi – Ural – Karpati – Pirineji
- 2) Egejsko – Jonsko – Tirensko – Ligursko – Mramorno – Baltičko more
- 3) Dunav – Odra – Don – Dnjepar – Dnjestar

Primjer pitanja tipa – ODREDITE JESU LI NAVEDENE TVRDNJE TAČNE

- 1) Evropa je najvećim dijelom smještena u žarkom pojasu.
- 2) Najduže evropske rijeke nalaze se na istoku kontinenta.
- 3) Belgija i Nizozemska rijetko su naseljene evropske države.

Primjer pitanja tipa – DOPUNITE SLJEDEĆE REČENICE

- 1) Duboki i uski zalivi na obali Skandinavije su _____.
- 2) U području Sredozemlja raširena je grmolika vegetacija _____.
- 3) Rumunija i Bugarska u članstvo EU primljene su _____ godine.

Primjer pitanja tipa – ZADACI ISPRAVLJANJA

- 1) Malta, Kreta, Sicilija i Sardinija otoci su u **Sredozemnom moru / Atlantskom okeanu**.
- 2) Između Njemačke i Danske prokopan je **Suecki / Kielski kanal**.
- 3) Lihtenštajn i Monako su **republike / kneževine**.

Primjer pitanja tipa – ANALIZIRAJTE TEMATSKU KARTU, GRAFIKON I SL.

Za ovaj tip zadataka koristite se udžbenikom, grafoskopom ili LCD projektorom.

Npr: Tematska karta: *Jezičke skupine u Evropi*.

- 1) Koji su osnovni indoevropski jezici?
- 2) Koji narodi govore uralsko-altajskim jezicima?
- 3) Kojoj skupini pripada bosanski jezik?

Primjer pitanja tipa – POKAŽITE NA GEOGRAFSKOJ KARTI

- 1) Pokažite mora koja okružuju Evropu.
- 2) Pokažite dogovorenu granicu Evrope.
- 3) Navedite najveća evropska jezera i pokažite ih na karti.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Nakon usmene provjere znanja svakom učeniku saopštiti ocjenu i obrazložiti je.

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 15

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 15

REDNI BROJ SEMICE: 8

NAZIV NASTAVNE CJELINE:
SREDOZEMLJE – MEDITERAN

NAZIV NASTAVNE TEME:
Evropsko Sredozemlje – prirodna obilježja

TIP ČASA:
Obrada novoga gradiva

ZADACI NASTAVE: **a) materijalni** **b) funkcionalni** **c) odgojni**

a)

- odrediti položaj i objasniti geografski pojam Sredozemlja ili Mediterana (područje na dodiru Južne Evrope, Sjeverne Afrike i Jugozapadne Azije)
- opisati i pokazati na karti Sredozemno more i pripadajuća mora, morske prolaze, vrata i tjesnace
- upoznati obilježja i specifičnosti reljefa, klime i biljnog pokrivača u području Sredozemlja

b)

- razvijati sposobnost snalaženja na geografskoj karti Evrope i svijeta i prepoznavanje manjih i većih dijelova Sredozemnog mora te razlikovanje razvedenih od nerazvedenih obala
- poticati učenike na povezivanje gradiva i uočavanje uzročno-posljedičnih odnosa u prostoru

c)

- razvijati kod učenika pravilan stav prema značenju Sredozemnog mora i potrebe njegove zaštite od zagađivanja

NASTAVNE METODE:

razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, rad na tekstu i priložima, grafička metoda

METODIČKI OBLICI RADA:

frontalni rad, individualni rad

NASTAVNA SREDSTVA:

udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Evrope i svijeta, tematske karte, grafofolija, grafoskop, računar i LCD projektor

KLJUČNI POJMOVI:

zapadna civilizacija, kraški reljef, suhozidine, nakapnice, agrumi

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Učenici će odgovoriti na uvodna pitanja iz udžbenika. Metodom razgovora navesti učenike da se prisjete gradiva šestog razreda i pojmova vezanih uz more, kraški reljef, sredozemnu klimu i vegetaciju. Najaviti nastavnu temu *Evropsko Sredozemlje – prirodna obilježja*.

CILJ ČASA

Upoznati prirodna obilježja evropskog Sredozemlja.

GLAVNI DIO ČASA – OBRADA

1) **Sredozemni kulturno-civilizacijski krug**

Demonstrirati na zidnoj geografskoj karti Sredozemlje ili Mediteran i naglasiti da razlikujemo evropsko, afričko i azijsko Sredozemlje.

Usmenim izlaganjem objasniti kakvu je ulogu tokom povijesti imalo područje Sredozemlja kao mjesto gdje su se miješali utjecaji različitih kultura, civilizacija, religija, naroda i država.

Objasniti pojam *zapadna civilizacija*.

2) **Sredozemno more**

Pokazati na zidnoj geografskoj karti položaj Sredozemnog mora između kontinenata Staroga svijeta.

Naglasiti da je Sredozemno more sastavi dio Atlantskog okeana i pokazati Gibraltarska vrata.

Usmenim izlaganjem objasniti podjelu Sredozemnog mora na zapadni i istočni dio, opisati obilježja jednog i drugog dijela i navesti pripadajuća mora.

U razgovoru s učenicima prisjetiti se osnovnih svojstava mora (slanost, temperatura, boja, prozirnost). Analizom crteža u udžbeniku (*Gibraltarski prag* na stranici 58) upoznati učenike s ulogom Gibraltarskog praga u razmjeni vode između Atlantskog okeana i Sredozemnog mora.

3) **U reljefu evropskog Sredozemlja prevladavaju planine**

Usmenim izlaganjem i analizom tematske karte *Reljef južne Evrope* upoznati učenike s mladim nabranim planinama, prisjetiti se kako su nastale i pokazati ih na zidnoj geografskoj karti Evrope.

Pokazati (u udžbeniku, računaru ili grafoskopu) sliku aktivnog vulkana u Sredozemlju i u razgovoru s učenicima doći do zaključka da su u području Južne Evrope česte vulkanske aktivnosti i potresi.

Na zidnoj geografskoj karti pokazati aktivne vulkane Evrope kao i najveće nizije (Padska, Andaluzijska i Aragonska) te naglasiti njihovo značenje za razvoj poljoprivrede i naseljavanje.

Usmenim izlaganjem definirati kraški reljef, analizirati fotografije kraških reljefnih oblika (pokazati na računaru ili grafoskopu) navesti njihovo značenje i raširenost u Sredozemlju. Promotriti sliku u udžbeniku *Suhozid služi kao ograda za oranice i pašnjake* i objasniti kako nastaje.

4) **Sredozemna klima i siromašan biljni pokrivač**

Analizirati tematsku kartu u udžbeniku *Količina padalina na području južne Evrope*, prisjetiti se obilježja sredozemne klime, istaknuti nedostatak površinskih voda, objasniti značenje nakapnica za vodoopskrbu stanovništva i opisati biljni pokrivač s naglaskom na makiju.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Pročitati rubriku *Ponovite i upamtite*, analizirati crteže i tematske karte (pokazati ih na grafoskopu ili LCD projektoru) i na taj način ponoviti gradivo. Ukoliko ima vremena učenici mogu usmeno odgovoriti na pitanja u rubrici *Provjerite znanje*. Za domaću zadaću učenici će riješiti zadatke u radnoj svesci, a oni koji žele znati više pročitati će rubriku *Dobro je znati*.

EVROPSKO SREDOZEMLJE – PRIRODNA OBILJEŽJA

- Sredozemlje ili Mediteran je prostor koji povezuje Južnu Evropu, Jugozapadnu Aziju i Sjevernu Afriku.
- Sredozemlje je kolijevka Evropske civilizacije tj. Zapadne civilizacije.
- Sredozemno more sastavni je dio Atlantskog okeana, podmorskim grebenom podijeljeno na zapadni i istočni dio.
- Sredozemno more ubraja se među toplija, slanija i prozirnija mora svijeta.
- U Evropskom Sredozemlju prevladavaju mlade nabrane planine građene uglavnom od krečnjaka i dolomita tj. prevladava krški reljef.
- Južna Evropa područje je sredozemne klime, u kojoj raste biljna zajednica makija.

Mahire staviti ovdje Gibraltarski prag str. 58, Reljef Južne Evrope str. 58, Dinarski krš str.60 i Količina padalina na području Južne Evrope str. 61

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 16

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 16

REDNI BROJ SEDMICE: 8

NAZIV NASTAVNE CJELINE:
SREDOZEMLJE - MEDITERAN

NAZIV NASTAVNE TEME:
Evropsko Sredozemlje – stanovništvo i privredna obilježja

TIP ČASA:
Obrada novoga gradiva

ZADACI NASTAVE: **a) materijalni** **b) funkcionalni** **c) odgojni**

a)

- upoznati obilježja stanovništva evropsko Sredozemlja, tj. Južne Evrope s obzirom na etnički sastav, jezik, pisma, gustinu naseljenosti i uočiti njihovu rasprostranjenost
- steći osnovna znanja o grupama djelatnosti kojima se bave stanovnici evropskog Sredozemlja

b)

- razvijati vještinu tumačenja tematskih karata, grafikona, crteža i fotografija
- uočavati međusobni utjecaj klime i geografskog položaja na razvoj gospodarstva (privrede)

c)

- razvijati ekološku svijest o očuvanju sredozemnih područja ugroženih od strane suvremenog čovjeka
- isticati važnost potrebe zaštite kulturne baštine i prirodne sredine kao bitnih pretpostavki za razvoj turizma

NASTAVNE METODE:

razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, rad na tekstu i priložima, grafička metoda

METODIČKI OBLICI RADA:

frontalni rad, individualni rad, rad u grupama

NASTAVNA SREDSTVA:

udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Evrope i svijeta, tematske karte, grafofolija, grafoskop, računar i LCD projektor

KLJUČNI POJMOVI:

litoralizacija, depopulacija, romanski narodi, migracije

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Učenici će odgovoriti na uvodna pitanja iz udžbenika. Pregledati radne sveske, najaviti novu nastavnu temu: *Evropsko Sredozemlje – stanovništvo i privredna obilježja* i upoznati učenike s načinom rada.

CILJ ČASA

Upoznati osnovna obilježja stanovništva i privrede evropskog Sredozemlja, tj. Južne Evrope.

GLAVNI DIO ČASA – OBRADA

Podijeliti učenike u četiri skupine. Prva i druga skupina dobit će zadatak da nakon što pročitaju dio teksta u udžbeniku *Osnovna obilježja stanovništva* odgovore na postavljena pitanja, dok će treća i četvrta skupina pročitati dio teksta *Privredna obilježja* i također odgovoriti na postavljena pitanja koja će biti projicirana grafoskopom ili LCD projektorom.

Primjer pitanja na koja će odgovarati učenici prve i druge skupine:

- 1) Koliko stanovnika živi u području evropskog Sredozemlja?
- 2) Navedite najveće države evropskog Sredozemlja.
- 3) Za koje se države koristi naziv „evropski patuljci“?
- 4) Navedite romanske narode.
- 5) Kako je razmješteno stanovništvo evropskog Sredozemlja?
- 6) Kako litoralizacija i razvoj turizma utječu na gustinu naseljenosti?
- 7) Objasniti pojam *depopulacija*.
- 8) Objasnite tvrdnju „evropsko sredozemlje prostor je velikih migracija“.
- 9) Gdje su Portugalci i Španci osnovali svoje kolonije?
- 10) Šta je potaklo iseljavanje Talijana u SAD, Kanadu, Australiju i druge zemlje?

Primjer pitanja na koja će odgovarati učenici treće i četvrte skupine

- 1) Kojoj evropskoj organizaciji pripadaju zemlje evropskog Sredozemlja?
- 2) Koji su dijelovi Italije privredno bolje, a koji slabije razvijeni?
- 3) Zašto u području Sredozemlja nisu povoljni uvjeti za razvoj poljoprivrede?
- 4) Koje poljoprivredne kulture uspijevaju u Sredozemlju?
- 5) Koje vrste ribe se love u vodama Sredozemnog mora?
- 6) Zašto su mnogi industrijski pogoni smješteni u lukama?
- 7) Koja su tradicionalna zanimanja stanovništva evropskog Sredozemlja?
- 8) Navedite zemlje sa snažnog trgovačkom mornaricom.
- 9) Kakvo je privredno značenje turizma?
- 10) Navedite negativne pojave vezane za turizam.

Nakon što sve skupine završe svoje zadatke slijedi usmeno izlaganje učenika prve i druge, a potom i treće i četvrte skupine o gradivu koje su obrađivali. Nastavnik će na grafoskopu ili LCD projektoru pokazati tačne odgovore, uporediti odgovore prve i druge, potom treće i četvrte skupine, ukazati na pogreške ako ih je bilo i pohvaliti učenike za uloženi trud i zalaganje.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Pročitati rubriku *Ponovite i upamtite* (pokazati na grafoskopu ili LCD projektoru) i na taj način ponoviti gradivo. Za domaću zadaću učenici će pismeno odgovoriti na pitanja u rubrici *Provjerite znanje*, riješiti zadatke u radnoj svesci i pripremiti se za čas ponavljanja vježbanja i provjeravanja znanja. Učenici koji žele znati više će napisati pismeni rad na temu: *Turizam – pozitivne i negativne strane* i pročitati rubriku *Dobro je znati*.

PLAN PLOČE

EVROPSKO SREDOZEMLJE – STANOVNIŠTVO I PRIVREDNA OBILJEŽJA

- Prosječna naseljenost evropskog Sredozemlja je 120 stan/km² i veća je od evropskog prosjeka.
- Najgušće su naseljene obale zbog litoralizacije i razvije turizma.
- Veliki broj stanovnika iselio se krajem 19. i početkom 20. stoljeća na kontinente Novoga svijeta.
- Najrazvijenija zemlja evropskog Sredozemlja je Italija.
- Od primarnih djelatnosti razvijene su poljoprivreda, ribarstvo i stočarstvo.
- Najrazvijenija je prerađivačka industrija koja se oslanja na uvoz sirovina i energenata.
- Najvažnije tercijarne djelatnosti su turizam, trgovina i pomorstvo.
- Masovni turizam uzrokuje zagađivanje mora.

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 17

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 17

REDNI BROJ SEMICE: 9

NAZIV NASTAVNE CJELINE:
SREDOZEMLJE - MEDITERAN

NAZIV NASTAVNE TEME:
Evropsko Sredozemlje – prirodna obilježja; Evropsko Sredozemlje – stanovništvo i privredna obilježja

TIP ČASA:
Ponavljjanje, vježbanje i provjeravanje

ZADACI NASTAVE: **a) materijalni** **b) funkcionalni** **c) odgojni**

- a)**
- Ponavljjanje, vježbanje i provjeravanje osnovnih znanja o geografskom položaju, specifičnosti reljefa, klime, biljnog pokrivača te obilježjima stanovništva i privrede zemalja evropskog Sredozemlja
- b)**
- razvijati učenički kreativnost u osmišljavanju postera
 - razvijati sposobnost samostalnog usmenog izražavanja i davanja kratkih i tačnih odgovora
- c)**
- razvijati takmičarski duh kod učenika i suradničke odnose kroz grupni rad uz uljudno i tolerantno ponašanje

NASTAVNE METODE:
praktični rad (izrada postera), rad na tekstu i priložima, demonstracija, usmeno izlaganje, razgovor, prezentacija teme

METODIČKI OBLICI RADA:
frontalni rad i rad u grupama

NASTAVNA SREDSTVA:
udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Evrope i svijeta, slikovni materijal, hamer-papir, pribor za crtanje, bojenje, rezanje i lijepljenje.

KLJUČNI POJMOVI:
zapadna civilizacija, kraški reljef, suhozidine, nakapnice, agrumi, litoralizacija, depopulacija, romanski narodi, migracije

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Pročitati rubrike *Ponovite i upamtite* (pokazati na grafoskopu) i na taj način ponoviti gradivo vezano za prirodna i društvena obilježja evropskog Sredozemlja.

Podijeliti učenike u pet skupina i dati upute za rad – izrada postera. Zadatak svake skupine je da pomoću teksta u udžbeniku, prikupljenog slikovnog materijala (razglednice, časopisi, fotografije, isjecci iz novina, enciklopedija, Internet i sl.), hamer-papira, pribora za crtanje, bojenje, rezanje i lijepljenje izradi poster na zadanu temu.

CILJ ČASA

Ponoviti, uvježbati i provjeriti usvojenost znanja o prirodnim i društvenim obilježjima evropskog Sredozemlja.

GLAVNI DIO ČASA – PONAVLJANJE, VJEŽBANJE I PROVJERAVANJE

- rad u grupama

1. skupina: **SREDOZEMNI KULTURNO – CIVILIZACIJSKI KRUG I SREDOZEMNO MORE**
2. skupina: **RELJEF EVROPSKOG SREDOZEMLJA**
3. skupina: **KLIMA I BILJNI POKRIVAČ EVROPSKOG SREDOZEMLJA**
4. skupina: **STANOVNIŠTVO EVROPSKOG SREDOZEMLJA**
5. skupina: **PRIVREDNA OBILJEŽJA EVROPSKOG SREDOZEMLJA**

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Usmenim izlaganjem predstavnik skupine ili svi članovi skupine prezentirat će poster na zadanu temu. Nakon izlaganja svake skupine pohvaliti ono što je skupina dobro napravila, ali i ukazati na eventualne propuste ili nedostatke od vizualnog izgleda postera do tačnosti u iznošenju podatka. Na kraju časa vrednovati učenička postignuća odgovarajućom ocjenom i odabrati najuspješnije postere koji se mogu izložiti u školskom holu.

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 18

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 18

REDNI BROJ SEDMICE: 9

NAZIV NASTAVNE CJELINE:
SREDOZEMLJE - MEDITERAN

NAZIV NASTAVNE TEME:
Države Apeninskog poluotoka

TIP ČASA:
Obrada novoga gradiva

ZADACI NASTAVE: **a) materijalni** **b) funkcionalni** **c) odgojni**

a)

- upoznati osnovna prirodno-geografska i društveno-ekonomska obilježja Italije i drugih država Apeninskog poluotoka
- upoznati probleme suvremenog geografskog razvoja Italije, tj. vrlo razvijeni sjever i nerazvijeni jug

b)

- razvijati vještine čitanja teksta s razumijevanjem te vještine opisivanja i interpretacije
- primijeniti stečena znanja o Sredozemlju na primjeru Italije
- razvijati sposobnost snalaženja na karti

c)

- razvijati odgovorno ponašanje u rješavanju problema
- izgrađivati poštovanje i zanimanje za kulturu i tradiciju drugih zemalja

NASTAVNE METODE:

razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, rad na tekstu i priložima, grafička metoda

METODIČKI OBLICI RADA:

frontalni rad, individualni rad

NASTAVNA SREDSTVA:

udžbenik, sveska, radna sveska, zidna geografska karta Evrope i svijeta, tematske grafofolije, tematske karte, grafoskop, računar i LCD projektor

KLJUČNI POJMOVI:

središnji položaj u Sredozemlju, jedna od sedam najrazvijenijih zemalja svijeta, industrijski trokut, razvijeni sjever, nerazvijeni jug, Vatikan, San Marino

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Učenici će odgovoriti na uvodna pitanja u udžbeniku i igrom asocijacija prisjetiti se pojmova: Sredozemlja, mlada nabrana gorja, nizije, klima, vulkani, Rimsko carstvo, skupina G-7, migracije, pomorstvo, turizam. Najaviti novu nastavu temu: *Države Apeninskog poluotoka* i upoznati učenike s načinom rada.

CILJ ČASA

Upoznati osnovna prirodno-geografska i društveno-ekonomska obilježja Italije i ostalih država Apeninskog poluotoka.

GLAVNI DIO ČASA – OBRADA

1) Italija – povoljan geografski položaj

Demonstracijom na geografskoj karti Evrope nastavnik će odrediti položaj Italije i istaknuti prednosti središnjeg položaja u Sredozemlju. Prisjetiti se izreke „svi putovi vode u Rim“ i naglasiti važnost tunela i mostova u povezivanju Italije sa Srednjom i Zapadnom Evropom.

2) Prirodno-geografske cjeline

Usmenim izlaganjem, demonstracijom na karti i analizom fotografija upoznati učenike s prirodnom osnovom Italije (reljef, klima, rijeke, jezera). Na računaru pokazati fotografije Alpa, Apenina, Padske nizije te otoke Siciliju i Sardiniju.

3) Regionalna obilježja Italije

Usmenim izlaganjem upoznati učenike da je Italija članica skupine G-7 ili G-8 s osobito razvijenim djelatnostima uslužnog sektora i velikom razlikom u razvijenosti između sjevernog i južnog dijela zemlje.

Uz pomoć tematske karte *Geografske regije Italije s većim gradovima* (pokazati na računaru ili grafoskopu) objasniti regionalnu podjelu Italije.

4) Sjeverna Italija

Učenici će samostalno čitati dio teksta *Sjeverna Italija* i potom usmeno odgovoriti na sljedeća pitanja (pitanja projicirati grafoskopom ili LCD projektorom) uz pokazivanje na zidnoj geografskoj karti Evrope.

- 1) Koja nizija čini veliki dio Sjeverne Italije?
- 2) Zašto je u ovom dijelu Italije razvijena poljoprivreda?
- 3) Koje poljoprivredne kulture daju najbolje prinose?
- 4) Na temelju čega se u sjevernoj Italiji razvila industrija?
- 5) Koji gradovi čine industrijski trokut? Pokažite ih na karti.

5) Srednja Italija – primjer pitanja na koja će učenici odgovarati nakon pročitanoog teksta

- 1) Između kojih mora se nalazi srednja Italija?
- 2) Uz koje more se nalazi veća obalna nizija? Zašto?
- 3) Pokažite gradove Rim i Firencu i odgovorite na obala kojih rijeka su smješteni?
- 4) Navedite najveće gradove na jadranskoj obali i pokažite ih na karti.
- 5) Koja djelatnost je razvijena u Riminiju?
- 6) Šta se uzgaja u srednjoj Italiji?

6) Južna Italija – primjer pitanja na koja će učenici odgovarati nakon pročitanoog teksta

- 1) Šta čini prostor Južne Italije?
- 2) Uz pomoć tematske karte *Gustina stanovništva Italije* odgovorite koji dijelovi Italije su gusto, a koji rijetko naseljeni?
- 3) Zašto je ovaj dio Italije iseljenički prostor?
- 4) Gdje se stanovništvo iseljavalo nekad, a gdje danas?

- 5) Kako talijanska vlada pokušava riješiti probleme siromašnog Juga?
- 6) Navedite najveće gradove Južne Italije i pokažite ih na karti.

7) San Marino i Vatikan

Demonstracijom na zidnoj geografskoj karti odrediti geografski položaj San Marina i Vatikana. Čitajući naglas (jedan učenik pročitat će tekst o San Marinu, a drugi o Vatikanu) tekst iz udžbenika učenici će se upoznati s osnovnim obilježjima najmanje evropske republike i najmanje države svijeta.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Gradivo ponoviti čitajući rubriku *Ponovite i upamtite* (projicirati grafoskopom ili LCD projektorom) ili još jednom analizirati tematske karte, grafikone i fotografije. Za domaću zadaću učenici će pismeno odgovoriti na pitanja u rubrici *Provjerite znanje* i riješiti zadatke u radnoj svesci. Oni koji žele znati više pročitat će rubriku *Dobro je znati* i upoznati se s talijanskim gradom na vodi Venecijom.

PLAN PLOČE

GRAFOFOLIJA

DRŽAVE APENINSKOG POLUOTOKA

- Italija ima središnji položaj u Sredozemlju i najvećim dijelom smještena je na Apeninskom poluotoku.
- Prirodno-geografske cjeline Italije su: Alpe, Padska nizina, Apenini i otoci Sicilija i Sardinija.
- Italija je jedna od sedam najrazvijenijih zemalja svijeta i članica skupine G-7.
- Padska nizina je poljoprivredno najrazvijenije područje Italije.
- Talijanski industrijski trokut čine Milano, Torino i Genova, najvažniji gradovi sjeverne Italije.
- Privredna središta srednje Italije su Firenca i glavni grad Rim.
- Južna Italija najsiromašnija je regija Italije, koja znatno zaostaje za razvijenijim sjevernom. Najveće gradsko i industrijsko središte je Napulj.
- San Marino je najmanja republika u Evropi, a Vatikan najmanja država na svijetu.

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 19 i 20

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 19 i 20

REDNI BROJ SEMICE: 10

NAZIV NASTAVNE CJELINE:
SREDOZEMLJE - MEDITERAN

NAZIV NASTAVNE TEME:
Države Pirinejskog poluotoka

TIP ČASA:
Obrada novoga gradiva

ZADACI NASTAVE: **a) materijalni** **b) funkcionalni** **c) odgojni**

- a)
- imenovati i pokazati na karti države Pirinejskog poluotoka i Maltu
 - upoznati osnovna prirodno-geografska i društveno-ekonomska obilježja Španije, Portugala, Malte i Andore
 - opisati vrste turizma u pojedinim državama i obrazložiti pripadnost Portugala sredozemnom civilizacijskom krugu
- b)
- razvijati vještinu služenja različitim izvorima znanja
 - razvijati vještinu opisivanja i interpretacije tematskih karata i grafikona
 - primijeniti stečena znanja o Sredozemlju na primjeru Španije, Portugala, Andore i Malte
- c)
- poticati na zalaganje i kreativnost kroz grupni rad
 - razvijati takmičarski duh kod učenika uz uljudno i tolerantno ponašanje
 - razvijati ekološku svijest – devastacija obale i masovni turizam

NASTAVNE METODE:

razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, rad na tekstu i priložima, praktični rad, prezentacija teme

METODIČKI OBLICI RADA:

frontalni rad, individualni rad, rad u paru, rad u grupama

NASTAVNA SREDSTVA:

Udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Evrope i svijeta, slikovni materijal, hamer-papir, pribor za crtanje, bojenje, rezanje i lijepljenje

KLJUČNI POJMOVI:

Pirinejski poluotok, visoravan, etničke skupine, imigranti, svjetska turistička velesila, pluto, sredozemni kulturni krug, kupališni i vjerski turizam, trgovina, bankarstvo, natapanje poljoprivrednih površina

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Razgovarati o uvodnim pitanjima u udžbeniku i najaviti novu nastavnu temu: *Države Pirinejskog poluotoka i Malta*. Podijeliti učenicima listiće s određenim tvrdnjama i zatražiti da zaokruže smatraju li tvrdnju tačnom ili netačnom. Objasniti da će sve što možda nisu tačno odgovorili (zaokružili) saznati na današnjem času.

Učenici zaokružuju sljedeće tvrdnje:

1) Najjužnija kopnena točka Evrope nalazi se u Španiji.	T	N	
2) Obalu Portugala zapljuskuju vode Sredozemnog mora		T	N
3) Visoravan Meseta pripada staroj Evropi.		T	N
4) Betijski Kordiljeri su mlade nabrane planine.		T	N
5) Andaluzija i Aragonija su planine u Španiji.		T	N
6) Rijeka Ebro ulijeva se u Sredozemno more.		T	N
7) Andora je jedna od većih evropskih država.		T	N
8) Jezik stanovnika Malte nastao je miješanjem arapskog i romanskih jezika.		T	N
9) Španija, Portugal, Malta i Andora članice su EU.	T	N	
10) Portugal je poznat po proizvodnji pluta.		T	N

CILJ ČASA

Upoznati osnovna obilježja država Pirinejskog poluotoka i Malte.

GLAVNI DIO ČASA – OBRADA

Podijeliti učenike u četiri skupine i dati upute za rad.

Zadatak svake skupine je da od prethodno prikupljenog materijala i određenih pojmova izradi poster na zadanu temu.

1. Skupina: ŠPANIJA – PRIRODNA OBILJEŽJA

Obuhvatiti pojmove (*Pirinejski poluotok, Sredozemno more i Atlantski okean, Baleari, Kanarsko otočje, Ceuta, Melilla, Gibraltarska vrata, Meseta, Pirineji, Betijski Kordiljeri, Kantabrijsko i Ibersko gorje, Aragonska i Andaluzijska nizija, Ebro i Guadalkivir, sredozemna klima, suha kontinentalna klima, snježno – šumska klima, „sunčana obala“*)

2. Skupina: ŠPANIJA – STANOVNIŠTVO I PRIVREDA

Obuhvatiti pojmove (*Kastiljanci, Katalonci, Galjegosi, Baski, emigracijska zemlja, unutrašnje migracije, EZ, imigranti, poljoprivreda, umjetna jezera, natapanje, sredozemne kulture, proizvođač vina, rude, ugalj, željezo, industrijska područja, turizam, turistička velesila, korida, Madrid, Barcelona, Cordoba, Sevilja, Granada, Toledo, Kanari, Baleari*)

3. Skupina: PORTUGAL

Obuhvatiti pojmove (*Pirinejski poluotok, Madeira, Azori, sredozemni kulturni krug, Težo, visoravni, riječne doline, sredozemna klima, unutrašnje migracije, pomorstvo, ribarstvo, pluto, vino, industrija, turizam, Lisabon, Porto, Algarve*)

4. Skupina – ANDORA I MALTA

Obuhvatiti pojmove (*istočni Pirineji, planinska zemlja, stočarstvo, šumarstvo, turizam, trgovina luksuznom robom, Andora la Vela, otočna država, tri veća otoka, ribarstvo, razvedene obale, kraški reljef, turizam, bankarstvo, industrija, La Valeta, dva službena jezika*)

Usmenim izlaganjem predstavnik skupine ili svi članovi skupine prezentirati će svoju temu. Nakon izlaganja svake skupine pohvaliti ono što je skupina dobro napravila ali i ukazati na eventualne propuste i nedostatke od vizualnog izgleda postera do tačnosti u iznošenju podataka. Nakon što svaka skupina prezentira svoj rad učenici će se vratiti na početne tvrdnje i provjeriti tačnost svojih odgovora.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Gradivo ponoviti prema planu ploče (projicirati grafoskopom rubriku *Ponovite i upamtite* i tematske karte) ili ćemo učenicima pripremiti tablicu u kojoj će radeći u paru napisati sažetak današnje teme. Nakon popunjavanja tablice slijedi analiza i diskusija.

	ŠPANIJA	PORTUGAL	ANDORA	MALTA
Geografski položaj				
Obilježja turizma				
Glavni grad				

Za domaću zadaću učenici će pismeno odgovoriti na pitanja u rubrici *Provjerite znanje*, riješiti zadatke u radnoj svesci i pripremiti se za čas ponavljanja, vježbanja i provjeravanja. Učenici koji žele znati više pročitat će rubriku *Dobro je znati* i istražiti kako se dobija pluto.

DRŽAVE PIRINEJSKOG POLUOTOKA I MALTA

- Španjolska je najveća zemlja Pirinejskog poluotoka s izlazom na Sredozemno more i Atlantski okean.
- Reljefom Španjolske dominira stara visoravan Meseta, okružena mladim nabranim gorjem.
- Španjolska je među vodećim zemljama svijeta po uzgoju sredozemnih kultura.
- Baskija, Katalonija i okolica Madrida su najveća industrijska područja.
- Španjolska je svjetska turistička velesila.
- Portugal je atlantska zemlja ali pripada sredozemnom kulturnom krugu.
- Pluto i vino Porto najpoznatiji su portugalski izvozni proizvodi.
- Andora je mala kneževina u Pirinejima, a Malta otočna država s razvijenim bankarstvom i turizmom.

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 21

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 21

REDNI BROJ SEMICE: 11

NAZIV NASTAVNE CJELINE:
SREDOZEMLJE - MEDITERAN

NAZIV NASTAVNE TEME:
Evropsko Sredozemlje – prirodna obilježja; stanovništvo i privredna obilježja; države Apeninskog poluotoka, države Pirinejskog poluotoka i Malta.

TIP ČASA:
Tematsko ponavljanje, vježbanje i provjeravanje

ZADACI NASTAVE: **a) materijalni** **b) funkcionalni** **c) odgojni**

a)

- ponoviti, uvježbati i provjeriti usvojenost znanja o položaju, prirodnim, društvenim i privrednim obilježjima zemalja evropskog Sredozemlja, tj. južne Evrope.

b)

- razvijati sposobnost samostalnog usmenog izlaganja te davanja kratkih i tačnih odgovora
- razvijati kartografske vještine kroz rad na slijepoj karti
- razvijati grafičke vještine kroz interpretaciju grafičkih priloga

c)

- razvijati naviku ponavljanja usvojenog gradiva i odgovornost prema radu
- razvijati suradničke odnose kroz grupni rad

NASTAVNE METODE:

Razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, interpretacija, grafička metoda, vježba na slijepim kartama

METODIČKI OBLICI RADA:

Frontalni rad, rad u grupama, individualni rad

NASTAVNA SREDSTVA:

Udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Evrope i svijeta, grafofolija, grafoskop, računar i LCD projektor, slijepe karte

KLJUČNI POJMOVI:

zapadna civilizacija, kraški reljef, suhozidine, nakapnice, agrumi, litoralizacija, depopulacija, romanski narodi, migracije, središnji položaj u Sredozemlju, jedna od sedam najrazvijenijih zemalja svijeta, industrijski trokut, razvijeni sjever, nerazvijeni jug, Vatikan, San Marino, Pirinejski poluotok, visoravan, etničke skupine, imigranti, svjetska turistička velesila, pluto, sredozemni kulturni krug, kupališni i vjerski turizam, trgovina, bankarstvo, natapanje poljoprivrednih površina

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Pregledati sveske i radne sveske, podijeliti učenike u skupine od četiri člana i dati upute za rad.

CILJ ČASA

Ponoviti, uvježbati i provjeriti usvojenost znanja o državama evropskog Sredozemlja, tj. južne Evrope.

GLAVNI DIO ČASA – PONAVLJANJE, VJEŽBANJE I PROVJERAVANJE

Svakoj skupini dati listić s različitim pitanjima i zadacima koje članovi skupine trebaju zajedno riješiti. Na svakom listiću biti će pet različitih zadataka.

Primjer pitanja i zadatka za prvu skupinu:

1)

1. Kako su Grci nazivali Sredozemno more?
2. Nabrojite najvažnija turistička područja Španije.
3. Navedite države koje nazivamo „evropski patuljci“

2)

1. Nizija uz rijeku Guadalquivir je **Aragonija / Andaluzija**.
2. Glavni grad Andore je **Andora la Vella / La Valleta**
3. Pitka voda (kišnica) skuplja se u **nakapnicama / suhozidinama**.

3)

1. Izmjenu vode između Atlantika i Sredozemnog mora otežava _____.
2. Degradacijom sredozemne šume nastala je biljna zajednica _____.
3. Većinu stanovništva Španije čine Španci ili _____.

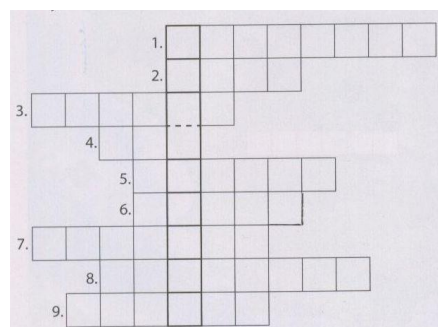
4)

1. Obala Portugala je niska, pjeskovita i slabo razvedena. T N
2. Službeni jezici na Malti su malteški i španski T N
3. Industrijski trokut čine gradovi Torino, Milano, Venecija T N

5) Riješite križaljku:

1. Najveći talijanski otok
2. Planinski lanac na sjeveru Italije
3. Glavno industrijsko središte Italije
4. Glavni grad Italije
5. Nizija uz rijeku Po
6. Reljef nastao u krečnjacima i dolomitima
7. Planinski lanac duž Italije
8. „Grad na vodi“ na jadranskoj obali
9. Najveća talijanska luka

Ako ste pravilno ispunili križaljku u posebno označenim poljima dobit ćete naziv samostalne republike unutar Italije.

Primjer pitanja i zadatka za drugu skupinu:

1)

1. Kako je nastala Padska nizija?
2. Koje su privredne djelatnosti razvijene u Portugalu?
3. Koje vrste stijena prevladavaju u reljefu evropskog Sredozemlja?

2)

1. Sredozemno more proteže se pravcem istok – zapad na dužini **4000 km / 8000 km**.
2. Najviši vrh Italije nalazi se u **Alpama / Apeninima**.
3. Andora je mala kneževina u **Alpama / Pirinejima**.

3)

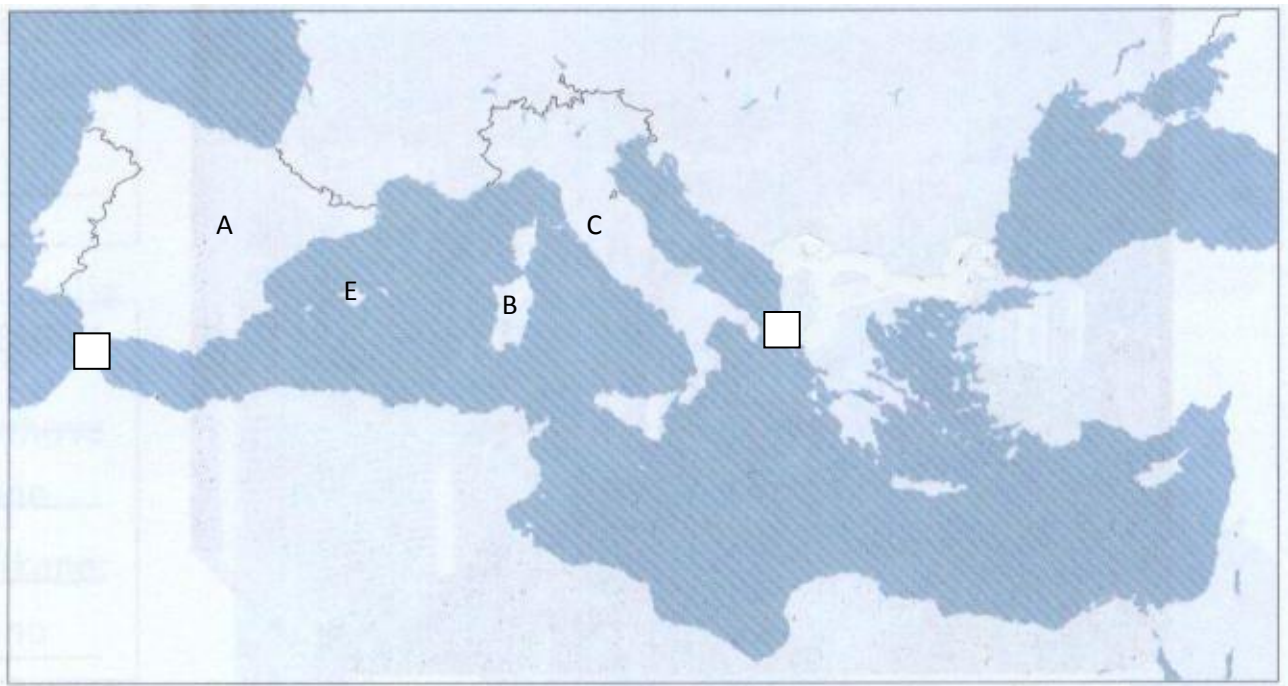
1. Kroz Aragonsku dolinu protječe rijeka _____.
2. Na istočnoj strani Sicilije nalazi se vulkan _____.
3. Na sjeveru Španije žive _____.

4)

1. Sredozemno more sastavni je dio Atlantskog okeana. T N
2. Zemlje evropskog Sredozemlja bogate su rudama. T N
3. San Marino je u carinskog uniji s Vatikanom. T N

5)

1. Na slijepoj karti evropskog Sredozemlja:
 - a. prema slovima na karti napišite nazive polutoka i otoka.
A _____ B _____ C _____ D _____
E _____
 - b. u kvadratiće upišite brojeve:
 1. Mesinski prolaz
 2. Otrantska vrata
 3. Gibraltarski prolaz
 4. Sicilijanska vrata
 5. Suecki kanal

Na ovaj način možete osmisлити i sastaviti pitanja i zadatke za preostale skupine.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Predstavnik ili predstavnici skupine usmenim izlaganjem upoznat će ostale učenike o zadacima koje su imali i koliko su ih uspješno riješili uz demonstraciju na zidnoj geografskoj karti. Ostali učenici mogu postavljati dopunska pitanja ukoliko nisu zadovoljni danim odgovorima. Grafičke zadatke projicirati grafoskopom ili LCD projektorom, pokazati tačne odgovore, pohvaliti učenike i nagraditi ih za aktivnost pripadajućom ocjenom.

D

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 22

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 22

REDNI BROJ SEMICE: 11

NAZIV NASTAVNE CJELINE:

JUGOISTOČNA EVROPA

NAZIV NASTAVNE TEME:

Jugoistočna Evropa – prirodna i društvena obilježja

TIP ČASA:

Obrada novoga gradiva

ZADACI NASTAVE:

a) materijalni

b) funkcionalni

c) odgojni

a)

- odrediti položaj i objasniti geografski pojam Jugoistočna Evropa (područje na dodiru Južne, Srednje i Istočne Evrope i Jugozapadne Azije)
- istaknuti povoljan saobraćajni položaj i navesti glavne saobraćajne pravce
- upoznati osnovna obilježja reljefa, klime, riječne mreže, stanovništva i privrede

b)

- razvijati sposobnost snalaženja na geografskoj karti Evrope i svijeta
- razvijati vještinu samostalnog izlaganja i davanja tačnih odgovora
- razvijati sposobnost uspoređivanja Jugoistočne Evrope s ostalim regijama Evrope

c)

- izgrađivati pravilan stav i toleranciju prema drugim i drugačijima
- razvijati odgovorno ponašanje pri rješavanju problema

NASTAVNE METODE:

razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, rad na tekstu i priložima, grafička metoda

METODIČKI OBLICI RADA:

frontalni rad, individualni rad, rad u parovima

NASTAVNA SREDSTVA:

Udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Evrope i svijeta, tematske karte, grafolija, grafoskop, računar i LCD projektor

KLJUČNI POJMOVI:

Balkanski poluotok, podunavske zemlje, etnički, vjerski i kulturni mozaik, nacionalne manjine, nizak stupanj urbanizacije

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Razgovarati o uvodnim pitanjima u udžbeniku i prisjetiti se pojmova: Balkanski poluotok, plovne rijeke, stara i mlada gorja, morski slivovi, Panonska i Vlaška nizija, narodi, nacionalne manjine i sektori djelatnosti. Najaviti novu nastavnu temu: *Jugoistočna Evropa – prirodna i društvena obilježja* i objasniti način rada.

CILJ ČASA

Usvojiti osnovna znanja o prirodnim i društvenim obilježjima Jugoistočne Evrope.

GLAVNI DIO ČASA – OBRADA

1) Geografski položaj Jugoistočne Evrope

Demonstracijom na zidnoj geografskoj karti odrediti i pokazati geografski položaj Jugoistočne Evrope između Jadranskog, Jonskog, Egejskog, Mramornog i Crnog mora.

Usmenim izlaganjem definirati Balkanski poluotok i pokazati njegovu sjevernu granicu.

Interpretirati tematski kartu u udžbeniku (*Saobraćajni položaj Jugoistočne Evrope*) i obrazložiti važnost riječnih dolina i morskih prolaza u saobraćajnom povezivanju Evrope sa zemljama Jugozapadne Azije.

2) Prirodna obilježja Jugoistočne Evrope

Uz pomoć računara ili LCD projektoru projicirati tematsku kartu *Reljefne cjeline Jugoistočne Evrope*, zajednički je analizirati, imenovati i pokazati na zidnoj geografskoj karti Evrope mlada nabrana gorja, stara gorja, velike nizije.

Usmenim izlaganjem nastavnik će upoznati učenike s faktorima koji utječu na klimu Jugoistočne Evrope (pravac pružanja planina, porast nadmorske visine, udaljenost od Atlantika) i tipovima klime. Metodom razgovora prisjetiti se gradiva o kopnenim vodama i riječnim slivovima Evrope, analizom teksta u udžbeniku upoznati učenike kojim slivovima pripadaju rijeke Jugoistočne Evrope i pokazati ih na zidnoj geografskoj karti.

3) Stanovništvo i privredna obilježja Jugoistočne Evrope

Individualnim radom na tekstu (*Stanovništvo i privredna obilježja*) te odgovarajući punim rečenicama na postavljena pitanja učenici će se upoznati s obilježjima stanovništva i privrede Jugoistočne Evrope. Primjer pitanja na koja će učenici odgovarati služeći se udžbenikom i tematskim kartama (pitanja napisati na listiće, projicirati grafoskopom ili LCD projektorom):

- 1) Zašto je na području Jugoistočne Evrope stvoren etnički, vjerski i kulturni mozaik?
- 2) Koji narodi žive u Jugoistočnoj Evropi?
- 3) Navedite najbrojnije nacionalne manjine.
- 4) Koje religije su najraširenije u Jugoistočnoj Evropi?
- 5) Navedite najgušće naseljena područja Jugoistočne Evrope.
- 6) Zašto je Jugoistočna Evropa prostor stalnih migracija?
- 7) Koja je grana privrede najvažnija u Jugoistočnoj Evropi?
- 8) Koje poljoprivredne kulture se uzgajaju u području Panonske i Vlaške nizije?
- 9) S kojim problemima se suočava industrija Jugoistočne Evrope?
- 10) Zašto tercijarne djelatnosti ne donose velike prihode?

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Pročitati rubriku *Ponovite i upamtite* i analizirati tematske karte (pokazati na grafoskopu) ili će učenici do kraja časa u parovima rješavati zadatke u radnoj svesci i na taj način ponoviti gradivo. Za domaću zadaću riješiti će preostale zadatke u radnoj svesci (ukoliko nisu stigli u školi) i pismeno odgovoriti na pitanja u rubrici *Provjerite znanje*. Oni koji žele znati nešto više pročitati će rubriku *Dobro je znati*.

JUGOISTOČNA EVROPA – PRIRODNA I DRUŠTVENA OBILJEŽJA

- Jugoistočna Evropa je regija s vrlo povoljnim saobraćajnim položajem.
- Pretežno je planinska regija s planinama mladog postanka između kojih su smještene Vlaška, Trakijska i Panonska nizina.
- Najduža rijeka Dunav pripada crnomorskom slivu.
- Jugoistočna Evropa je pravi etnički, vjerski i kulturni mozaik.
- Rumunji su najbrojniji narod, a pravoslavlje najraširenija religija.
- Jugoistočna Evropa je slabo urbanizirana, a većih gradova je malo.
- U privrednom razvoju Jugoistočna Evropa zaostaje za ostatkom Evrope.

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 23 i 24

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 23 i 24

REDNI BROJ SEMICE: 12

NAZIV NASTAVNE CJELINE:
JUGOISTOČNA EVROPA

NAZIV NASTAVNE TEME:
Republika Hrvatska – prirodna obilježja; Republika Hrvatska – Stanovništvo i privredna obilježja

TIP ČASA:
Obrada novoga gradiva

ZADACI NASTAVE: **a) materijalni** **b) funkcionalni** **c) odgojni**

a)

- upoznati osnovna prirodno-geografska obilježja i društveno-ekonomska obilježja Republike Hrvatske
- pokazati na geografskoj karti reljefne cjeline Hrvatske i opisati njihova obilježja
- upoznati osnovna obilježja stanovništva Hrvatske i probleme suvremenog privrednog razvoja

b)

- primijeniti stečena znanja o općim obilježjima Jugoistočne Evrope na primjeru Hrvatske
- razvijati vještinu čitanja s razumijevanjem, vještinu usmenog izlaganja i vještinu izrade postera

c)

- razvijati suradničke odnose na primjeru rada u skupini
- isticati važnost individualnog doprinosa grupnom radu

NASTAVNE METODE:

razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, praktični rad, izrada postera, rad na tekstu i priložima, grafička metoda

METODIČKI OBLICI RADA:

frontalni rad, individualni rad, rad u parovima, rad u grupama

NASTAVNA SREDSTVA:

Udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Evrope i svijeta, tematske karte, fotografije, materijal za izradu postera, grafofolija, grafoskop, računar i LCD projektor

KLJUČNI POJMOVI:

srednjoevropska i sredozemna zemlja, tri prirodne cjeline, temperaturna inverzija, maestral, Krapinski pračovjek, senilizacija

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Učenici će odgovoriti na uvodna pitanja u udžbeniku i igrom asocijacija ponoviti: meridijani, paralele, geografski položaj, geografski smještaj, Jadransko more, kraški reljef, migracije, prirodni priraštaj, nacionalne manjine, turizam. Zatim najaviti teme časa: *Republika Hrvatska – prirodna obilježja, stanovništvo i društvena obilježja* i objasniti način rada.

CILJ ČASA

Usvojiti osnovna znanja o prirodnim i društvenim obilježjima Republike Hrvatske.

GLAVNI DIO ČASA – OBRADA

1) Geografski smještaj i položaj Hrvatske

Usmenim izlaganjem objasniti zašto je Hrvatska istodobno srednjoevropska i sredozemna zemlja. Uz pomoć tematske karte u udžbeniku ili projicirane na računar (Granice Hrvatske i najistaknutije tačke) zaključiti da je Hrvatska smještena u središtu sjeverne polulopte, okružena s pet susjednih zemalja i da ima izlaz na Jadransko more.

Ukazati na neobičan oblik njezina teritorija koji se često naziva hrvatska potkova ili luk. Istaknuti i obrazložiti povoljan saobraćajni položaj na dodiru Srednje Evrope i evropskog Sredozemlja. Pokazati na računar slike iz prirodno različitih dijelova Hrvatske te opisati raznoliku prirodu. Pokazati na računar tematsku kartu (*Prirodne cjeline Hrvatske*) reljefnih cjelina te navedene fotografije pridružiti odgovarajućim reljefnim cjelinama.

2) Izrada postera od prethodno pripremljenog materijala

Podijeliti učenike u četiri skupine i podijeliti teme:

1. Skupina: RELJEFNA OBILJEŽJA I PRIRODNE CJELINE HRVATSKE
2. Skupina: KLIMA, VEGETACIJA I VODE HRVATSKE
3. Skupina: OSNOVNA OBILJEŽJA STANOVNIŠTVA HRVATSKE
4. Skupina: PRIVREDNA OBILJEŽJA HRVATSKE

3) Presentacija rada po grupama

Nakon 25 minuta grupnog rada predstavnik ili svi članovi skupine prezentirat će rad svoje skupine na zadanu temu. Članovi ostalih skupina nakon prezentacije imaju pravo postavljati pitanja.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Učenicima podijeliti tablice (na listićima) koje će popunjavati radeći u paru i na taj način ponoviti gradivo. Zatim slijedi analiza tablica uz pokazivanje na zidnoj geografskoj karti.

POJAM	ŠTA JE TO?	GDJE SE NALAZI?
Mala Kapela		
Maestral		
Zagreb		
Krapinski pračovjek		
Medvednica		
Dragonja		
Krbavsko polje		
Plitvice		

Za domaću zadaću učenici će riješiti zadatke u radnoj svesci i pripremiti se za čas ponavljanja, vježbanja i provjeravanja.

PLAN PLOČE

REPUBLIKA HRVATSKA – PRIRODNA I DRUŠTVENA OBILJEŽJA

Hrvatska je srednjoEvropska i sredozemna zemlja s vrlo povoljnim saobraćajnim položajem.

Graniči sa:

- Slovenijom
- Bosnom i Hercegovinom
- Srbijom
- Crnom Gorom
- Mađarskom
- Italijom

Tipovi klime:

- umjereno topla s toplim ljetom
- sredozemna klima
- snježno-šumska klima

Prirodne cjeline Hrvatske: 1) **Panonska**, 2) **Primorska**, 3) **Gorska**

Rijeke Hrvatske pripadaju crnomorskom i jadranskom slivu

Najveća jezera:

- Vransko kod Biograda
- Vransko na Cresu
- Baćinska kod Ploča
- Crveno i Modro kod Imotskog
- Plitvička jezera u Lici

Tragovi naseljenosti (**Krapinski čovjek i Vučedolska golubica**).

Hrvatska ima 4,4 mil stanovnika i bilježi pad nataliteta.

Panonska regija je „žitnica Hrvatske“

Najvažniji energenti: nafta i zemni gas.

Industrija (metalna, prehrambena, tekstilna, kemijska, farmaceutska).

Turizam ima dugu tradiciju (osam nacionalnih parkova i deset parkova prirode).

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 25

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 25

REDNI BROJ SEMICE: 13

NAZIV NASTAVNE CJELINE:

JUGOISTOČNA EVROPA

NAZIV NASTAVNE TEME:

Jugoistočna Evropa – prirodna i društvena obilježja; Republika Hrvatska – prirodna obilježja; Republika Hrvatska – stanovništvo i privredna obilježja

TIP ČASA:

Ponavljanje, vježbanje i provjeravanje

ZADACI NASTAVE:

a) materijalni

b) funkcionalni

c) odgojni

a)

- ponoviti gradivo vezano uz teme prirodna i društvena obilježja Jugoistočne Evrope te prirodna i društvena obilježja Republike Hrvatske

b)

- razvijati sposobnost samostalnog usmenog izražavanja
- razvijati sposobnost snalaženja na geografskoj karti na primjeru kartografske vježbe

c)

- razvijati sposobnost odgovornog ponašanja u rješavanju problema
- poticati zanimanje za rad i spremnost za rješavanje problema

NASTAVNE METODE:

razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, grafička vježba,

METODIČKI OBLICI RADA:

frontalni rad, individualni rad, rad u parovima, rad u grupama

NASTAVNA SREDSTVA:

udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Evrope i svijeta, slijepe karte za vježbu, grafofolija, grafoskop, računar i LCD projektor

KLJUČNI POJMOVI:

Balkanski poluotok, podunavske zemlje, etnički, vjerski i kulturni mozaik, nacionalne manjine, nizak stupanj urbanizacije, srednjoevropska i sredozemna zemlja, tri prirodne cjeline, temperaturna inverzija, maestral, Krapinski pračovjek, senilizacija

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Pregledati sveske i radne sveske te upoznati učenike s načinom ispitivanja i ponavljanja gradiva na današnjem času.

CILJ ČASA

Ponoviti, uvježbati i provjeriti usvojenost gradiva o prirodnim i društvenim obilježjima Jugoistočne Evrope i Republike Hrvatske

GLAVNI DIO ČASA – PONAVLJANJE, VJEŽBANJE I PROVJERAVANJE

Podijeliti učenike u skupine, pripremiti pitanja za ponavljanje, ispisati ih na listiće ili pokazati na računaru.

Primjer pitanja za ponavljanje gradiva (rad u grupama)

- 1) Koje se države Jugoistočne Evrope nazivaju podunavskim zemljama?
- 2) U koja mora otječu rijeke Jugoistočne Evrope?
- 3) Navedite južnoslavenske narode.
- 4) Kolika je prosječna naseljenost prostora Jugoistočne Evrope?
- 5) U kojem dijelu Hrvatske se nalaze Lika i Gorski kotar?
- 6) Opišite izgled teritorija Republike Hrvatske.
- 7) Šta je senilizacija?
- 8) Na kojem kontinentu danas živi najviše hrvatskih iseljenika?
- 9) Koji se hrvatski gradovi nalaze na popisu Svjetske kulturne baštine?
- 10) Od koje godine je Hrvatska zemlja kandidat za članstvo u EU?

Primjer zadataka na zidnoj geografskoj karti Evrope i svijeta (individualni rad)

- 1) Pokažite mora okružuju Jugoistočnu Evropu.
- 2) Pokažite državu čije stanovništvo pripada romanskoj skupini.
- 3) Koje države Jugoistočne Evrope ima visok prirodni priraštaj – pokažite ih na karti.
- 4) U kojem klimatskom pojasu je smještena Hrvatska? Pokažite ga na karti.
- 5) Pokažite na karti rijeke jadranskog sliva.
- 6) Pokažite na karti najveće hrvatske poluotoke.
- 7) Kod kojeg grada se Neretva ulijeva u Jadransko more? Pokažite ga na karti.
- 8) Pokažite na karti dio Hrvatske koji se naziva „žitnica Hrvatske“.
- 9) Pokažite na karti najgušće naseljena područja Hrvatske.
- 10) Pokažite sjevernu granicu Balkanskog poluotoka.

Primjer pismene vježbe na slijepoj karti Jugoistočne Evrope ili Hrvatske (rad u parovima)

- 1) Na odgovarajuće mjesto upišite nazive država koje graniče s Jugoistočnom Evropom.
- 2) U kružiće na karti upišite sljedeće slovo:
A – Trakija B – Vlaška nizija C – Panonska nizija
- 3) U kvadratiće na karti upišite sljedeći broj
1 – Dinaridi 2 – Karpati 3 – Rodopi 4 - Balkan
- 4) Crveno obojite države Jugoistočne Evrope koje nemaju izlaz na more.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Na kraju časa na grafoskopu ili računaru pokazati kako je trebalo tačno odgovoriti na pitanja i ispravno riješiti zadatke na slijepoj karti, pohvaliti učenike, nagraditi ih za aktivnost i ocijeniti pripadajućom ocjenom.

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 26 i 27

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 26 i 27

REDNI BROJ SEMICE: 13

NAZIV NASTAVNE CJELINE:
JUGOISTOČNA EVROPA

NAZIV NASTAVNE TEME:
Srbija – prirodna obilježja; Stanovništvo i regionalna obilježja Srbije

TIP ČASA:
Obrada novoga gradiva

ZADACI NASTAVE: **a) materijalni** **b) funkcionalni** **c) odgojni**

a)

- upoznati osnovna prirodno-geografska, društveno-ekonomska i regionalna obilježja Srbije

b)

- razvijati vještinu čitanja s razumijevanjem te ispisivanja važnih bilježaka
- razvijati vještinu pronalaženja podataka iz raznih izvora znanja

c)

- razvijati radne navike i poticati želju za upoznavanjem susjednih zemalja
- razvijati toleranciju prema različitostima

NASTAVNE METODE:
razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, rad na tekstu i grafičkim prilogima

METODIČKI OBLICI RADA:
frontalni rad, individualni rad, rad u grupama

NASTAVNA SREDSTVA:
udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, tematske karte, zidna geografska karta Evrope i svijeta, slikovni materijal, slijepe karte, grafofolija, grafoskop

KLJUČNI POJMOVI:
riječno čvorište, uža Srbija, pokrajina Vojvodina, klisura „Željezna vrata“, vještačka akumulacija, kanal Dunav-Tisa-Dunav

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Odgovoriti na uvodna pitanja u udžbeniku i igrom asocijacija ponoviti: države Jugoistočne Evrope, podunavske i kontinentalne države, prapor ili les, Panonska nizija, stepska klima, mlada gorja, stara gorja, riječna mreža, klisura, kanal Rajna – Majna – Dunav. Potom najaviti novu nastavnu temu: *Prirodna obilježja, stanovništvo i regije Srbije*.

CILJ ČASA

Upoznati se s osnovnim prirodnim, društvenim i regionalnim obilježjima Srbije.

GLAVNI DIO ČASA – OBRADA

Geografski položaj Srbije

Na zidnoj geografskoj karti Evrope pokazati granice Srbije i odrediti je kao balkansku, podunavsku, kontinentalnu i djelomice srednjoevropsku državu.

Na slijepoj karti projiciranoj na grafoskopu podebljati granice Srbije i ispisati nazive susjednih država, ucrtati glavne saobraćajnice koje vode dolinama rijeka i podebljati rijeke koje čine riječno čvorište ovog dijela Evrope.

Naglasiti podjelu Srbije na užu Srbiju i pokrajinu Vojvodinu.

Rad u interesnim ili tematskim središtima

Obradu ove nastavne teme provesti u pet interesnih središta i dati učenicima upute za rad. Za svaku temu koja se obrađuje u interesnom središtu pripremiti slikovni materijal, tekst o temi koju treba obraditi, grafički materijal, tematske karte, internetske stranice, dodatke sadržaje za učenike koji žele znati više kao i pitanja na koja će učenici samostalno odgovarati.

1. Interesno središte: **RELJEF, KLIME I VEGETACIJA**
2. Interesno središte: **RIJEKE I JEZERA**
3. Interesno središte: **STANOVNIŠTVO I PRIVREDA**
4. Interesno središte: **VOJVODINA I PERIPANONSKA SRBIJA**
5. Interesno središte: **ISTOČNA, JUŽNA I JUGOZAPADNA SRBIJA**

Nakon što izaberu u kojem će interesnom središtu prvo raditi učenici će pregledati slikovni i grafički materijal, proučiti svoj dio teksta i odgovoriti na postavljena pitanja. Zatim će svoje odgovore razmijeniti s ostalim učenicima u tematskom središtu i upisati ih u sveske. Nakon određenom vremena (10-12 minuta) učenici će otići u drugo interesno središte, obraditi sljedeću temu i tako redom. Do kojih su spoznaja došli radeći u interesnim središtima nastavnik će provjeriti postavljajući im pitanja na koja će individualno odgovarati uz pokazivanje na zidnoj geografskoj karti.

Primjer pitanja na koja će učenici odgovarati:

- 1) U kojem dijelu Srbije se nalazi Vojvodina?
- 2) Kako nazivamo brežuljkasti prostor između Save, Drine i Morave?
- 3) Kakvu klimu imaju središnji i južni dijelovi uže Srbije?
- 4) U kojim dijelovima Srbije vlada stepska klima?
- 5) Imenujte najveće vještačke akumulacije na rijeci Drini.
- 6) Osim većinskog srpskog stanovništva ko još živi u Srbiji?
- 7) Zašto se mlado stanovništvo iseljava iz Srbije?
- 8) Koji je poljoprivredno najrazvijeniji dio Srbije?
- 9) U okolici kojeg grada se nalaze ležišta bakrene rude?
- 10) Koji je grad središte južne Srbije?

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Pročitati rubrike *Ponovite i upamtite* (jedan učenik čita na glas) ili plan ploče projicirati na grafoskopu. Za domaću zadaću riješiti zadatke u radnoj svesci i odgovoriti na pitanja iz rubrike *Provjerite znanje*. Oni koji žele znati više pročitati će rubrike *Dobro je znati*.

PLAN PLOČE

SRBIJA – PRIRODNA, DRUŠTVENA I REGIONALNA OBILJEŽJA

Srbija je balkanska, podunavska, kontinentalna i dijelom srednjoevropska zemlja.

Srbija → uža Srbija → Vojvodina

- Srem	}	riječne ravnice i lesne zaravni
- Bačka		
- Banat		

Reljef uže Srbije – brežuljkasto – planinsko područje, velike kotline i riječne doline (Niška, Leskovačka i Vranjska kotlina te Zapadnomoravska i Južnomoravska riječna dolina).

Klima - umjereno topla s toplim ljetima
- snježno-šumska
- stepska

Gusta riječna mreža

- Dunav
- Sava
- Tisa
- Velika Morava
- Kolubara

Srbija ima 7,5 mil. stanovnika i srednje gusto je naseljena zemlja

Nacionalne manjine: Mađari, Bošnjaci, Hrvati, Romi, Slovaci i drugi.

Regije Srbije:

- Vojvodina (Novi Sad)
- Peripanonska Srbija (Beograd)
- Istočna Srbija (Zaječar)
- Južna Srbija (Niš)
- Jugozapadna Srbija (Novi Pazar)

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 28

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 28

REDNI BROJ SEMICE: 14

NAZIV NASTAVNE CJELINE:
JUGOISTOČNA EVROPA

NAZIV NASTAVNE TEME:
Crna Gora i Kosovo

TIP ČASA:
Obrada novoga gradiva

ZADACI NASTAVE: **a) materijalni** **b) funkcionalni** **c) odgojni**

a)

- steći osnovna znanja o prirodno-geografskim i društveno-privrednim obilježjima Crna Gore i Kosova

b)

- razvijati sposobnost zapažanja i zaključivanja te opisivanja, objašnjavanja i usmenog izlaganja
- razvijati sposobnost snalaženja na geografskoj karti i vještinu čitanja s razumijevanjem

c)

- razvijati suradničke odnose kroz rad u grupama
- razvijati ekološku svijest o očuvanju i zaštiti još uvijek netaknute prirode

NASTAVNE METODE:

razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, rad na tekstu i grafičkim priložima, vježbe na slijepoj karti

METODIČKI OBLICI RADA:

frontalni rad, individualni rad, rad u grupama

NASTAVNA SREDSTVA:

udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, tematske karte, zidna geografska karta Evrope i svijeta, slijepe karte, grafofolija, grafoskop, računar i LCD projektor

KLJUČNI POJMOVI:

klisura, kanjon, nevjesta Jadrana, ljuti krš, zavalu

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Odgovoriti na uvodna pitanja u udžbeniku i ponoviti sljedeće pojmove: klisura, kanjon, zavala, visoravan, polja u kršu, nacionalni park, nacionalna manjina, Dinaridi, umjetno jezero, ledničko jezero, crnomorski sliv i jadranski sliv. Potom najaviti nastavu temu: *Crna Gora i Kosovo* i plan rada u grupama.

CILJ ČASA

Usvojiti osnovna znanja o Crnoj Gori i Kosovu.

GLAVNI DIO ČASA – OBRADA

Podijeliti učenike u tri skupine, a pitanja na koja treba da odgovore projicirati na grafoskopu ili napisati na listiće te ih podijeliti. Svakoj skupini objasniti način rada, a to je da na nakon što pročitaju svoj dio teksta u udžbeniku i promotre slikovni materijal odgovore na postavljena pitanja, zapišu ih u svoje sveske i riješe zadatke na slijepoj karti.

1) Pitanja i zadaci za prvu skupinu: prirodna obilježja Crne Gore

1. Kada je Crna Gora postala samostalna država?
2. Navedite države s kojima graniči Crna Gora.
3. Zašto se za Crnu Goru kaže da je prirodno raznolika zemlja?
4. Kojem planinskom sistemu pripadaju crnogorske planine?
5. Koje planine nose naziv primorske planine?
6. Šta čini primorsku ili sredozemnu Crnu Goru?
7. Koji zaliv nosi naziv „nevjesta Jadrana“?
8. Na granici s kojom državom se nalazi prašuma Perućica?
9. Kojim slivovima pripadaju rijeke Crne Gore?
10. Navedite najveća jezera, kakvog su postanka?

2) Pitanja i zadaci za drugu skupinu: stanovništvo i privreda Crne Gore

1. Koliko stanovnika ima Crna Gora?
2. Osim Crnogoraca i Srba ko još živi u Crnoj Gori?
3. Gdje živi stanovništvo u primorskom dijelu zemlje?
4. Šta se uzgaja na malobrojnim poljoprivrednim površinama?
5. Navedite rudna bogatstva Crne Gore.
6. Koje su najvažnije industrijske grane?
7. Koja djelatnost ima velike mogućnosti za razvoj? Zašto?
8. Gdje se nalazi najveći crnogorski grad?
9. Koji grad je kulturno središte Crne Gore?

3) Pitanja i zadaci za treću skupinu: Kosovo – najmlađa evropska država

1. Kada je Kosovo proglasilo neovisnost od Srbije?
2. Imenujte dvije najveće zavale na Kosovu.
3. S kojim planinama su okružene?
4. U čemu se ogleda važnost ovih zavala?
5. Navedite rudna bogatstva Kosova.
6. Koje su najvažnije grane industrije?
7. Koja je privredna grana najrazvijenija na Kosovu?
8. Šta se najviše uzgaja?
9. Navedite i pokažite na karti najveća gradska središta.

Kartografska vježba za prvu skupinu:

1. Na odgovarajuće mjesto upišite nazive država s kojima graniči Crna Gora.
2. Križićem označite najvišu planinu Durmitor.
3. Pored rijeka upišite njihove nazive.
4. U kružiće upišite određeno slovo za primorske planine:
A – Lovćen B – Orjen C – Rumija

Kartografska vježba za drugu skupinu:

1. U kružiće na karti upišite odgovarajuće slovo:
A – Tivat B – Kotor C – Budva D – Bar
2. Plavo obojite Skadarsko jezero i Bokokotorski zaliv
3. Nacionale parkove Durmitor, Lovćen i Biogradsko jezero označite križićem.
4. U kvadratiće na karti upišite:
P – Podgorica N – Nikšić K – Cetinje

Kartografska vježba za treću skupinu:

1. Okomito iscrtajte područje Kosovske zavale, a kosim crtama područje Metohijske zavale.
2. U kvadratiće na karti upišite odgovarajuće slovo:
A – Kopaonik B – Goljak C – Šar planina D – Prokletije
3. U kružiće na karti upišite odgovarajući broj:
1 – Peć 2 – Kosovska Mitrovica 3 – Prizren 4 – Priština
4. Križićem označite nalazišta olova i cinka u Trepči.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Nakon rada u grupama usmenim izlaganjem predstavnik ili predstavnici prve skupine prezentiraju kako su odgovorili na pitanja uz pokazivanje na zidnoj geografskoj karti, a potom slijedi interpretacija slijepe karte. Zajedno s učenicima pratiti izlaganja i uz pomoć računara i LCD projektora ili grafoskopa projicirati pravilno iscrtanu slijepu kartu prve skupine i tako redom. Za domaću zadaću učenici će riješiti zadatke u radnoj svesci i odgovoriti na pitanja u rubrici *Provjerite znanje* te se pripremiti za čas ponavljanja, vježbanja i provjeravanja.

PLAN PLOČE

CRNA GORA I KOSOVO

- Crna Gora je dinarska, jadranska i jedna od najmanjih zemalja Jugoistočne Evrope.
- Samostalnost je stekla 3.juna 2006. godine proglašivši neovisnost od Srbije.
- Prirodno je raznolika s većim planinskim i manjim sredozemnim dijelom.
- Crna Gora najrjeđe je naseljena država jugoistočne Evrope. Više od polovine stanovništva živi u gradovima.
- Privredno je slabo razvijena, a najveće mogućnosti ima turizam.
- Kosovo je od 17. februara 2008. godine najmlađa Evropska država.
- Kosovska i Metohijska zavala najgušće su naseljena područja države.
- U slabo razvijenoj državi najvažnija djelatnost je poljoprivreda.

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 29

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 29

REDNI BROJ SEMICE: 15

NAZIV NASTAVNE CJELINE:

JUGOISTOČNA EVROPA

NAZIV NASTAVNE TEME:

Srbija – prirodna obilježja, stanovništvo i regionalna obilježja; Crna Gora i Kosovo

TIP ČASA:

Ponavljjanje, vježbanje i provjeravanje

ZADACI NASTAVE:

a) materijalni

b) funkcionalni

c) odgojni

a)

- ponoviti, uvježbati i provjeriti usvojenost nastavnih sadržaja o prirodnim, društvenim i regionalnim obilježjima Srbije, Crne Gore i Kosova

b)

- razvijati sposobnost samostalnog usmenog izražavanja
- stjecati vještinu opisivanja i davanja kratkih i tačnih odgovora
- razvijati sposobnost snalaženja na geografskoj karti

c)

- poticati zanimanje za učenje i ponavljanje gradiva
- razvijati odgovorno ponašanje pri rješavanju problema

NASTAVNE METODE:

razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija

METODIČKI OBLICI RADA:

frontalni rad, individualni rad

NASTAVNA SREDSTVA:

Udžbenik, radna sveska, sveska, zidna geografska karta Evrope i svijeta, geografski atlas

KLJUČNI POJMOVI:

riječno čvorište, uža Srbija, pokrajina Vojvodina, klisura „željezna vrata“, vještačka akumulacija, kanal Dunav-Tisa-Dunav, klisura, kanjon, nevjesta Jadrana, ljuti krš, zavala

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Pročitati rubrike u udžbeniku *Ponovite i upamtite* iz tri prethodne lekcije i na taj način dati sažetak gradiva vezanog za prirodna i društvena obilježja Srbije, Crne Gore i Kosova.

CILJ ČASA

Ponoviti, uvježbati i usmeno provjeriti usvojenost znanja u prirodno-geografskim i društveno-privrednim obilježjima Srbije, Crne Gore i Kosova.

GLAVNI DIO ČASA – PONAVLJANJE, VJEŽBANJE I PROVJERAVANJE

Pitanja koja se odnose na provjeru gradiva prethodno napisati na listiće, staviti u kutiju, korpicu, šešir ili nešto slično. Prozvani učenici (ili oni koji se sami jave) izvlačiti će listiće s pitanjima na koja će usmenog odgovarati i biti ocijenjeni odgovarajućom ocjenom. Ostali učenici također mogu biti uključeni u proces ispitivanja na način da postavljaju pitanja ili odgovaraju ako ispitanik ne zna tačno odgovoriti.

Primjer pitanja za usmeno ponavljanje i provjeravanje znanja:

- 1) Između kojih evropskih regija je smještena Srbija?
- 2) Koja prirodna vegetacija je zastupljena u Vojvodini?
- 3) Šta su to „željezna vrata“?
- 4) Na kojoj rijeci se nalazi Gazivodsko jezero?
- 5) Koje poljoprivredne kulture uzgajaju u Vojvodini?
- 6) Koja je industrija osim prehrambene razvijena u Vojvodini?
- 7) Kojeg energenta ima u dolini rijeke Kolubare?
- 8) Koji su dijelovi Srbije najgušće naseljeni?
- 9) Na kojoj se crnogorskoj planini nalazi Bobotov vrh?
- 10) S kojom državom Crna Gora dijeli Skadarsko jezero?
- 11) Koliko je približno dugačka obala Crne Gore?
- 12) U blizini kojeg kosovskog grada se nalaze rudnici olova i cinka?
- 13) U sastavu koje države je do 17. 2. 2008. godine bilo Kosovo?
- 14) Ko čini najbrojniju nacionalnu manjinu na Kosovu?
- 15) Opišite privrednu razvijenost Kosova?

Primjer zadatka na zidnoj geografskoj karti:

- 1) Dolinama kojih rijeka vode saobraćajnice kroz Srbiju? Pokažite ih na karti.
- 2) Pokažite na karti države s kojima graniči Srbija.
- 3) Pokažite na karti prostor uže Srbije i pokrajine Vojvodine.
- 4) Kod kojeg grada se rijeka Morava ulijeva u Dunav? Pokažite ga na karti.
- 5) Pokažite na karti Nišku, Leskovačku i Vranjansku kotlinu.
- 6) Kod kojeg grada se nalaze Paličko i Ludoško jezero?
- 7) Navedite regije Srbije i pokažite ih na karti.
- 8) Na karti pokažite najveće vojvođanske gradove.
- 9) Između kojih rijeka se nalazi Peripanonska Srbija?
- 10) U kojem srpskom gradu je razvijena automobilska industrija?
- 11) Koji se zaliv naziva „nevjesta Jadrana“? Pokažite ga na karti.
- 12) Koje planine okružuju Kosovsku i Metohijsku zavalu? Pokažite ih.
- 13) U kojem dijelu Crne Gore žive Hrvati? Pokažite na karti.
- 14) Koje rijeke Crne Gore pripadaju crnomorskom slivu? Pokažite ih.
- 15) Šta su u Crnog Gori formirale rijeke Piva i Tara? Pokažite ih na karti.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Nakon usmene provjere znanja svakog učenika ocijeniti pripadajućom ocjenom i obrazložiti je.

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 30

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 30

REDNI BROJ SEMICE: 15

NAZIV NASTAVNE CJELINE:
JUGOISTOČNA EVROPA

NAZIV NASTAVNE TEME:
Grčka i Albanija

TIP ČASA:
Obrada novog gradiva

ZADACI NASTAVE: **a) materijalni** **b) funkcionalni** **c) odgojni**

a)

- upoznati osnovna prirodno-geografska i društveno-ekonomska obilježja Grčke i Albanije
- obrazložiti značenje i razliku između pojmova primorska i pomorska država

b)

- primijeniti stečeno znanje o općim obilježjima Jugoistočne Evrope na primjeru Grčke i Albanije
- razvijati vještinu čitanja s razumijevanjem, vještinu usmenog izlaganja i vještinu snalaženja na geografskoj karti

c)

- razvijati ekološku svijest za očuvanje i zaštitu prirode, a posebno otoka
- razvijati takmičarski duh uz uljudno i tolerantno ponašanje
- smanjiti ovisnost učenika o učitelju

NASTAVNE METODE:
razgovor, demonstracija, rad na tekstu

METODIČKI OBLICI RADA:
frontalni rad, individualni rad

NASTAVNA SREDSTVA:
udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Evrope i svijeta, grafofolija, grafoskop, računar i LCD projektor

KLJUČNI POJMOVI:
maritimna zemlja, kretska kultura, iseljenička zemlja, konurbacija, primorska zemlja, pomorska zemlja, velika jezera, prirodni priraštaj, izolirana zemlja, turizam

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Odgovoriti na uvodna pitanja u udžbeniku i prisjetiti se pojmova: razvedenost morske obale, maritimnost, morski kanali, sredozemna mora, luke, pomorstvo, mediteranske poljoprivredne kulture, indoevropski jezici. Potom najaviti nastavnu temu: *Grčka i Albanija* i objasniti plan rada.

CILJ ČASA

Upoznati se s osnovnim geografskim obilježjima Grčke i Albanije.

GLAVNI DIO ČASA – OBRADA

Geografski položaj i prirodna obilježja Grčke

Demonstracijom na geografskoj karti odrediti položaj Grčke i istaknuti njen poluotočni i otočni položaj. Usmenim izlaganjem i uz pomoć karte opisati povoljan položaj između Jonskog, Egejskog i Sredozemnog mora.

Usmenim izlaganjem i demonstracijom na karti upoznati učenike s prirodnom osnovom Grčke (jedna od najmaritimnijih zemalja, poluotoci Peloponez i Halkidiki, otočne skupine Cikladi, Sporadi, Jonski otoci i Kreta, Pindsko gorje, Vardar, Struma, Marica, Aliakmon, Trakija, Tesalija, sredozemna klima).

Stanovništvo i privredna obilježja Grčke

Svaki učenik individualno će pročitati tekst o stanovništvu i privrednim obilježjima Grčke u udžbeniku te će usmeno odgovoriti na nastavnikova pitanja uz pokazivanje na zidnoj geografskoj karti.

Primjer pitanja:

- 1) Gdje živi većina stanovnika Grčke?
- 2) Navedite najbrojnije nacionalne manjine.
- 3) U koje zemlje se u prošlosti iseljavalo stanovništvo Grčke?
- 4) Koji su glavni poljoprivredni proizvodi Grčke?
- 5) Opišite obilježja grčke industrije.
- 6) Zašto se za Grčku kaže da je „okrenuta moru“?
- 7) Šta turiste privlači u Grčku?
- 8) Navedite i pokažite najveće gradove Grčke?

Geografski položaj i prirodna obilježja Albanije

Uz pomoć geografske karte zajedno s učenicima odrediti geografski položaj Albanije.

Usmenim izlaganjem i uz pomoć karte učenike upoznati s osnovnim prirodnim obilježjima Albanije (teško prohodni planinski lanci, Prokletije na sjeveru, Šarsko-pindsko gorje na jugu, isušene obalne nizije, Sredozemna klima, kontinentalna klima, rijeke Drim, Mat i Seman te jezera u graničnom području Skadarsko, Ohridsko i Prespansko).

Stanovništvo i privredna obilježja Albanije

Svaki učenik individualno će pročitati tekst o stanovništvu i privrednim obilježjima Albanije u udžbeniku te će usmeno odgovoriti na nastavnikova pitanja uz pokazivanje na zidnoj geografskoj karti.

Primjer pitanja:

- 1) Zašto se broj stanovnika Albanije stalno povećava?
- 2) Kakav problem privredi stvara veliki broj mladog stanovništva?
- 3) Zašto se Albanci iseljavaju iz svoje zemlje?
- 4) Zašto je Albanije do 1991. godine bila jedna od najizoliranijih zemalja svijeta?
- 5) Opišite obilježja poljoprivredne proizvodnje Albanije.
- 6) Koje su grane stočarstva razvijene u Albaniji?

- 7) Navedite najvažnija rudna bogatstva Albanije.
- 8) Ima li Albanija mogućnost za razvoj turizma?
- 9) Navedite i pokažite na karti najveće Albanske gradove.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Gradivo ponoviti prema planu ploče (projicirati na grafoskopu ili računaru) ili će učenici rješavati zadatke u radnoj svesci. Za domaću zadaću učenici će pismeno odgovoriti na pitanja u rubrici *Provjerite znanje*, a oni koji žele naučiti više pročitati će rubriku *Dobro je znati*.

PLAN PLOČE

GRČKA I ALBANIJA

Grčka - smještena na jugu Balkanskog poluotoka, okružena Jonskim, Egejskim i Sredozemnim morem

Poluotoci – Peloponez i Halkidiki

Otoci - Cikladi, Sporadi, Jonski otoci, Kreta (Krf) i mnogi drugi

Korintski kanal – spaja Egejsko i Jonsko more

Nizine – Trakija, Tesalija

Stanovništvo – Grci, Turci, Makedonci, iseljenička zemlja

Poljoprivreda - navodnjavane površine

- duhan, masline, grožđe, pamuk agrumi
- stočarstvo, ribarstvo, vađenje spužvi

Industrija - prehrambena, duhanska, tekstilna, kemijska, brodogradnja

Tercijarne djelatnosti - trgovina, saobraćaj, turizam

Albanija – jedno od najmanjih zemalja Balkanskog poluotoka

Planine – Prokletije, Šarsko-pindsko gorje

Klima – sredozemna i kontinentalna

Stanovništvo - visok prirodni priraštaj (11 promila)

- polovina mlađa od 29 godina
- iseljavanje, ponajviše u Italiju

Poljoprivreda – žitarice, duhan, krompir, masline za vlastite potrebe

Industrija – pogoni zastarjeli, prehrambena, kemijska, tekstilna

Turizam – dobre mogućnosti, sredozemno podneblje, očuvana priroda

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 31

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 31

REDNI BROJ SEMICE: 16

NAZIV NASTAVNE CJELINE:

JUGOISTOČNA EVROPA

NAZIV NASTAVNE TEME:

Rumunija, Bugarska i Makedonija

TIP ČASA:

Obrada novoga gradiva

ZADACI NASTAVE: **a) materijalni** **b) funkcionalni** **c) odgojni**

a)

- upoznati osnovna prirodno-geografska i društveno-ekonomska obilježja Rumunija, Bugarske i Makedonije
- uporediti i izdvojiti posebnosti država i njihove važnije gradove
- opisati i uporediti vrste turizma u pojedinim državama

b)

- primijeniti stečena znanja o Jugoistočnoj Evropi na primjeru Rumunije, Bugarske i Makedonije
- razvijati vještinu čitanja s razumijevanjem, vještinu izrade bilježaka, vještinu usmenog izlaganje i snalaženja na geografskoj karti

c)

- razvijati radne navike i poticati želju za upoznavanjem drugih zemalja
- razvijati poštovanje prema kulturi i tradiciji drugih naroda

NASTAVNE METODE:

razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, rad na tekstu i grafičkim priložima

METODIČKI OBLICI RADA:

frontalni rad, individualni rad, rad u grupama

NASTAVNA SREDSTVA:

udžbenik, radna sveska, sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Evrope i svijeta, dodatka literatura kao izvor informacija, grafolija, grafoskop

KLJUČNI POJMOVI:

Karpati, Transilvanijska zavala, evropski proizvođač nafte, ružino ulje, Vardar, Ohridsko, Prespansko i Dojransko jezero

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Ukratko ponoviti prirodna i društvena obilježja Jugoistočne Evrope na način da si učenici međusobno postavljaju pitanja. Najaviti novu nastavnu temu: *Rumunija, Bugarska i Makedonija* i plan rada u grupama.

CILJ ČASA

Upoznati osnovna prirodno-geografska i društveno-ekonomska obilježja Rumunije, Bugarske i Makedonije služeći se raznim izvorima znanja.

GLAVNI DIO ČASA – OBRADA

Podijeliti učenike u tri skupine, svakoj skupini dati zadatke i objasniti način rada. Prva skupina će prema zadanom redoslijedu i odrednicama obraditi Rumuniju, druga skupina Bugarsku, a treća skupina Makedoniju. Služeći se atlasom, stručnom literaturom i tekstem u udžbeniku učenici će obraditi navedene države.

- Smještaj i položaj
- Reljefna obilježja
- Klima
- Vode
- Stanovništvo
- Privreda (gospodarstvo)
- Glavni grad
- Ostali veći gradovi
- Zanimljivosti

Usmenim izlaganjem i demonstracijom na zidnoj geografskoj karti predstavnik ili svi članovi skupine upoznat će ostale učenike do kojih su spoznaja došli. Najprije će izlagati o smještaju i položaju svih država, a potom će te podatke uporediti. Nakon toga uspoređivat će podatke o reljefu, klimi i tako redom. Učenici iz skupina koji trenutno ne izlažu samostalno će pisati bilješke o državama koje nisu obrađivali, a također imaju pravo postavljati pitanja učenicima koji trenutno izlažu.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Gradivo ponoviti prema planu ploče (rubrika *Ponovite i upamtite*) ili još jednom analizirati reljefne presjeke i tematske karte iz udžbenika (projicirati grafoskopom). Za domaću zadaću učenici će odgovoriti na pitanja u rubrici *Provjerite znanje* i riješiti zadatke u radnoj svesci te se pripremiti za čas ponavljanja, vježbanja i provjeravanja. Radoznali će pročitati rubriku *Dobro je znati* i pronaći dodatne zanimljivosti na internetu ili časopisima o državama koje su obrađivali.

RUMUNIJA, BUGARSKA I MAKEDONIJA

- Rumunija i Bugarska su podunavske i crnomorske zemlje s vrlo povoljnim saobraćajnim položajem.
- Panonska i Vlaška nizina najnaseljenija su područja Rumunije s velikim zalihama nafte i zemnog plina.
- Najveća industrijska središta Rumunije su Bukurešt i Ploești.
- Dunavska ravnica, Trakijska nizina i središnje kotline najnaseljenija su i privredno najznačajnija područja Bugarske.
- Bugarska ima dugu tradiciju uzgoja ruža za proizvodnju ružinog ulja.
- Dolina Vardara i brojne kotline važna su poljoprivredna područja Makedonije.

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 32

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 32

REDNI BROJ SEMICE: 16

NAZIV NASTAVNE CJELINE:
JUGOISTOČNA EVROPA

NAZIV NASTAVNE TEME:
Jugoistočna Evropa

TIP ČASA:

Tematsko ponavljanje, vježbanje i provjeravanje

ZADACI NASTAVE: **a) materijalni** **b) funkcionalni** **c) odgojni**

a)

- ponoviti, uvježbati, utvrditi i provjeriti usvojenost znanja o zemljama Jugoistočne Evrope te vježbati kartografske vještine

b)

- razvijati i vježbati vještinu rada na slijepim kartama
- razvijati sposobnost snalaženja na zidnoj geografskoj karti

c)

- razvijati odgovornost prema radu
- razvijati takmičarski duh kod učenika uz uljudno i tolerantno ponašanje
- isticati važnost individualnog doprinosa grupnom radu

NASTAVNE METODE:

razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, kartografska vježba na slijepim kartama

METODIČKI OBLICI RADA:

frontalni rad, individualni rad, rad u grupama

NASTAVNA SREDSTVA:

Udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Evrope, tematske grafofilije, grafoskop, slijepe karte za vježbu, računar i LCD projektor

KLJUČNI POJMOVI:

Balkanski poluotok, podunavske zemlje, etnički, vjerski i kulturni mozaik, nacionalne manjine, nizak stupanj urbanizacije, srednjoevropska i sredozemna zemlja, tri prirodne cjeline, temperaturna inverzija, maestral, krapinski pračovjek, senilizacija, riječno čvorište, uža Srbija, pokrajina Vojvodina, klisura „Željezna vrata“, vještačka akumulacija, kanal Dunav-Tisa-Dunav, klisura, kanjon, „nevjesta Jadrana“, ljuti krš, zavala maritimna zemlja, kretska kultura, iseljenička zemlja, konurbacija, primorska zemlja, pomorska zemlja, velika jezera, prirodni priraštaj, izolirana zemlja, turizam, Dojransko jezero, Karpati, Transilvanijska zavala, evropski proizvođač nafte, ružino ulje, Vardar, Ohridsko, Prespansko i Dojransko jezero

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Podijeliti učenike u pet skupina, pripremiti slijepe karte i tablice te dati upute za rad.

CILJ ČASA

Ponoviti, uvježbati i provjeriti usvojenost znanja o zemljama Jugoistočne Evrope na primjeru kartografske vježbe.

GLAVNI DIO ČASA - PONAVLJANJE, VJEŽBANJE I PROVJERAVANJE

1) Kartografska vježba za prvu skupinu

1. Na odgovarajuće mjesto upišite nazive mora oko Jugoistočne Evrope.
2. Okomito (III) označite podunavske zemlje.
3. Kosim crtama (III) označite najrjeđe naseljenu zemlju Jugoistočne Evrope.
4. Žutom bojom obojite poluotoke Peloponez i Halkidiki.
5. U kružiće na karti upišite odgovarajuće slovo:
A – Ohridsko jezero B – Skadarsko jezero C – Prespansko jezero

2) Kartografska vježba za drugu skupinu

1. Slovom K označite kontinentalne zemlje Jugoistočne Evrope.
2. Kosim crtama označite zemlju s najvećim prirodnim priraštajem.
3. Plavo obojite područje Jugoistočne Evrope gdje vlada sredozemna klima.
4. Urcrtajte najvažnije saobraćajne pravce u Jugoistočnoj Evropi.
5. U kružiće na karti upišite odgovarajuće slovo:
A – Atena B – Podgorica C – Bukurešt D – Sofija E - Zagreb

3) Kartografska vježba za treću skupinu

1. Urcrtajte sjevernu granicu Balkanskog poluotoka.
2. Slovom V označite Vojvodinu.
3. Kosim crtama označite države u kojima uspijeva riža.
4. Zeleno obojite državu kroz koju protječu rijeke ponornice.
5. U kružiće na karti upišite odgovarajuće slovo:
A – Boka Kotorska B – Kreta C – Istra D – Pelješac E – Požeška kotlina

4) Kartografska vježba za četvrtu skupinu

1. Slovom E označite zemlje članice Evropske unije.
2. Zelenom bojom obojite poljoprivredno najvažniji dio Srbije.
3. Kosim crtama označite dio Turske koji pripada Evropi.
4. Slovom M označite zemlje koje imaju izlaz na more.
5. U kružiće na karti upišite odgovarajuće slovo:
A – Sava B – Dunav C – Vardar D – Morava E – Neretva F - Marica

5) Kartografska vježba za petu skupinu

1. Slovom S označite slavenske zemlje.
2. Žutom bojom obojite države koje graniče s Bosnom i Hercegovinom.
3. Kosim crtama označite područje Rumunije bogato naftom.
4. Crvenom bojom obojite najmlađu evropsku državu.
5. U kružiće na karti upišite odgovarajuće slovo:
A – Požeška kotlina B – Skadarska zavala C – Povardarje D – Kosovska zavala

Tablica koju će popunjavati sve skupine

GEOGRAFSKI POJAM	ŠTA JE TO?	GDJE SE NALAZI?
Dobrudža		
Trakijska nizija		
Rodopi		
Struma		
Prokletije		
Gorski kotar		
Vlaška nizija		
Obedska bara		
Šumadija		
Patras		
Transilvanijska zavala		
Plovdiv		
Povardarje		
Kragujevac		

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Član skupine ili više njih usmenim izlaganjem i demonstracijom na zidnoj geografskoj karti izvijestit će ostale učenike kako su riješili zadatke na slijepoj karti Jugoistočne Evrope. Tačne odgovore, tj. ispravno popunjene slijepe karte pokazati na grafoskopu ili LCD projektoru kao i pravilno popunjenu tablicu, pohvaliti učenike i nagraditi ih za aktivnost pripadajućom ocjenom.

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 33

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 33

REDNI BROJ SEMICE: 17

NAZIV NASTAVNE CJELINE:

EVROPA, KONTINENT NA KOJEM ŽIVIMO; SREDOZEMLJE – MEDITERAN; JUGOISTOČNA EVROPA

NAZIV NASTAVNE TEME:

Evropa, kontinent na kojem živimo; Sredozemlje – Mediteran; Jugoistočna Evropa

TIP ČASA:

Ponavljanje, vježbanje i provjeravanje gradiva prvoga polugodišta

ZADACI NASTAVE: **a) materijalni** **b) funkcionalni** **c) odgojni**

a)

- ponoviti, uvježbati i provjeriti usvojenost znanja o općim obilježjima Evrope, Sredozemlja ili Mediterana i Jugoistočne Evrope

b)

- razvijati sposobnost samostalnog usmenog izražavanja te davanja kratkih i tačnih odgovora kao i snalažljivosti u radu

c)

- razvijati takmičarski duh kod učenika
- razvijati odgovorno ponašanje u rješavanju problema

NASTAVNE METODE:

razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, kartografska vježba

METODIČKI OBLICI RADA:

frontalni rad, individualni rad, rad u grupama

NASTAVNA SREDSTVA:

udžbenik, radna sveska, sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Evrope i svijeta, listići sa zadacima, grafofolija, grafoskop, računar i LCD projektor

KLJUČNI POJMOVI:

Svi prethodno navedeni

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Pregledati sveske i radne sveske, podijeliti učenike u četiri skupine i objasniti način rada.

CILJ ČASA

Ponoviti, uvježbati i provjeriti usvojenost znanja gradiva prvog polugodišta i pripremiti se za predstojeću pismenu provjeru znanja rješavajući različite zadatke objektivnog tipa.

GLAVNI DIO ČASA – PONAVLJANJE, VJEŽBANJE I PROVJERAVANJE

Svakoj skupini na posebnom listu papira podijeliti zadatke koji se sastoje od nekoliko vrsta zadatka objektivnog tipa.

Primjer zadatka objektivnog tipa za prvu skupinu

I. KRATKO ODGOVORITE NA SLJEDEĆA PITANJA (usmeno izlaganje)

1. Objasnite pojmove Evropa i Evroazija.
2. Kako se Evropa dijeli prema geološkoj starosti?
3. Navedite obilježja i značenja planinskih rijeka.
4. Kako je nastala Padska nizija i kakvo je njeno značenje?
5. Šta je senilizacija?

II. DOPUNITE SLJEDEĆE REČENICE

1. Prastaraj Evropi pripadaju Baltički štit, Ruska ploča i _____.
2. Riječne režim je način kako se rijeka snabdijeva vodom, a može biti _____, _____ i _____.
3. Godine 2007. u punopravno članstvo EU primljene su _____ i _____.
4. Gorska Hrvatska sastoji se od _____ i Like.

III. ZAOKRUŽITE SLOVO ISPRED TAČNOG ODGOVORA

1. Za norveški tip obale tipični su:
 - a. fjordovi
 - b. fjeldovi
 - c. lagune
 - d. delte
2. Ohridsko jezero nalazi se između:
 - a. Makedonije i Albanije
 - b. Makedonije i Grčke
 - c. Albanije i Grčke
3. Okupljanje stanovništva i razvoj privrednih djelatnosti na obalama mora je:
 - a. urbanizacija
 - b. depopulacija
 - c. litoralizacija

IV. ODREDITE JESU LI NAVEDENE TVRDNJE TAČNE

1. Evropa zauzima jednu petinu Evroazije.	T	N
2. Slivu Baltičkog mora pripadaju Pečora i Sjeverna Dvina	T	N
3. Srbija, Rumunija i Bugarska su crnomorske zemlje.	T	N
4. Primorska Hrvatska je „žitnica Hrvatske“.	T	N

V. SLJEDEĆE ZADATKE RIJEŠITE POMOĆU PRILOŽENE SLIJEPE KARTE

1. Na odgovarajuće mjesto upišite nazive mora koja okružuju Evropu.
2. Slovom P označite najveći evropski poluotok.
3. Križićem označite Gibraltarska vrata, Bosfor, Dardanele i Suecki kanal.

4. Podebljajte najdužu evropsku rijeku.
5. U kružiće na karti upišite odgovarajuće slovo:
A – Meseta B – Alpe C- Karpati D – Panonska nizija

Primjer zadataka objektivnog tipa za drugu skupinu

I. UPIŠITE SAMO JEDAN PONUĐEN POJAM

1. Najzapadnija kopnena točka Evrope _____ (rt Roca, rt Tarifa)
2. Slivu Kaspijskog jezera pripada _____ (Dunav, Volga)
3. Ugovor o stvaranju EU potpisan je u _____ (Bruxellesu, Maastrichtu)
4. Dolina uz rijeku Ebro je _____ (Aragonija, Andaluzija)
5. Riječne luke Galati i Braila nalaze se u _____ (Rumuniji, Bugarskoj)

II. U SLJEDEĆIM ZADACIMA PRECRTAJTE NETAČNE TVRDNJE

1. Aktivni vulkan na Siciliji je **Etna / Vezuv**.
2. Sjeverno i Baltičko more povezani su **Korintskim / Kielskim kanalom**.
3. Danska, Nizozemska, Norveška su **republike / kraljevine**.
4. Otočne skupine Madeira i Azori pripadaju **Španiji / Portugalu**.

III. ISTIM SLOVOM SPOJITE POJMOVE

1.

a. Sredozemna klima	_____	tajga
b. Snježno-šumska klima	_____	stepa
c. Stepska klima	_____	tundra
d. Klima tundre	_____	makija
2.

a. Monte Rosa	_____	rijeka
b. Guadalquivir	_____	vrh
c. Kopaonik	_____	luka
d. Konstanca	_____	planina

IV. UPIŠITE RIJEČ KOJA NEDOSTAJE

1. _____ su najveći planinski lanac Evrope.
2. _____ je savez između Belgije, Nizozemske i Luksemburga.
3. _____ je najveća talijanska luka.
4. _____ je poljoprivredno područje Srbije.

V. SLJEDEĆE ZADATKE RJEŠITE POMOĆU PRILOŽENE SLIJEPE KARTE

1. Na odgovarajuće mjesto na karti upišite Baltički štit, Ruska ploča, Ukrajinski štit.
2. Najveći evropski otok označite slovom E.
3. Križićem označite patuljaste države Evrope.
4. Kosim crtama označite najmlađu evropsku državu.
5. U kružiće na karti upišite odgovarajuće slovo.

A – Dinaridi B – Apenini C – Ural D – Kavkaz E – Betijski Kordiljeri

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Predstavnik ili predstavnici skupine obavijestit će ostale učenike o zadacima koje su rješavali i do kakavih su rješenja došli. Prilikom prezentacije poslužit će se zidnom geografskom kartom. Rješenja zadatka vezanih za slijepe karte i crteže projicirati na grafoskopu ili LCD projektoru kako bi svi učenici dobro vidjeli i mogli sagledati pogreške. Učenike koji su prezentirali ocijeniti pripadajućom ocjenom. Za domaću zadaću učenici će ponoviti gradivo prvoga polugodišta i pripremiti se za pismenu provjeru znanja.

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 34

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 34

REDNI BROJ SEMICE: 17

NAZIV NASTAVNE CJELINE:
GRADIVO PRVOG POLUGODIŠTA

NAZIV NASTAVNE TEME:
Pismena provjera znanja gradiva prvog polugodišta

TIP ČASA:
Pismena provjera znanja

ZADACI NASTAVE: **a) materijalni** **b) funkcionalni** **c) odgojni**

- a)
 - pismeno provjeriti usvojenost znanja gradiva prvog polugodišta
- b)
 - razvijati primjeren odnos prema radu i primijeniti stečena znanja
- c)
 - razvijati samostalnost u radu pri pismenoj provjeri znanja

NASTAVNE METODE:
razgovor, usmeno izlaganje, pismeni rad

METODIČKI OBLICI RADA:
Frontalni rad, individualni rad

NASTAVNA SREDSTVA:
ispitni zadaci za prvo polugodište

KLJUČNI POJMOVI:
Svi prethodno navedeni

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Učenici podijeliti ispitne zadatke, dati upute za rad i upoznati ih s kriterijima ocjenjivanja.

CILJ ČASA

Pismeno provjeriti usvojenost znanja i obrazovnih postignuća propisanih nastavnim planom i programom za nastavne cjeline *Evropa, kontinent na kojem živimo; Sredozemlje ili Mediteran i Jugoistočna Evropa*.

GLAVNI DIO ČASA – RJEŠAVANJE ISPITNIH ZADATAKA

Učenici samostalno rješavaju ispitne zadatke koji će biti razvrstani u nekoliko skupina zadataka objektivnog tipa. Zadaci mogu biti identični ili slični onima koje smo koristili na časovima ponavljanja, vježbanja i provjeravanja gradiva prvog polugodišta.

SKUPINE ZADATAKA:

- I. KRATKO ODGOVORITE NA SLJEDEĆA PITANJA
- II. DOPUNITE SLJEDEĆE REČENICE
- III. ZAOKRUŽITE SLOVO ISPRED TAČNOG ODGOVORA
- IV. ODREDITE JESU LI NAVEDENE TVRDNJE TAČNE
- V. ZADATKE RIJEŠITE POMOĆU PRILOŽENE KARTE
- VI. UPIŠITE SAMO JEDAN PONUĐENI POJAM
- VII. U ZADACIMA PRECRTAJTE NETAČNE TVRDNJE
- VIII. SPOJITE PAROVE
- IX. UPIŠITE RIJEČ KOJA NEDOSTAJE
- X. IZ NAVEDENOG NIZA IZBACITE „ULJEZA“

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Nekoliko minuta do oglašavanje školskog zvona pokupiti ispitne zadatke i obavijestiti učenike da će rezultate pismene provjere znanja dobiti na sljedećem nastavnom času.

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 35

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 35

REDNI BROJ SEDMICE: 18

NAZIV NASTAVNE CJELINE:
GRADIVO PRVOG POLUGODIŠTA

NAZIV NASTAVNE TEME:
Analiza pismenog rada

TIP ČASA:
Ponavljjanje, vježbanje i provjeravanje

ZADACI NASTAVE: **a) materijalni** **b) funkcionalni** **c) odgojni**

- a)**
 - ponoviti, utvrditi i provjeriti usvojenost gradiva prvog polugodišta
- b)**
 - razvijati sposobnost samostalnog usmenog izražavanja i snalaženja na geografskoj karti
- c)**
 - razvijati odgovornost i kritički stav prema svojim postignućima te razvijati spremnost za rješavanje problema

NASTAVNE METODE:
razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija

METODIČKI OBLICI RADA:
frontalni rad, individualni rad

NASTAVNA SREDSTVA:
udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Evrope i svijeta, grafofolija, grafoskop, računar i LCD projektor

KLJUČNI POJMOVI:
Sve već navedeno

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Na početku časa učenicima podijeliti ispitne zadatke i objasniti način vrednovanja i ocjenjivanja.

CILJ ČASA

Analizirati pismeni rad te ponoviti i provjeriti usvojenost znanja gradiva prvog polugodišta.

GLAVNI DIO ČASA – ANALIZA PISMENOG RADA, PONAVLJANJE I PROVJERAVANJE ZNANJA

Omogućiti učenicima uvid u tačne i netačne odgovore, a posebnu pažnju posvetiti pitanjima na koja veći broj učenika nije tačno odgovorio. Učenici će u udžbeniku i radnoj svesci pronaći odgovore na pitanja koja nisu uspješno riješili, zapisati ih u svoje sveske i pročitati ih. Tačne odgovore nastavnik može projicirati grafoskopom i LCD projektorom i na taj način još jednom analizirati pismeni rad. Nakon provedene analize pismenog rada usmeno provjeriti znanje učenika koji žele odgovarati i popraviti ocjenu.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Ocjene koje su učenici dobili na pismenoj provjeriti znanja kao i ocjene učenika čije smo znanje provjerili usmenim ispitivanjem upisati u razrednu knjigu (dnevnik).

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 36

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 36

REDNI BROJ SEDMICE: 18

NAZIV NASTAVNE CJELINE:
GRADIVO PRVOG POLUGODIŠTA

NAZIV NASTAVNE TEME:
Zaključivanje ocjena na kraju prvog polugodišta

TIP ČASA:
Zaključivanje ocjena

ZADACI NASTAVE: **a) materijalni** **b) funkcionalni** **c) odgojni**

- a)**
 - predložiti i zaključiti ocjenu na kraju prvog polugodišta
- b)**
 - razvijati sposobnost samostalnog prosuđivanja, uspoređivanja i kritičkog mišljenja
- c)**
 - razvijati pozitivan stav prema radu i odgovornost za osobna postignuća

NASTAVNE METODE:
razgovor

METODIČKI OBLICI RADA:
frontalni rad, individualni rad

NASTAVNA SREDSTVA:
udžbenik, sveska, radna sveska, zidna geografska karta Evrope i svijeta, geografski atlas

KLJUČNI POJMOVI:
Svi dosad navedeni

ATIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Učenicima objasniti način zaključivanja ocjena.

CILJ ČASA

Objasložiti i zaključiti ocjenu na kraju prvog polugodišta.

GLAVNI DIO ČASA - ZAKLJUČIVANJE OCJENA

Objasniti učenicima koji sve elementi ulaze u zaključnu ocjenu, npr:

- usvojenost osnovnih činjenica
- uočavanje uzročno-posljedičnih veza u prostoru
- odnos prema radu
- snalaženje u prostoru, tj. kartografska pismenost
- kvaliteta pismenog provjeravanja
- sudjelovanje u posebnim projektima
- pripremanje referata, postera, panoa, izložbi i sl.

Svakom učeniku pročitati zaključnu ocjenu i dopustiti mu da iznese svoje mišljenje. Pročitati zaključne ocjene svih učenika, a zainteresiranim omogućiti popravak ocjena ako za to ima vremena.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Učenike pohvaliti za uloženi trud u učenju i stjecanju znanja, ukazati na eventualne pogreške koje treba popraviti i poželjeti im ugodne zimske praznike.

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 37

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 37

REDNI BROJ SEMICE: 19

NAZIV NASTAVNE CJELINE:

JUGOZAPADNA AZIJA – AZIJSKO SREDOZEMLJE

NAZIV NASTAVNE TEME:

Jugozapadna Azija – prirodna obilježja

TIP ČASA:

Obrada novoga gradiva

ZADACI NASTAVE:

a) materijalni

b) funkcionalni

c) odgojni

a)

- odrediti geografski položaj i smještaj te objasniti značenje geografskog pojma Jugozapadne Azije (područje na dodiru triju kontinenata – Evrope, Azije i Afrike);
- istaknuti povoljan saobraćajni položaj i obrazložiti važnost morskih prolaza i tjesnaca;
- upoznati osnovna obilježja reljefa, klime i biljnog svijeta te ukazati na značenje malobrojnih rijeka;

b)

- razvijati sposobnost snaženja na geografskoj karti;
- razvijati sposobnost uočavanja, uspoređivanja i logičkog zaključivanja;

c)

- poticati zanimanje i znatiželju za upoznavanjem dalekih i nepoznatih krajeva;
- razvijati toleranciju prema različitostima.

NASTAVNE METODE:

razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, rad na tekstu, interpretacija grafičkih priloga

METODIČKI OBLICI RADA:

frontalni rad, individualni rad

NASTAVNA SREDSTVA:

udžbenik, sveska, radna sveska, tematske karte, geografski atlas, zidna geografska karta svijeta i Azije (Jugozapadna Azije), grafofolija, grafoskop, računar i LCD projektor

KLJUČNI POJMOVI:

Bliski Istok, Srednji Istok, planinski sjever, nizijski jug, Mezopotamija, depresija, oaze, „zeleni plodni polumjesec“, vadi

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Pročitati naglas (jedan učenik) tekst o Jugozapadnoj Aziji na stranici 126 i upoznati učenike o nastavnoj cjelini i nastavnim temama koje će se obrađivati sljedećih nekoliko školskih časova.

Razgovarati o uvodnim pitanjima u udžbeniku i najaviti nastavnu temu *Jugozapadna Azija – azijsko Sredozemlje – prirodna obilježja*.

CILJ ČASA

Usvojiti osnovna znanja o geografskom položaju i prirodnim obilježjima Jugozapadne Azije – azijskog Sredozemlja.

GLAVNI DIO ČASA – OBRADA

1. **Spona triju kontinenata – geografski položaj**

Demonstrirati na geografskoj karti svijeta položaj i smještaju Jugozapadne Azije.

Usmenim izlaganjem i demonstracijom na karti nastavnik će objasniti pojmove azijsko Sredozemlje, Bliski i Srednji istok koji su nastali promatranjem ovog dijela svijeta i evropske perspektive.

Naglasiti povoljan saobraćajni položaj Jugozapadne Azije i pokazati na karti mora koja okružuju ovaj dio svijeta.

Demonstrirati na karti važne morske prolaze i tjesnace (npr. Suecki kanal) i opisati njihovo značenje.

2. **Planinski sjever i nizijski jug – reljefna obilježja**

Uz pomoć računara i LCD projektoru projicirati fotografije iz reljefno različitih područja Jugozapadne Azije (planine, visoravni, zaravni, ploče, rasjed Mrtvog mora, Mezopotamiju) opisati ih i u razgovoru s učenicima izvesti zaključke o obilježjima reljefa.

3. **Klima i vegetacija Jugozapadne Azije**

Usmenim izlaganjem upoznati učenike s činiteljima koji utječu na klimu Jugozapadne Azije.

Usmenim izlaganjem upoznati učenike s tipovima klime u ovom dijelu svijeta (pustinjska i polupustinjska, suha kontinentalna, planinska, sredozemna klima) zajedno s učenicima analizirati klimatske dijagrame (projicirati ih na grafoskopu ili LCD projektoru) i uporediti obilježja navedenih klima.

U usmenom izlaganju upoznati učenike s biljnim svijetom, tj. vegetacijom koju nalazimo u određenim klimatskim područjima i pokazati njihovu rasprostranjenost na zidnoj geografskoj karti.

Analizirati fotografiju u udžbeniku (oaza Hatta) i tematsku kartu („zeleni plodni polumjesec“) te objasniti značenje podzemne vode i sistema za navodnjavanje za razvoj poljoprivrede.

4. **Stalan nedostatak vode**

Naglas pročitati tekst u udžbeniku (*Stalan nedostatak vode*), razgovorom i analizom teksta izvesti zaključke o obilježjima i značenju riječne mreže.

Imenovati i pokazati na karti rijeke Jugozapadne Azije, navesti njihova obilježja i značenje te posebno istaknuti malu rijeku Jordan.

Objasniti pojam *vadi*, istaknuti važnost čuvanja vode, imenovati i pokazati najveća jezera

Jugozapadne Azije s posebnim osvrtom na Mrtvo more (analizirati fotografiju Mrtvog mora u udžbeniku).

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Gradivo ponoviti prema planu ploče (projicirati na grafoskopu) ili će učenici do kraja časa rješavati zadatke u radnoj svesci. Za domaću zadaću pismeno će odgovoriti na pitanja u rubrici *Provjerite znanje* ili riješiti zadatke u radnoj svesci ukoliko to nisu uspjeli u školi. Oni koji žele znati više pročitat će rubriku *Dobro je znati*.

JUGOZAPADNA AZIJA – PRIRODNA OBILJEŽJA

Jugozapadna Azija (azijski Mediteran)

- na dodiru triju kontinenata
- spona između kontinenata
- povoljan saobraćajni položaj

Bliski istok

Srednji istok

Reljefna obilježja

- planinski sjever i nizinski jug
- Taurus, Kavkaz, Pontijske planine
- visoravni (Anatolijska, Iranska, Afganistanska)
- Mrtvo more (najdublja kontinentalna depresija -400m)
- Mezopotamija – međuriječje
- najveći poluotok na svijetu – Arapski

Vrste klime

- pustinjska
- suha kontinentalna
- planinska
- sredozemna

Oaze – „zeleni otoci“ – područja poljoprivredne proizvodnje

„zeleni plodni polumjesec“ (datule, duhan, masline, žitarice, šećerna trska, pamuk, sredozemne kulture)

Rijeke

- Eufkrat
- Tigris
- Jordan
- Kirzilirmak

Vadi – suhe riječne doline

Jezera – Mrtvo more, Tuz i Van

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 38

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 38

REDNI BROJ SEMICE: 19

NAZIV NASTAVNE CJELINE:

JUGOZAPADNA AZIJA – AZIJSKO SREDOZEMLJE

NAZIV NASTAVNE TEME:

Jugozapadna Azija – stanovništvo i privredna obilježja

TIP ČASA:

Obrada novoga gradiva

ZADACI NASTAVE:

a) materijalni

b) funkcionalni

c) odgojni

a)

- upoznati osnovna obilježja stanovništva Jugozapadna Azije te opisati jezičku, religijsku i etničku raznolikost
- upoznati države izvoznice nafte i obrazložiti značenje nafte i gasa za gospodarstvo
- sagledati preobrazbu prostora uzrokovanu naftnim bogatstvom

b)

- razvijati sposobnost uočavanja uzročno-posljedičnih odnosa u prostoru
- razvijati kartografske i grafičke vještine kao i vještine usmenog izražavanja

c)

- izgrađivati pravilan stav i uvažavati različitosti među narodima
- razvijati ekološku svijet o negativnom utjecaju fosilnih goriva na okoliš

NASTAVNE METODE:

razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, interpretacija, rad na tekstu i prilogima

METODIČKI OBLICI RADA:

Frontalni rad, individualni rad, rad u parovima

NASTAVNA SREDSTVA:

Udžbenik, radna sveska, sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Evrope i Azije, tematske karte, slijepe karte za vježbu, grafofolija, grafoskop, računar i LCD projektor

KLJUČNI POJMOVI:

nearapski narodi, arapski jug, nomadsko stočarstvo, nafta, zemni gas, naftovod ,gasovod, „gradovi nafte“, vjerski turizam

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Odgovoriti na uvodna pitanja u udžbeniku i metodom razgovora učenici će se prisjetiti znanja o obnovljivim i neobnovljivim izvorima energije koja su stekli u okviru geografije i ostalih predmeta.

Najaviti novu nastavnu temu: *Jugozapadna Azija – stanovništvo i privredna obilježja*

CILJ ČASA

Upoznati podjelu stanovništva Jugozapadne Azije na „nearapski sjever“ i „arapski jug“ kao i najveće bogatstvo tog prostora naftu i zemni gas te pozitivne i negativne strane tog bogatstva.

GLAVNI DIO ČASA – OBRADA

1. Stanovništvo Jugozapadne Azije

Usmenim izlaganjem nastavnik će upoznati učenike s podjelom stanovništva Jugozapadne Azije na „nearapski sjever“ i „arapski jug“.

Demonstrirati na zidnoj geografskoj karti države s arapskim i nearapskim stanovništvom i naglasiti stoljetnu borbu Kurda da dobiju vlastitu državu.

Objasniti pojam „*goroviti Kurdistan*“ i pokazati ga na karti.

Interpretirati fotografiju u udžbeniku (Zid plača u Jeruzalemu) i istaknuti vjersku raznolikost Jugozapadne Azije.

2. Poljoprivreda vezana uz navodnjavanje

Individualnim radom na tekstu u udžbeniku (*Poljoprivreda vezana za navodnjavanje*) te usmenim odgovaranjem na pitanja učenici će se upoznati s obilježjima poljoprivredne proizvodnje u Jugozapadnoj Aziji (pitanja projicirati grafoskopom ili LCD projektorom).

Primjer pitanja na koja će učenici odgovarati uz pokazivanje na zidnoj geografskoj karti:

1. Zašto se poljoprivredne površine u Jugozapadnoj Aziji moraju natapati?
2. Navedite i pokažite na karti države Jugozapadne Azije s razvijenom poljoprivredom.
3. Koje kulture se uzgajaju u području sredozemnom i crnomorskog primorja?
4. Koje voće izvozi Izrael?
5. Objasnite pojam nomadsko stočarstvo.
6. Kojim rudama raspolažu zemlje u Jugozapadnoj Aziji?

3. Nafta – crno zlato

Usmenim izlaganjem i interpretacijom tematske karte (*Nafta je najvažniji izvor privrednog razvoja arapskog dijela Jugozapadne Azije*) upoznati učenike s najvećim naftnim nalazištima u Jugozapadnoj Aziji.

Uz pomoć računara i LCD projektora analizirati grafikon sa stupcima (*Udio zemalja uz Perzijski zaliv u eksploataciji nafte*) i upoznati učenike s najvećim izvozniciima nafte.

Usmenim izlaganjem upoznati učenike s promjenama koje je donijela nafta i kako je preobrazila prostor Jugozapadne Azije.

Metodom razgovora prisjetiti se koji problemi proizlaze iz transporta nafte (havarije tankera, kvar na naftovodu, kvar na bušotini itd.).

Usmenim izlaganjem upoznati učenike s naporima koje pojedine zemlje ulažu u razvoj novih industrija kada nalazišta nafte jednom presuše.

4. Gradovi – nositelji privrednog razvoja (vježba na slijepoj karti, rad u parovima)

Uz pomoć karte u atlasu na odgovarajuće mjesto na slijepoj karti upisati nazive država, a u kružice upisati odgovarajuće slovo npr.: A – Ankara, B – Bagdad, C – Damask, D – Kuvajt, E – Rijad, F – Teheran, G – Bejrut itd.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Gradivo ponoviti prema planu ploče (rubrika *Ponovite i upamtite*) ili još jednom analizirati tematske karte i grafikone iz udžbenika (projicirati na grafoskopu). Za domaću zadaću učenici će riješiti zadatke u radnoj svesci i odgovoriti na pitanja u rubrici *Provjerite znanje*. Oni koji žele znati više pročitat će rubriku *Dobro je znati* i istražiti gdje, kada i zašto je osnovana *Organizacija zemalja izvoznica nafte (OPEC)*.

PLAN PLOČE

GRAFOFOLIJA

JUGOZAPADNA AZIJA – STANOVNIŠTVO I PRIVREDNA OBILJEŽJA

- Uobičajena podjela stanovništva Jugozapadne Azije je na „nearapski sjever“ i „arapski jug“.
- Područja najveće naseljenosti su „zeleni plodni polumjesec“, sredozemno primorje i rijetke oaze.
- Obradivih površina je malo, a poljoprivreda je vezana uz navodnjavanje.
- Ovdje se nalazi 65% svjetskih rezervi nafte i proizvodi trećina ukupne svjetske proizvodnje.
- Industrija se sve više razvija, a veliko značenje ima i religijski turizam.
- Pored Istanbula veliki gradovi ove regije su Bejrut, Bagdad, Damask, Kuvajt, Rijad, Teheran, Dubai i dr.

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 39

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 39

REDNI BROJ SEMICE: 20

NAZIV NASTAVNE CJELINE:

JUGOZAPADNA AZIJA – AZIJSKO SREDOZEMLJE

NAZIV NASTAVNE TEME:

Turska, Saudijska Arabija i Iran

TIP ČASA:

Obrada novoga gradiva

ZADACI NASTAVE:

a) materijalni

b) funkcionalni

c) odgojni

a)

- odrediti na geografskoj karti položaj i smještaj Turske, Saudijske Arabije i Irana
- upoznati osnovna društveno-ekonomska obilježja navedenih zemalja (poljoprivreda, industrija, turizam) uporediti ih

b)

- primijeniti stečena znanja o Jugozapadnoj Aziji na primjeru Turske, Saudijske Arabije i Irana
- razvijati vještinu čitanja s razumijevanjem, vještinu izrade bilježaka, vještinu usmenog izlaganja i snalaženja na geografskoj karti

c)

- razvijati poštovanje prema kulturi i tradiciji drugih naroda
- sagledati pozitivne i negativne posljedice naftnog bogatstva
- razvijati ekološku svijest o utjecaju fosilnih goriva na okoliš

NASTAVNE METODE:

razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, rad na tekstu i grafičkim priložima

METODIČKI OBLICI RADA:

frontalni rad, individualni rad, rad u grupama

NASTAVNA SREDSTVA:

udžbenik, radna sveska, sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Evrope i Azije, dodatna literatura, grafofolija, grafoskop, računar i LCD projektor

KLJUČNI POJMOVI:

zemlja prijelaznih obilježja, ergovi, hamade, barel

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Pročitati (jedan od učenika) naglas rubrike *Ponovite i upamtite* iz lekcija *Jugozapadna Azija – prirodna obilježja* i *Jugozapadna Azija – stanovništvo i privredna obilježja* i na taj način ponoviti gradivo.

Potom najaviti nastavnu temu: *Turska, Saudijska Arabija i Iran*.

CILJ ČASA

Upoznati osnovna prirodno-geografska i društveno-ekonomska obilježja Turske, Saudijske Arabije i Irana uz korištenje raznih izvora znanja.

GLAVNI DIO ČASA – OBRADA

Podijeliti učenike u tri skupine, svakoj skupini dati zadatke i objasniti način rada.

1. Skupina – TURSKA
2. Skupina – SAUDIJSKA ARABIJA
3. Skupina – IRAN

Služeci se atlasom, stručnom literaturom, tekstom i fotografijama u udžbeniku učenici svake skupine obradit će navedene države prema zadanim odrednicama.

- Geografski položaj i veličina
- Reljefna obilježja
- Klima, vode i biljni svijet
- Stanovništvo
- Privreda (gospodarstvo)
- Glavni grad
- Ostali važniji gradovi
- Zanimljivosti

Usmenim izlaganjem i demonstracijom na zidnoj geografskoj karti predstavnici ili predstavnici skupine upoznat će ostale učenike do kojih su spoznaja došli. Najprije će izlagati o geografskoj položaju i veličini svih država, a potom će podatke uporediti. Nakon toga uspoređivat će podatke o reljefnim obilježjima, potom o klimi, vodi, biljnom svijetu i tako redom. Zadatak ostalih učenika je da tokom demonstracije i prezentacije u svoje sveske zapisuju bilješke o državama koje nisu obrađivali. Također mogu postavljati pitanja predstavniku ili predstavnicima skupine koja je obrađivala određenu temu.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Pročitati rubriku *Ponovite i upamtite* (projicirati grafoskopom) i na taj način ponoviti gradivo, a ukoliko preostane vremena učenici će samostalno rješavati zadatke u radnoj svesci. Za domaću zadaću riješit će preostale zadatke u radnoj svesci, odgovoriti na pitanja u rubrici *Provjerite znanje* i pripremiti se za čas ponavljanja, vježbanja i provjeravanja. Oni koji žele znati više pročitat će rubriku *Dobro je znati* i radom u skupini napraviti plakat na temu *Azijska nafta pokreće svijet*.

PLAN PLOČE

TURSKA, SAUDIJSKA ARABIJA I IRAN

- Turska je evroazijska zemlja privredno snažno okrenuta ka Evropi.
- Snažni rast bilježe industrija i turizam, osobito nakon što je Turska dobila status kandidata za ulazak u EU.
- Saudijska Arabija najveća je i rijetko naseljena zemlja Jugozapadne Azije.
- Nema niti jednog stalnog riječnog toka, ali zato ima jednu četvrtinu svih poznatih svjetskih zaliha nafte.
- Značajne prihode Saudijska Arabija ostvaruje i od turizma.
- Iran je druga po veličina zemlja Jugozapadne Azije i uz Saudijsku Arabiju najveći izvoznih nafte i gasa iz ovog dijela svijeta.

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 40

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 40

REDNI BROJ SEMICE: 20

NAZIV NASTAVNE CJELINE:

JUGOZAPADNA AZIJA – AZIJSKO SREDOZEMLJE

NAZIV NASTAVNE TEME:

Jugozapadna Azija – prirodna obilježja; Jugozapadna Azija – stanovništvo i privredna obilježja; Turska, Saudijska Arabija i Iran

TIP ČASA:

Tematsko ponavljanje, vježbanje i provjeravanje

ZADACI NASTAVE: **a) materijalni** **b) funkcionalni** **c) odgojni**

a)

- ponoviti, uvježbati i provjeriti usvojenost gradiva o prirodno-geografskim i društveno-privrednim obilježjima Jugozapadne Azije te Turske, Saudijske Arabije i Irana

b)

- razvijati sposobnost samostalnog usmenog izlaganja
- razvijati sposobnost snalaženja na geografskoj karti te slijepim kartama i crtežima
- stjecati vještinu opisivanja i davanja i kratkih i tačnih odgovora

c)

- razvijati takmičarski duh kod učenika uz uljudno i tolerantno ponašanje
- razvijati suradničke odnose kroz rad u grupama

NASTAVNE METODE:

Razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, interpretacija, vježba na slijepim kartama i crtežima

METODIČKI OBLICI RADA:

Frontalni rad, individualni rad, rad u grupama

NASTAVNA SREDSTVA:

Udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, slijepe karte i crteži, fotografije, tematske karte, grafofolija, grafoskop, računar i LCD projektor

KLJUČNI POJMOVI:

Bliski istok, Srednji istok, planinski sjever, nizijski jug, Mezopotamija, depresija, oaze, „zeleni plodni polumjesec“, vadi, nearapski narodi, arapski jug, nomadsko stočarstvo, nafta, zemni gas, naftovod, gasovod, „gradovi nafte“, vjerski turizam, zemlja prijelaznih obilježja, ergovi, hamade, barel

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Podijeliti učenike u skupine od tri do četiri člana (ovisno o broju učenika u razredu) i dati upute rad.

CILJ ČASA

Ponoviti, uvježbati i provjeriti usvojenost znanja u okviru nastavne cjeline *Jugozapadna Azija – azijsko Sredozemlje*.

GLAVNI DIO ČASA – PONAVLJANJE, VJEŽBANJE I PROVJERAVANJE

Pripremiti i podijeliti listiće s pitanjima i zadacima. Na svakom listiću biti će po četiri zadatka. Svaka skupina rješavat će različite zadatke.

Primjer zadataka za prvu skupinu

I. ODGOVORITE NA SLJEDEĆA PITANJA

1. Opišite etnički sastav stanovništva Jugozapadne Azije.
2. Navedite rudna bogatstva Turske.
3. U kojim dijelovima Jugozapadne Azije vladaju najpovoljniji klimatski uvjeti za život?
4. Šta nastaje spajanjem rijeka Eufrata i Tigrisa?
5. Zašto brojni turisti posjećuju grad Jeruzalem?

II. OPIŠITE FOTOGRAFIJU (npr. fotografija Iranske visoravni ili fotografija *Naslage soli na obali Mrtvog mora* i sl.)

III. SLIJEPA KARTA SA ZADACIMA

1. Upišite nazive okolnih mora i okeana na odgovarajuće mjesto.
2. Trokutićem označite položaj najvišeg vrha Jugozapadne Azije.
3. Smeđom bojom obojite najveće visoravni.
4. U kružiće na karti upišite odgovarajuće slovo: E – Eufkrat, T – Tigris, K – Kizilirmak, Š – Šat el Arab, M – Mrtvo more

IV. INTERPRETIRAJTE TEMATSKU KARTU (npr. „zeleni plodni polumjesec“)

V. OD PONUĐENIH POJMOVA OSMISLITE KRATAK TEKST

(najstarija gradska naselja, „gradovi nafte“, evroazijski grad Istanbul, Bejrut, Libanon, ratni sukobi, Bagdad, Tigris, Damask, Sirija, milijunski grad, tradicionalno, suvremeno, saobraćajno čvorište)

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Predstavnik ili predstavnici skupine usmenim izlaganjem upoznat će ostale učenike kako su riješili zadane im zadatke. Pritom će se poslužiti demonstracijom na zidnoj geografskoj karti. Grafičke priloge projicirati grafoskopom ili LCD projektorom kako bi interpretacija bila što djelotvornija. Na kraju časa vrednovati učenička postignuća određenom ocjenom.

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 41

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 41

REDNI BROJ SEMICE: 21

NAZIV NASTAVNE CJELINE:

AFRIČKO SREDOZEMLJE (SJEVERNA AFRIKA)

NAZIV NASTAVNE TEME:

Afričko Sredozemlje – prirodna i društvena obilježja

TIP ČASA:

Obrada novoga gradiva

ZADACI NASTAVE:

a) materijalni

b) funkcionalni

c) odgojni

a)

- odrediti položaj i objasniti geografske pojmove Sjeverna Afrika i afričko Sredozemlje
- na karti pokazati reljefne oblike i opisati njihova obilježja
- upoznati osnovna obilježja stanovništva i probleme suvremenog privrednog razvoja zemalja Sjeverne Afrike

b)

- razvijati kartografske i grafičke vještine učenika
- razvijati logično mišljenje i uočavanje uzročno-posljedičnih odnosa u prostoru
- razvijati vještinu čitanja s razumijevanjem i vještinu samostalnog izlaganja

c)

- poticati znatiželju za upoznavanjem dalekih i egzotičnih krajeva
- razvijati odgovorno ponašanje pri rješavanju problema

NASTAVNE METODE:

razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, interpretacija, rad na tekstu i priložima, opisivanje

METODIČKI OBLICI RADA:

frontalni rad, individualni rad, rad u parovima

NASTAVNA SREDSTVA:

udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Afrike i svijeta, tematske karte, grafofolija, grafoskop, računar i LCD projektor

KLJUČNI POJMOVI:

Atlaska Afrika, Saharska Afrika, Magreb, Mašrik, arapsko stanovništvo, hamitski narodi, rudna bogatstva

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Učenici će usmeno odgovoriti na pitanja u uvodnom dijelu lekcije i ponoviti pojmove: geografski položaj i smještaj, Stari i Novi svijet, reljefni oblici, litosferne ploče, mlada i stara gorja, tipovi klime, kulturno-povijesna baština, turizam, evropski civilizacijski krug. Najaviti novu nastavnu temu: *Afričko Sredozemlje (Sjeverna Afrika) – prirodna i društvena obilježja* i upoznati učenike s načinom rada.

CILJ ČASA

Upoznati osnovna prirodno-geografska i društveno-ekonomska obilježja afričkog Sredozemlja (Sjeverne Afrike).

GLAVNI DIO ČASA – OBRADA

1. **Prirodno geografska obilježja afričkog Sredozemlja (Sjeverne Afrike)**

Na zidnoj karti svijeta demonstrirati prostorni obuhvat afričkog Sredozemlja i sjeverne Afrike i granice prema ostalim kontinentima.

Interpretirati tematsku kartu u udžbeniku *Države Sjeverne Afrike* uz pomoć računara i LCD projektora, navesti nazive država i njihove glavne gradove.

Usmenim izlaganjem nastavnik će upoznati učenike s podjelom sjeverne Afrike na sjeverozapadnu Afriku ili atlasku Afriku i sjeveroistočnu ili saharsku Afriku.

Objasniti značenje pojmova Magreb i Mašrik.

Pokazati na karti i opisati reljefne karakteristike afričkog Sredozemlja.

Radom na tekstu učenici će se upoznati s klimatskim obilježjima sjeverozapadne i sjeveroistočne Afrike.

Uz pomoć računara ili grafoskopa pokazati fotografije različitih vegetacijskih zajednica i pokazati njihovu rasprostranjenost na zidnoj geografskoj karti Afrike (analizirati tematsku kartu u udžbeniku na strani 146).

Opisati razliku između pješčanih, kamenitih i šljunkovitih pustinja.

Navesti glavne rijeke ovog dijela Afrike, objasniti njihovo značenje za poljoprivrednu proizvodnju i pokazati ih na karti (Nil i kratke atlaske rijeke).

2. **Osnovna obilježja stanovništva (rad u parovima)**

Podnaslov u udžbeniku *Osnovna obilježja stanovništva afričkog Sredozemlja* učenici obrađuju radom u paru tako da individualno pročitaju tekst, a potom zajednički osmišljavaju bilješke. Nakon toga nekoliko parova čita bilješke te ih kroz usmeno izlaganje uspoređuju i analiziraju.

Pri analizi bilježaka bilo bi dobro dijagrame, tematske karte i fotografije projicirati grafoskopom ili LCD projektorom.

3. **Poljoprivreda i rudarstvo – temelj privrednog razvoja**

Usmenim izlaganjem i uz pomoć grafoskopa ili LCD projektora upoznati učenike s obilježjima poljoprivredne proizvodnje (dolina Nila – žitarice, šećerna trska, riža; Egipat i Sudan – najkvalitetniji pamuk; Tunis – datule; sredozemno primorje – vinova loza, masline, mandarine, smokve, povrće).

Individualnim radom na tekstu iz udžbenika učenici će se upoznati s obilježjima sekundarnih i tercijarnih djelatnosti te usmeno odgovoriti na postavljena pitanja (pitanja projicirati grafoskopom, LCD projektorom ili ih napisati na školskoj ploči).

Primjer pitanja na koja će učenici odgovarati po načelu dizanja ruke:

1. Od kakvih je stijena građeno afričko Sredozemlje?
2. Navedite rudna bogatstva zemalja afričkog Sredozemlja.
3. Koje zemlje se ističu po bogatstvu nafte i zemnog gasa?
4. Koje su najvažnije industrijske grane?
5. Objasnite zašto je turizam sve unosnija privredna grana.
6. Koja su područja turistički najposjećenija? Pokažite ih na karti.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Gradivo ponoviti prema planu ploče ili još jednom analizirati tematske karte u udžbeniku ili uz pomoć grafoskopa ili LCD projektora. Za domaću zadaću učenici će riješiti zadatke u radnoj svesci, a oni koji žele znati više pročitati će rubriku *Dobro je znati*.

PLAN PLOČE

GRAFOFOLIJA

AFRIČKO SREDOZEMLJE (SJEVERNA AFRIKA) – PRIRODNA I DRUŠTVENA OBILJEŽJA

- Sjeverna Afrika dijeli se na atlasku Afriku (Magreb) i saharsku Afriku (Mašrik).
- Reljefom Sjeverozapadne Afrike dominira Atlasko gorje dok je sjeveroistočna Afrika pustinjско i polupustinjsko područje.
- Pored većinskog arapskog stanovništva u afričkom Sredozemlju žive pripadnici hamitskih naroda – Tuarezi i Berberi.
- Polovina stanovništva bavi se poljoprivrednom proizvodnjom.
- Libija, Alžir i Tunis veliki su izvoznici nafte.
- U privredi zemalja afričkog Sredozemlja sve veći značaj ima turizam.

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 42

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 42

REDNI BROJ SEDMICE: 21

NAZIV NASTAVNE CJELINE:

AFRIČKO SREDOZEMLJE (SJEVERNA AFRIKA)

NAZIV NASTAVNE TEME:

Egipat

TIP ČASA:

Obrada novoga gradiva

ZADACI NASTAVE:

a) materijalni

b) funkcionalni

c) odgojni

a)

- upoznati osnovna prirodno-geografska i društveno-ekonomska obilježja suvremenog razvoja Egipta
- navesti osnovna obilježja i značenje turizma za privredni razvoj Egipta

b)

- primijeniti stečena znanja o afričkom Sredozemlju (sjevernoj Africi) na primjeru Egipta
- razvijati sposobnost čitanja s razumijevanjem i uočavanja uzročno-posljedičnih veza u prostoru
- razvijati sposobnost usmenog izlaganja i snalaženja na geografskoj karti

c)

- razvijati odgovorno ponašanje u rješavanju problema
- razvijati kritičko mišljenje i zanimanje za kulturu i tradiciju drugih zemalja

NASTAVNE METODE:

razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, interpretacija, rad na tekstu i priložima, grafička metoda

METODIČKI OBLICI RADA:

frontalni rad, individualni rad

NASTAVNA SREDSTVA:

udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Afrike i svijeta, tematske karte, grafofolija, grafoskop, računar i LCD projektor

KLJUČNI POJMOVI:

afroazijska država, zemlja jedinstvene povijesti, Ponilje, brana kod Asuana, Naserovo jezero, felasi, Kopti, turizam, kulturno povijesni spomenici, Suecki kanal, egipatske piramide

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Igra asocijacija:

Bijeli	pješčana	faraoni	Sredozemno more
Modri	šljunkovita	kameni blokovi	Crveno more
Kagera	kamenita	Keopsova	brodovi
Kartum	dine	Mikerenova	kanal
delta	oaza	Kefrenova	1869. godina
NIL	PUSTINJA	PIRAMIDA	SUECKI KANAL
EGIPAT			

CILJ ČASA

Upoznati osnovna obilježja Egipta.

GLAVNI DIO ČASA – OBRADA

1. Geografski položaj

Demonstracijom na karti odrediti geografski položaj Egipta, objasniti činjenicu da je Egipat afroazijska država, pokazati mora koja okružuju Egipat, pokazati Suecki kanal i opisati njegovu saobraćaju važnost.

2. Bogata i slavna prošlost

Čitajući naglas (jedan ili više učenika) tekst u udžbeniku, tj. podnaslov *Bogata i slavna prošlost* učenici će se upoznati s jedinstvenom poviješću Egipta.

3. Egipat – „oaza u pustinji“

Interpretirati tematsku kartu u udžbeniku (*Egipat je velika pustinja....*) i usmenim izlaganjem upoznati učenike s reljefnim obilježjima Egipta.

Usmenim izlaganjem upoznati učenike s tipovima klime u Egiptu i demonstrirati na zidnoj geografskoj karti prostore s navedenom klimom.

Na karti Afrike pokazati rijeku Nil od izvorišta do ušća. Obrazložiti važnost doline Nila za naseljavanje i razvoj poljoprivredne proizvodnje.

Radom na tekstu (*izgradnja asuanske brane*) i metodom razgovora uočiti prednosti i nedostatke izgradnje brane za hidroelektranu kod Asuana.

4. Stanovništvo i gradovi Egipta

Individualnim radom na tekstu u udžbeniku učenici će se upoznati s obilježjima stanovništva Egipta i usmeno odgovoriti na pitanja.

Primjer pitanja na koja će učenici odgovarati (projicirati grafoskopom ili LCD projektorom)

1. Iako je Egipat velika zemlja, zašto je površina pogodnih za naseljavanje tako malo?
2. Prema podacima u udžbeniku, izračunajte prosječnu gustinu naseljenosti ako na 40 000 km² živi 63 miliona stanovnika.
3. Opišite razliku između felaha i Kopta.
4. Gdje žive beduini?
5. Kako se naziva najveći afrički grad? Pokažite ga na karti.
6. Koji grad ima naziv „ključar Sueza“? Pokažite ga na karti.
7. Navedite i pokažite na karti ostale veće egipatske gradove.

Uz pomoć računara i LCD projektora pogledati kratak film o kulturno-povijesnim spomenicima Egipta i metodom razgovora doći do zaključka zašto je Egipat jedna od turistički najposjećenijih zemalja svijeta.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Gradivo ponoviti prema planu ploče (projicirati grafoskopom) ili će do kraja časa učenici rješavati zadatke u radnoj svesci. Za domaću zadaću riješit će preostale zadatke u radnoj svesci, pismeno odgovoriti na pitanja u rubrici *Provjerite znanje* i pripremiti se za čas ponavljanja, vježbanja i provjeravanja. Oni koji žele znati više pročitat će rubriku *Dobro je znati*.

EGIPAT

Egipat - sjeveroistok Afrike
- poluotok Sinaj } afroazijska država

Dobar saobraćajni položaj duguje Sueckom kanalu prokopanom 1869.godine.

Reljef – jednoličan - na zapadu uravnjena saharska ploča
- na istoku uzvišenja uz Crveno more

Dva godišnja doba - svježija zima od novembra do aprila
- vruće ljeto od maja do oktobra

Najduža rijeka Nil - nastaje spajanjem Modrog i Bijelog Nila kod grada Kartuma u Sudanu

U Ponilju, zahvaljujući plodnom mulju, sistemima za navodnjavanje i vještačkom đubrenju moguće su dvije do tri žetve godišnje.

Na samo 4% površine Egipta živi više od 90% stanovništva:

- **felasi** (ratari – islamske vjere)
- **Kopti** (trgovci i obrtnici, kršćani)
- **beduini** (nomadski stočari)

Najveći gradovi – Kairo (16 mil. stanovnika)
- Aleksandrija
- Port Said
- Suec
- Asuan

Egipat je jedna od najposjećenijih turističkih država svijeta (Memfis, Giza, Luksor, Teba, Dolina kraljeva)

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 43

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 43

REDNI BROJ SEMICE: 22

NAZIV NASTAVNE CJELINE:

JUGOZAPADNA AZIJA, AFRIČKO SREDOZEMLJE

NAZIV NASTAVNE TEME:

Jugozapadna Azija – prirodna obilježja; Jugozapadna Azija – stanovništvo i privredna obilježja; Turska, Saudijska Arabija i Iran; Afričko Sredozemlje – prirodna i društvena obilježja; Egipt

TIP ČASA:

Tematsko ponavljanje, vježbanje i provjeravanje

ZADACI NASTAVE:

a) materijalni

b) funkcionalni

c) odgojni

a)

- utvrditi i provjeriti usvojenost znanja o osnovnim prirodno –geografskim i društveno-privrednim obilježjima zemalja Jugozapadna Azije i afričkog Sredozemlja

b)

- razvijati sposobnost zapažanja i uočavanja uzročno-posljedičnih odnosa u prostoru
- razvijati sposobnost samostalnog usmenog izlaganja i snalaženja na geografskoj karti

c)

- razvijati odgovorno ponašanje pri rješavanju problema
- poticati zanimanje za učenje i ponavljanje gradiva

NASTAVNE METODE:

razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija

METODIČKI OBLICI RADA:

frontalni rad, individualni rad

NASTAVNA SREDSTVA:

udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Azija, Afrike i svijeta, listići sa zadacima

KLJUČNI POJMOVI:

Bliski Istok, Srednji Istok, planinski sjever, nizijski jug, Mezopotamija, depresija, oaze, „zeleni plodni polumjesec“, vadi, nearapski narodi, arapski jug, nomadsko stočarstvo, nafta, zemni gas, naftovod „gasovod“, „gradovi nafte“, vjerski turizam, zemlja prijelaznih obilježja, ergovi, hamade, barel, Atlaska Afrika, Saharska Afrika, Magreb, Mašrik, arapsko stanovništvo, hamitski narodi, rudna bogatstva, afroazijska država, zemlja jedinstvene povijesti, Ponilje, brana kod Asuana, Naserovo jezero, felasi, Kopti, turizam, kulturno povijesni spomenici, Suecki kanal, egipatske piramide

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Pregledati sveske i radne sveske i dati učenicima upute za rad.

CILJ ČASA

Ponoviti, uvježbati i usmeno provjeriti usvojenost znanja o prirodnim i društvenim obilježjima Jugozapadne Azije i afričkog Sredozemlja.

GLAVNI DIO ČASA – PONAVLJANJE, VJEŽBANJE I PROVJERAVANJE

Pitanja koja se odnose na provjeru znanja u okviru nastavnih cjelina Jugozapadna Azija i Afričko Sredozemlje prethodno napisati na listiće, staviti ih u koricu, kutiju, šešir ili nešto slično.

Prozvani učenici izvlačit će listiće s pitanjima na koja će usmeno odgovarati i biti ocijenjeni odgovarajućom ocjenom.

Primjer pitanja za usmeno ponavljanje i provjeravanje znanja

1. Opišite geografski položaj Jugozapadne Azije.
2. Zašto kažemo da Arapski poluotok reljefno vrlo slični Sjevernoj Africi?
3. Zašto oaze nazivamo „zeleni otoci“?
4. Gdje se nalazi najdublja kontinentalna depresija na Zemlji?
5. Koja uobičajena podjela stanovništva Jugozapadne Azije?
6. Kako nazivamo dio Jugozapadne Azije s najvećim zalihama nafte na svijetu?
7. Objasnite pojam „religijski turizam“.
8. Koje zemlje su najveće uvoznice nafte iz zemalja Jugozapadne Azije.
9. Kako se naziva visoravan na kojoj se najvećim dijelom nalazi Turska?
10. Od koje ribe koja se lovi u vodama Kaspijskog jezera se dobija kavijar?
11. Kako je nastalo Atlasko gorje?
12. Kojoj skupini naroda pripadaju Berberi i Tuarezi?
13. Koje su afričke države proizvođači najkvalitetnijeg pamuka na svijetu?
14. U vlasništvu koje države je bio Suecki kanal do 1956.godine?
15. Ko čini većinsko stanovništvo u Egiptu?

Primjer zadataka na zidnoj geografskoj karti

1. Koji grad se naziva „gradom ključarom“ dvaju kontinenata? Pokažite ga na karti.
2. U koji zaliv se ulijevaju Eufkrat i Tigris (Šat el Arab)? Pokažite ga na karti.
3. Navedite zemlje Jugozapadne Azije čiji stanovnici imaju visok životni standard i pokažite ih na karti.
4. Pokažite na karti područje Turske poznato po proizvodnji lješnjaka.
5. Navedite i pokažite na karti zemlje Magreba.
6. U kojoj državi se nalazi Nubijska pustinja? Pokažite je na karti.
7. Pokažite azijski poluotok koji pripada Egiptu.
8. Gdje se nalazi Naserovo jezero? Pokažite ga na karti.
9. Pokažite na karti grad pod nazivom „ključar Sueza“.
10. Navedite i pokažite na karti afričke države izvoznice nafte.

Primjer zadataka alternativnog tipa – odredite jesu li navedene tvrdnje tačne

1. Jugozapadna Azija nalazi se na dodiru četiri kontinenta.
2. Musala je najviši vrh Jugozapadne Azije.
3. Pamir i Hindukuš područja su pustinjske klime.
4. Rijeka Jordan pritoka je Mrtvog mora.
5. Jezera Tuz i Van nalaze se u Turskoj.
6. Jugozapadna Azija gusto je naseljeno područje.
7. Gradovi u afričkom Sredozemlju često se nazivaju „gradovi nafte“.
8. Armensko visočje poznato je po uzgoju voća.

9. Saudijska Arabija veliki je proizvođač pšenice, ječma, dinja, paradajza i datula.
10. U Alžiru se osim arapskog govori i francuski jezik.
11. Afričko Sredozemlje siromašno je rudama.
12. Rijeka Nil izvire u području Visoke Afrike.
13. Egipat ima razvijenu tekstilnu industriju.
14. Kopti pripadaju kršćanskoj religiji i smatraju se nasljednicima starih Grka.
15. Atlasko gorje vrlo je slično Alpama i Dinaridima.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Nakon što učenici odgovore na postavljena pitanja saopštiti im ocjene i obrazložiti ih.

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 44

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 44

REDNI BROJ SEDMICE: 22

NAZIV NASTAVNE CJELINE:

SJEVERNA EVROPA

NAZIV NASTAVNE TEME:

Sjeverna Evropa - prirodna i društvena obilježja

TIP ČASA:

Obrada novoga gradiva

ZADACI NASTAVE:

a) materijalni

b) funkcionalni

c) odgojni

a)

- odrediti geografski položaj i smještaj sjeverne Evrope i objasniti prostor podjelu sjeverne Evrope na skandinavske ili nordijske i baltičke države;
- istaknuti i obrazložiti saobraćajnu važnost morskih prolaza, tjesnaca i kanala koji povezuju Sjeverno i Baltičko more;
- upoznati osnovna obilježja stanovništva i navesti razloge rijetke naseljenosti;

b)

- razvijati logično mišljenje i uočavanje uzročno-posljedičnih odnosa u prostoru;
- razvijati vještinu čitanja s razumijevanjem i vještinu samostalnog izlaganja;
- razvijati vještinu interpretacija tematskih karata;

c)

- razvijati radne navike i ekološki svijest (očuvanje šuma, rijeka i ledničkih jezera);
- poticati želju za upoznavanjem i razumijevanjem života u dalekim krajevima.

NASTAVNE METODE:

razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, rad na tekstu i priložima, grafička metoda

METODIČKI OBLICI RADA:

frontalni rad, individualni rad, rad u grupama

NASTAVNA SREDSTVA:

udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Evrope i svijeta, tematske karte, listići s pitanjima, fotografije, grafikoni, grafofolija, grafoskop, računar i LCD projektor

KLJUČNI POJMOVI:

baltičke zemlje, nordijske zemlje, skandinavske zemlje, lednički reljef, ugrofinski narodi, baltički narodi, germanski narodi

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Pročitati naglas (jedan učenik ili nastavnik) tekst o sjevernoj Evropi na 156. stranici i upoznati učenike o nastavnoj cjelini i nastavnim temama koje će obrađivati sljedećih nekoliko školskih časova. Igrom asocijacija ponoviti pojmove: sjeverna polarnica, mora Sjeverne Evrope, Golfska struja, morski tjesnaci, prolazi i kanali, stara gorja, lednički reljef, Baltički štit, Skandinavsko gorje, tajga, tundra, ugrofinski, germanski i baltički narodi. Najaviti nastavnu temu: *Sjeverna Evropa – prirodna i društvena obilježja*.

CILJ ČASA

Upoznati osnova prirodna i društvena obilježja Sjeverne Evrope.

GLAVNI DIO ČASA – OBRADA

Podijeliti učenike u pet skupina i dati upute za rad. Zadatak učenika svake skupine je da nakon što pročitaju svoj dio teksta u udžbeniku, promotre slikovni i grafički materijal odgovore na postavljena pitanja koja će nastavnik projicirati na grafoskopu ili napisati na listiće te ih podijeliti.

Primjer pitanja

1. skupina – GEOGRAFSKI POLOŽAJ

1. Na kojim poluotocima se nalazi veći dio sjeverne Evrope?
2. Navedite skandinavske ili nordijske zemlje i pokažite ih na karti.
3. U sastavu koje velike države su 1991.godine bile baltičke zemlje?
4. Zašto se za baltičke zemlje kaže da su kontinentalne?
5. Opišite položaj Finske.
6. Navedite i pokažite na karti morske prolaze, tjesnace i kanale. Objasnite njihovo značenje

2. skupina – RELJEF ZEMALJA SJEVERNE EVROPE

1. Koje velike cjeline možemo izdvojiti u reljefu sjeverne Evrope?
2. Analizirajte kartu u udžbeniku i odgovorite koje prostore Sjeverne Evrope zahvaćaju Ruska ploča i Baltički štit?
3. Kada je izdignuto Skandinavsko gorje i koji dio Skandinavskog poluotoka zahvaća?
4. Objasnite pojmove fjordovi, fjeldovi, ledničke doline, lednička jezera.

3. skupina – KLIMA I VODE SJEVERNE EVROPE

1. U kojim područjima sjeverne Evrope vlada umjereno topla klima sa svježim ljetima?
2. Prisjetite se kako Golfska struja utječe na klimu Evrope.
3. Koja su obilježja vlažne snježno – šumske klime?
4. Zašto se snježna klima naziva i klimom tundre?
5. Koja vegetacija raste u najvećem dijelu Skandinavskog poluotoka i Finske?
6. Zašto se koriste vode skandinavskih rijeka?

4. skupina – STANOVNIŠTVO SJEVERNE EVROPE

1. Zašto je sjeverna Evropa najrjeđe naseljena evropska regija?
2. Koja područja su nešto gušće naseljena? Zašto?
3. Šta je dovelo do procesa demografskog starenja u nordijskim zemljama?
4. Zašto se u baltičkim zemljama smanjuje broj stanovnika?
5. Kojim grupama pripadaju stanovnici sjeverne Evrope?

5. skupina – PRIVREDA SJEVERNE EVROPE

1. Navedite najvažnije poljoprivredne kulture sjeverne Evrope.
2. Zašto je stočarstvo razvijenije od ratarstva?
3. U kojim državama je razvijeno šumarstvo?
4. Koja su najvažnija ribolovna područja? Pokažite ih na karti.

5. Koja rudna bogatstva su potakla razvoj raznovrsne industrije?

6. Uporedite životni standard stanovništva skandinavskih i baltičkih zemalja.

Usmenim izlaganjem predstavnik ili predstavnici skupine prezentiraju ostalima kako su odgovorili na pitanja uz pokazivanje na zidnoj geografskoj karti Evrope i tako redom. Učenici ostalih skupina i nastavnik mogu članovima skupine koja je izlagala postavljati dodatna pitanja. Grafičke priloge, fotografije i tematske karte projicirati preko grafoskopa ili LCD projektora kako bi prezentacija bila što djelotvornija.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Gradivo ponoviti prema planu ploče (pokazati na grafoskopu) ili će učenici usmeno odgovoriti na pitanja u rubrici *Provjerite znanje*. Za domaću zadaću riješit će zadatke u radnoj svesci, a oni koji žele znati više pročitat će rubriku *Dobro je znati*.

PLAN PLOČE

SJEVERNA EVROPA – PRIRODNA I DRUŠTVENA OBILJEŽJA

Sjevernu Evropu čine:

Skandinavske ili nordijske zemlje

- Norveška
- Švedska
- Finska
- Danska
- Island

Baltičke zemlje

- Estonija
- Latvija
- Litva

Zemlje Sjeverne Evrope okružuju Barentsovo, Norveško, Sjeverno i Baltičko more

U reljefu izdvajamo

- Rusku ploču
- Baltički štit
- Skandinavsko gorje

Reljefni oblici

- ledničke doline
- lednička jezera
- fjordovi
- fjeldovi

Sjeverna Evropa najrjeđe je naseljena Evropska regija s negativnim prirodnim priraštajem

Stanovništvo pripada:

germanskoj skupini

- Danci
- Norvežani
- Šveđani
- Islandđani

ugrofinskoj skupini

- Finci
- Laponci (Saami)
- Estonci

baltičkoj skupini

- Latvijci
- Litvanci

Zbog nepovoljnih prirodnih uvjeta stočarstvo je važnije od ratarstva

Većina stanovnika zaposlena je u tercijarnim djelatnostima

Baltičke zemlje privredni su slabije razvijene države ove regije

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 45

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 45

REDNI BROJ SEDMICE: 23

NAZIV NASTAVNE CJELINE:
SJEVERNA EVROPA

NAZIV NASTAVNE TEME:
Skandinavske države

TIP ČASA:
Obrada novoga gradiva

ZADACI NASTAVE: **a) materijalni** **b) funkcionalni** **c) odgojni**

a)

- upoznati osnovna prirodno geografska i društveno-ekonomska obilježja Norveške, Švedske i Finske
- steći osnovna znanja o uspješnom privrednom razvoju i povezanosti skandinavskih zemalja

b)

- primijeniti stečena znanja o Sjevernoj Evropi na primjeru skandinavskih zemalja
- razvijati sposobnost uspoređivanja, objašnjavanja, opisivanja te logičkog zaključivanja
- razvijati kartografske vještine i vještinu čitanja s razumijevanjem

c)

- razvijati suradničke odnose kroz rad u grupama
- razvijati svijest o očuvanju okoliša (šume, rijeke i jezera)
- pokazati spremnost za rješavanje problema

NASTAVNE METODE:

razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, rad na tekstu i grafičkim priložima, vježba na slijepoj karti

METODIČKI OBLICI RADA:

frontalni rad, individualni rad, rad u grupama

NASTAVNA SREDSTVA:

udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, tematske karte, listići s pitanjima, zidna geografska karta Evrope i svijeta, slijepe karte, grafofolija, grafoskop, računar i LCD projektor

KLJUČNI POJMOVI:

fjordovi, fjeldovi, skjären, morene, sjeverna polarnica, švedski čelik

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Učenici će usmeno odgovoriti na pitanja iz uvodnog dijela lekcije i tako ponoviti stečena znanja o Sjevernoj Evropi. Potom najaviti nastavnu temu: *Skandinavske države* i plan rada u grupama.

CILJ ČASA

Upoznati opće značajke skandinavskih zemalja.

GLAVNI DIO ČASA – OBRADA

Podijeliti učenike u tri skupine. Pitanja na koja treba da odgovore projicirati na grafoskopu ili napisati na listiće te ih podijeliti. Svakoj skupini objasniti način rada, a to je da nakon što pročitaju svoj dio teksta u udžbeniku te promotre slikovni i grafički materijal odgovore na postavljena pitanja, zapišu odgovore u svoje sveske i riješe zadatke na slijepoj karti.

1. Skupina NORVEŠKA – primjer pitanja

1. Koji dio Skandinavskog poluotoka zauzima Norveška?
2. Opišite obalu Norveške.
3. Kakav reljef prevladava Norveškoj?
4. Opišite razliku između fjordova i fjeldova.
5. Koji se u djelatnosti primarnog sektora razvijene u Norveškoj?
6. Na čemu Norveška temelji svoj privredni razvoj?
7. Kakvo je značenje norveške trgovačke mornarice?
8. Koje mjesto zauzima Norveška po ulovu ribe?
9. Gdje živi najviše Norvežana?

Kartografska vježba – primjer zadataka

1. Na slijepoj karti ucrtajte sjevernu polarnicu, a polarno područje označite kosim crtama.
2. Najduži norveški fjord (Sogne fjord) obilježite slovom S.
3. U kružice na karti upišite odgovarajuće slovo:
A – Oslo B – Bergen C – Narvik D – Stavanger E – Trondheim
4. Glavni grad Norveške zaokružite crvenom bojom, središte petrokemijske industrije plavom bojom, a najveću luku na sjeveru zelenom bojom.

2. Skupina ŠVEDSKA – primjer pitanja

1. Koji dio Skandinavskog poluotoka zauzima Švedska?
2. Uporedite površinu i broj stanovnika Švedske s ostalim zemljama sjeverne Evrope.
3. Od koliko se cjelina sastoji Švedska? Navedite ih i pokažite na karti.
4. Na čemu se temelji privredni razvoj Švedske?
5. Opišite industriju Švedske.
6. U okolici kojih gradova se nalaze velike količine željezne rude?
7. Koje švedske industrijske proizvode poznajete?
8. Opišite reljef središnje Švedske.
9. Šta su skjäreni?
10. Koji su grane poljoprivrede razvijene i gdje?

Kartografska vježba – primjer zadataka

1. Na odgovarajuće mjesto na karti upišite: Norrland, Svealand, Götland
2. Kosim crtama iscrtajte prosto Laponije.
3. U kvadratiće na karti upišite odgovarajući broj:
1 – Kiruna 2 – Gällivare
4. U kružice na karti upišite odgovarajuće slovo:
A – Stockholm B – Malmö C – Göteborg

5. Lučko središte odakle kreću trajekti prema Danskoj zaokružite zelenom bojom, glavni grad crvenom bojom, a luku na obali Sjevernog mora žutom bojom.

3. Skupina FINSKA – primjer pitanja

1. Između kojeg zaliva i mora se nalazi Finska?
2. Uporedite gustinu naseljenosti Finske s ostalim zemljama sjeverne Evrope.
3. Zašto Finska ima dva služba jezika?
4. Opišite reljef Finske.
5. Koliki je udio Finske prekriven šumama i kakvo je njihovo značenje?
6. Opišite industriju Finske, po kojim proizvodima je poznata?
7. Koje su grane poljoprivrede razvijene i gdje?

Kartografska vježba – primjer zadataka

1. Na odgovarajuće mjesto na karti upišite: Botnički zaliv, Finski zaliv, Baltičko more, Rusija
2. Kosim crtama označite Aldanske otoke.
3. U kružiće na karti upišite odgovarajuće slovo:
A – Espoo B – Helsinki C – Turku D - Tampere
4. Crvenom bojom zaokružite glavni grad, grad u kojem svoje sjedište ima tvrtka *Nokia* plavom bojom, a najstariji finski grad zaokružite žutom bojom.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Nakon rada u grupama usmenim izlaganjem predstavnik ili predstavnici prve skupine prezentiraju kako se odgovorili na pitanja uz pokazivanje na zidnoj geografskoj karti, a potom slijedi interpretacija slijepe karte. Nastavnik će zajedno s učenicima pratiti izlaganje te uz pomoć računara i LCD projektora ili grafoskopa projicirati pravilno iscrtane i ispunjene slijepe karte prve skupine i tako redom.

Gradivo ponoviti prema planu ploče (pokazi na grafoskopu rubriku *Ponovite i upamtite*) ili će učenici usmeno odgovoriti na pitanja u rubrici *Provjerite znanje*. Za domaću zadaću učenici će riješiti zadatke u radnoj svesci, a oni koji žele naučiti više pročitati će rubriku *Dobro je znati*.

PLAN PLOČE

SKANDINAVSKE DRŽAVE

- Norvešku, Švedsku i Finsku svrstavamo u skandinavske države.
- Norveška je najsjevernija Evropska zemlja s najrazvedenijom obalom.
- Trgovačka mornarica Norveške jedna je od najvećih na svijetu.
- Norveška je jedna od najrazvijenijih zemalja Evrope i svijeta s razvijenom i raznovrsnom industrijom.
- Švedska je najveća i najmnogoljudnija zemlja Sjeverne Evrope.
- Vodna snaga, šume i željezna ruda prirodna su bogatstva Švedske.
- Švedska industrija je raznovrsna, a osobito je poznata po proizvodnji čelika.
- Finska je zemlja jezera, šuma s razvijenom drvnom i telekomunikacijskom industrijom.

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 46

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 46

REDNI BROJ SEMICE: 23

NAZIV NASTAVNE CJELINE:
SJEVERNA EVROPA

NAZIV NASTAVNE TEME:
Ostale države Sjeverne Evrope

TIP ČASA:
obrada novoga gradiva

ZADACI NASTAVE: **a) materijalni** **b) funkcionalni** **c) odgojni**

a)

- imenovati i pokazi na karti Dansku, Island i baltičke države
- upoznati osnovna prirodno- geografska i društveno-ekonomska obilježja Danske, Islanda i baltičkih zemalja
- istaknuti i objasniti privredne i političke probleme baltičkih zemalja

b)

- primijeniti stečena znanja o sjeverno Evropi na primjeru navedenih država
- razvijati sposobnost uspoređivanja, opisivanja i logičnog zaključivanja

c)

- poticati na zalaganje i kreativnog kroz rad u grupama
- razvijati ekološku svijest (energija vjetra, geotermalna energija)

NASTAVNE METODE:

razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, rad na tekstu i priložima, praktični rad (izrada postera), prezentacija tema

METODIČKI OBLICI RADA:

frontalni rad, rad u grupama, rad u parovima

NASTAVNA SREDSTVA:

udžbenik, radna sveska, sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Evrope i svijeta, slikovni materijal, hamer-papir, pribor za crtanje, bojenje, rezanje i lijepljenje

KLJUČNI POJMOVI:

vjetroelektrane, vulkani, geiziri, geotermalna energija, treset

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Učenici će usmeno odgovoriti na pitanja u udžbeniku iz uvodnog dijela lekcije, a potom najaviti novu nastavnu temu: *Ostale države sjeverne Evrope*.

CILJ ČASA

Upoznati osnovna obilježja Danske, Islanda i baltičkih zemalja (Estonije, Latvije i Litve)

GLAVNI DIO ČASA – OBRADA

Podijeliti učenike u pet skupina i dati upute za rad. Zadatak svake skupine je da od prethodno prikupljenih fotografija, kartografskih i grafičkih priloga i zadanih pojmova osmisle priču ili izrade poster na zadanu temu.

1. Skupina – DANSKA

Obuhvatiti pojmove (*Sjeverno more, Baltičko more, poluotok Jylland, Sjaelland, Lolland, Fyn, Grenland, Farski otoci, nizijski reljef, umjereno topla okeanska klima, morenski nanosi, najgušće naseljena zemlja, poljoprivreda, prehrambena industrija, nafta, zemni gas, vjetroelektrane, luke, Kopenhagen, Malmö, Öresund*)

2. Skupina – ISLAND

Obuhvatiti pojmove (*Atlantik, gežiri, vulkani, polja lave, izvori tople vode, lednici, Helka, „otok vatre i leda“, najrjeđe naseljena država, Reykjavik, Normani, „zaliv koji se dimi“, haringa, riblje prerađevine, geotermalna energija, staklenici*)

3. Skupina – ESTONIJA

Obuhvatiti pojmove (*najsjevernija baltička država, Finski zaliv, Riški zaliv, ravničarski reljef, lednički oblici, Peipsi ili Čudsko jezero, poljoprivreda, isušene močvare, industrija, ribarska i putnička luka, Tallinn*)

4. Skupina – LATVIJA

Obuhvatiti pojmove (*Letonija, niska i pjeskovita obala, brežuljkasta zemlja, rude, treset, prerađivačka industrija, uvozne sirovine, domaći poljoprivredni proizvodi, Riga, rijeka Daugava (Zapadna Dvina), Riški zaliv*)

5. Skupina – LITVA

Obuhvatiti pojmove (*najveća, najjužnija i najgušće naseljena Kalinjingradska oblast, ravničarska zemlja, oranice, stočarska proizvodnja, rude, industrija, jantar, Vilnius, saobraćajno čvorište, Kaunas, rijeka Vilna*)

Nakon rada u grupama slijedi usmeno izlaganje predstavnika skupine ili svih članova skupine na zadanu temu. Zajedno s ostalim učenicima pratit ćemo izlaganje, ispraviti eventualne pogreške, učenike upozoriti na prednosti i nedostatke njihovog usmenog izlaganja kao i na eventualne pogreške u osmišljavanju postera.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Ponoviti gradivo prema planu ploče (rubrika *Ponovite i upamtite*) ili će učenici radeći u parovima popuniti tablicu i napraviti sažetak današnje teme.

DRŽAVA	PRIRODNA BOGATSTVA	PRIVREDNE DJELATNOSTI
DANSKA		
ISLAND		
ESTONIJA		
LATVIJA		
LITVA		

Za domaću zadaću učenici će pismeno odgovoriti na pitanja u rubrici *Provjerite znanje*, riješiti zadatke u radnoj svesci i pripremiti se za sad ponavljanja, vježbanja i provjeravanja. Učenici koji žele znati više pročitat će rubriku *Dobro je znati*.

PLAN PLOČE

OSTALE DRŽAVE SJEVERNE EVROPE

- Danska je otočna i poluotočna zemlja smještena između Sjevernog i Baltičkog mora s vrlo povoljnim saobraćajnim položajem.
- Na temelju domaćih poljoprivrednih proizvoda Danska je razvila vrhunsku prehrambenu industriju.
- Island je otočna zemlja u Atlantiku, vulkanskog porijekla s malobrojnim stanovništvom. Poznat je po iskorištavanju geotermalne energije, a riba i riblje prerađevine važan su izvozni proizvod.
- Estonija, Latvija i Litva baltičke su države sa sličnim reljefnim obilježjima u kojima se ističu morenski nanosi, močvare i ledničke jezera.
- Stočarstvo je ovim zemljama razvijenije od ratarstva, a industrija se dobrim dijelom temelji na uvoznim sirovinama.

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 47

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 47

REDNI BROJ SEMICE: 24

NAZIV NASTAVNE CJELINE:
SJEVERNA EVROPA

NAZIV NASTAVNE TEME:
Sjeverna Evropa – prirodna i društvena obilježja; skandinavske države; ostale države Sjeverne Euope

TIP ČASA:
Tematsko ponavljanje, vježbanje i provjeravanje

ZADACI NASTAVE: **a) materijalni** **b) funkcionalni** **c) odgojni**

- a)**
- ponoviti, uvježbati i provjeriti usvojenost znanja o geografskom položaju i smještaju te prirodnim i društveno-privrednim obilježjima zemalja Sjeverne Evrope
- b)**
- razvijati sposobnost davanja kratkih i tačnih odgovora
 - razvijati sposobnost samostalnog izlaganja
 - razvijati sposobnost snalaženja na geografskoj karti
- c)**
- razvijati suradničke odnose kroz grupni rad
 - razvijati naviku ponavljanja usvojenog gradiva i odgovornost prema radu

NASTAVNE METODE:
razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, interpretacija, listići s pitanjima

METODIČKI OBLICI RADA:
Frontalni rad, rad u grupama, individualni rad

NASTAVNA SREDSTVA:
Udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Evrope i svijeta, grafolija, grafoskop, računar i LCD projektor

KLJUČNI POJMOVI:
baltičke zemlje, nordijske zemlje, skandinavske zemlje, lednički reljef, ugrofinski narodi, baltički narodi, germanski narodi, fjordovi, fjeldovi, skjären, morene, sjeverna polarnica, švedski čelik, vjetroelektrane, vulkani, gejziri, geotermalna energija, treset

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Pročitati naglas (jedan ili više učenika) tekst u rubrikama *Ponovite i upamtite* i na taj način dati sažetak tema koje smo obrađivali na prethodna tri časa.

CILJ ČASA

Ponoviti, uvježbati i provjeriti usvojenost gradiva o sjevernoj Evropi.

GLAVNI DIO ČASA – PONAVALJANJE, VJEŽBANJE I PROVJERAVANJE

Podijeliti učenike u četiri ili pet skupina i dati upute za rad. Svakoj skupini dati listić s različitim pitanjima i zadacima koje članovi skupine trebaju zajedno riješiti. Na svakom listiću bit će po pet različitih zadataka.

Primjer pitanja i zadataka za prvu skupinu

1.
 1. Opišite reljef Islanda.
 2. Kojoj jezičkoj skupini pripada finski jezik?
 3. Šta je geotermalna energija? Zašto se iskorištava?
 4. Koji su uzroci rijetke naseljenosti zemalja sjeverne Evrope?
2.
 1. Najsjevernija evropska zemlja je _____ (Norveška, Danska)
 2. Visoravni nastale radom lednika su _____ (fjordovi, fjeldovi)
 3. Najveći litvanski grad je _____ (Vilnius, Kaunas)
 4. Veći dio Norveške ima _____ (vulkanski, planinski reljef)
3.
 1. Dvije trećine stanovništva sjeverne Evrope zaposleno je u tercijarnim djelatnostima. T N
 2. Sistemom plovnih kanala spojeni su gradovi Stockholm i Malmö. T N
 3. Most Öresund povezuje Švedsku i Dansku. T N
 4. Veliki uvoznik estonskih proizvoda je Finska. T N
4.
 1. Najveći dio reljefa sjeverne Evrope nastao je radom **vjetra / lednika**.
 2. Danci, Finci, Šveđani i Norvežani pripadaju **germanskoj / baltičkoj** skupini.
 3. „Otok vatre i leda“ je **Island / Grenland**.
 4. Nordijske zemlje imaju **visok / nizak** prirodni priraštaj.
5. Ispunite tablicu:

POJAM	ŠTA JE TO?	GDJE SE NALAZI?
Jylland		
fjord		
Stavanger		
Soumi		
Laponija		
Öresund		

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Predstavnik ili predstavnici skupine usmenim izlaganjem upoznat će ostale učenike o zadacima koje su imali i koliko su ih uspješno riješili uz demonstraciju na zidnoj geografskoj karti. Ostali učenici mogu postavljati

dopunska pitanja ukoliko nisu zadovoljni danim odgovorima. Grafičke zadatke projicirati grafoskopom ili LCD projektorom, pokazati tačne odgovore, pohvaliti učenike i nagraditi ih za aktivnost pripadajućom ocjenom.

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 48

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 48

REDNI BROJ SEMICE: 24

NAZIV NASTAVNE CJELINE:

ZAPADNA EVROPA

NAZIV NASTAVNE TEME:

Zapadna Evropa – prirodna i društvena obilježja

TIP ČASA:

Obrada novoga gradiva

ZADACI NASTAVE: **a) materijalni** **b) funkcionalni** **c) odgojni**

a)

- odrediti položaj i upoznati osnovna obilježja reljefa, klime i voda Zapadne Evrope.
- upoznati geografske osnove društveno-privrednog razvoja, prostorne organizacije i probleme suvremenog razvoja zemalja Zapadne Evrope.

b)

- razvijati sposobnost usmenog izražavanja i snalaženja na karti
- razvijati logično mišljenje i uočavanje uzročno-posljedičnih odnosa u prostoru
- razvijati vještinu čitanja s razumijevanjem

c)

- razvijati odgovorno ponašanje pri rješavanju problema
- izgrađivati poštovanje prema drugim kulturama i civilizacijama

NASTAVNE METODE:

razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, interpretacija, rad na tekstu i priložima, opisivanje

METODIČKI OBLICI RADA:

frontalni rad, individualni rad, rad u parovima

NASTAVNA SREDSTVA:

udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Evrope i svijeta, tematske karte, listići s pitanjima, grafofolija, grafoskop, računar i LCD projektor.

KLJUČNI POJMOVI:

La Manche, zavale, gradska regija ili aglomeracija, krmno i industrijsko bilje

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Igrom asocijacija ponoviti sljedeće pojmove: Atlantski okean, staro gorje, zavala, umjereno tople vlažne klime, estuarij, delta, plovni kanali, gustina naseljenosti, urbanizacija, germanski i romanski jezici, kolonijalizam.

Nakon toga najaviti novu nastavnu temu: *Zapadna Evropa – prirodna i društvena obilježja* i objasniti način rada.

CILJ ČASA

Spoznati osnovna obilježja Zapadne Evrope.

GLAVNI DIO ČASA – OBRADA

1. **Geografski položaj i smještaj**

Demonstracijom na zidnoj geografskoj karti Evrope i svijeta odrediti položaj i smještaj Zapadne Evrope. Navesti i pokazati na karti države Zapadne Evrope, istaknuti njihovu otvorenost prema Atlantiku i povoljan saobraćajni položaj.

Demonstrirati na karti kanal La Manche i kroz razgovor shvatiti njegovu važnost u saobraćajnom povezivanju ovog dijela Evrope.

2. **Prirodna obilježja**

Učenici će samostalno čitati tekst u udžbeniku *Prirodna obilježja Evrope*, analizirati fotografije nakon čega će radeći u parovima u sveske zapisivati odgovore na postavljena pitanja. Pitanja na koja će učenici odgovarati napisati na listiće, projicirati ih grafoskopom ili LCD projektorom.

Primjer pitanja:

1. Navedite i pokažite na karti stara gromadna gorja i velike zavale Zapadne Evrope.
2. U kojem dijelu Zapadne Evrope se izdižu mlada nabrana gorja?
3. Imenujte ih i pokažite na karti.
4. Kako je ledeno doba utjecalo na reljef Zapadne Evrope?
5. Kako Atlantski okean utječe na klimu Zapadne Evrope?
6. Koji tipovi klime prevladaju u Zapadnoj Evropi?
7. Šta su estuariji? Kakvo je njihovo značenje?
8. Pokažite na karti rijeke s estuarskim ušćima.
9. Zašto se iskorištava voda planinskih rijeka?
10. Kojim slivovima pripadaju rijeke Zapadne Evrope?

Nakon što pismeno odgovore na pitanja i zapišu ih u svoje sveske učenici će usmeno odgovoriti na postavljena pitanja uz pokazivanje na zidnoj geografskoj karti.

3. **Stanovništvo i privredna obilježja**

Podnaslov u udžbeniku *Stanovništvo i privredna obilježja*, učenici obrađuju u paru, tako da individualno pročitaju tekst, a zatim zajednički osmišljavaju bilješke. Nakon toga nekoliko parova čita bilješke te ih kroz usmeno izlaganje uspoređuju i analiziraju. Ostali učenici će ih komentirati, nadopunjavati i slično, a nastavnik ili neko od učenika može zapisati na ploči najednički oblikovane bilješke do kojih se došlo raspravom. Pri analizi bilježaka bilo bi dobro dijagrame, tematske karte i fotografije projicirati grafoskopom ili LCD projektorom.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Gradivo ponoviti prema planu ploče ili još jednom analizirati tematske karte, fotografije i grafikone u udžbeniku uz pomoć grafoskopa ili LCD projektora.

Za domaću zadaću učenici će pismeno odgovoriti na pitanja u rubrici *Provjerite znanje* i riješiti zadatke u radnoj svesci. Oni koji žele znati više pročitat će rubriku *Dobro je znati*.

ZAPADNA EVROPA – PRIRODNA I DRUŠTVENA OBILJEŽA

- Države Zapadne Evrope su Ujedinjeno Kraljevstvo, Irska, Francuska, Belgija, Nizozemska, Luksemburg i Monako.
- Imaju povoljan saobraćajni položaj, a posebno se ističe kanal La Manš i tunel prokopan 1994.godine.
- U reljefu prevladavaju stara gromadna gorja ispresijecana zavalama i kotlinama.
- Rijeke su povezane mrežom kanala, a na estuarijima su izgrađene luke.
- Zapadna Evropa je najgušće naseljena i uz sjevernu Evropu najrazvijenija evropska regija.
- Stanovništvo je okupljeno u velikim aglomeracijama kao što su Veliki London i Veliki Pariz.
- Iako je Zapadna Evropa „kolijevka industrijalizacije“ danas najveću dobit donose tercijarne djelatnosti.

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 49 i 50

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 49 i 50

REDNI BROJ SEMICE: 25

NAZIV NASTAVNE CJELINE:
ZAPADNA EVROPA

NAZIV NASTAVNE TEME:
Ujedinjeno Kraljevstvo

TIP ČASA:
Obrada novoga gradiva

ZADACI NASTAVE: **a) materijalni** **b) funkcionalni** **c) odgojni**

a)

- upoznati opća prirodno-geografska i društveno-ekonomska obilježja Ujedinjenog Kraljevstva
- upoznati osnovne značajke suvremenog privrednog razvoja Ujedinjenog Kraljevstva

b)

- primijeniti stečena znanja o općim obilježjima Evrope i Zapadne Evrope na primjeru Ujedinjenog Kraljevstva
- razvijati vještinu čitanja s razumijevanjem, vještinu usmenog izlaganja i vještinu izrade postera

c)

- razvijati suradničke odnose u skupini uz uljudno i tolerantno ponašanje
- razvijati pravilan stav prema očuvanju i zaštiti prirode
- uvažavati kulturne i duhovne vrijednosti drugih naroda

NASTAVNE METODE:

razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, rad na tekstu i priložima, grafička metoda, praktični rad (izrada postera)

METODIČKI OBLICI RADA:

frontalni rad, individualni rad, rad u grupama, rad u parovima

NASTAVNA SREDSTVA:

udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Evrope i svijeta, tematske karte, materijal za izradu postera, grafoskop, grafofolija, računar i LCD projektor.

KLJUČNI POJMOVI:

otočna zemlja, kolonijalno carstvo, Doverska vrata, G-7, burza, smog, satelitski gradovi, City, naftni terminali, klifovi

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Pregledati sveske i radne sveske, a učenici će usmeno odgovoriti na pitanja u udžbeniku iz uvoda u lekciju. Potom najaviti novu nastavnu temu: *Ujedinjeno Kraljevstvo*.

CILJ ČASA

Upoznati se s osnovnim prirodnim, društvenim i regionalnim obilježjima UK.

GLAVNI DIO ČASA - OBRADA

1. **Povoljan geografski položaj UK**

Uz pomoć tematske karte i tablice u udžbeniku (*Pokrajine UK, površina i stanovništvo*) te demonstracijom na zidnoj geografskoj karti pokazati i objasniti pojmove: Ujedinjeno Kraljevstvo, Britansko otočje, Velika Britanija, Engleska, Škotska, Wales i Sjeverna Irska ili Ulster. Usmenim izlaganjem objasniti utjecaj geografskog položaja na kolonijalna osvajanja i privrednu (privrednu) razvijenost UK (rana industrijalizacija, privredna velesila, članica skupine G-7, Evropska unija i NATO-a).

2. **Prirodna obilježja**

Uz pomoć računara i LCD projektora projicirati fotografije iz reljefno različitih područja UK i opisati raznolikost prirode.

Pokazati na računaru tematsku kartu reljefnih cjelina i navedene fotografije pridružiti odgovarajućim reljefnim cjelinama. Usmenim izlaganjem upoznati učenike s činiteljima koji utječu na klimu UK i metodom razgovora prisjetiti se šta je i kako nastaje smog.

3. **Ujedinjeno Kraljevstvo – regionalna obilježja (izrada postera)**

Podijeliti učenike u pet skupina i dati upute za rad, a to je od prethodno pripremljenog materijala izraditi poster na zadanu temu.

1. **Skupina – Engleska – Londonska zavalina i Veliki London**
2. **Skupina – Engleska – Južno od Penina**
3. **Skupina – Wales**
4. **Skupina – Škotska**
5. **Sjeverna Irska ili Ulster**

4. **Prezentacija rada po grupama**

Nakon 25 minuta grupnog rada predstavnik ili svi članovi skupine prezentirat će rad svoje skupine na zadanu temu. Članovi ostalih skupina nakon prezentacije mogu postavljati pitanja i tražiti objašnjenja za ono što nisu razumjeli u izlaganju.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Gradivo ponoviti prema planu ploče (rubrika *Ponovite i upamtite*) ili će učenici usmeno odgovoriti na pitanja u rubrici *Provjerite znanje*. Za domaću zadaću riješit će preostale zadatke u radnoj svesci, a oni koji žele znati više pročitat će rubriku *Dobro je znati*.

PLAN PLOČE

UJEDINJENO KRALJEVSTVO

- Ujedinjeno Kraljevstvo je otočna Evropska zemlja, koja je zahvaljujući prvoj industrijskoj revoluciji i kolonijama sredinom 19.stoljeća postala vodeća industrijska zemlja svijeta.
- Danas je UK članica skupine G-7, Evropske unije i NATO saveza.
- U reljefu UK izdvajamo visočja, pobrđa i nizine.
- Najgušće naseljen i privredno najrazvijeniji dio Engleske je londonska zavala.
- Veliki London je aglomeracija s gotovo 13 milijuna stanovnika.
- Najvažnija gradovi i industrijska središta Engleske pored Londona su Birmingham, Liverpool, Manchester, Leeds, Sheffield.
- Wales je slabo naseljeni poluotok s razvijenim ovčarstvom i turizmom. Glavni grad je Cardiff.
- Najveći gradovi slabo naseljene Škotske su Glasgow i glavni grad Edinburgh.
- Sjeverna Irska ili Ulster politički je nestabilno područje s podijeljenim glavnim gradom Belfastom.

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 51 i 52

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 51 i 52

REDNI BROJ SEDMICE: 26

NAZIV NASTAVNE CJELINE:
ZAPADNA EVROPA

NAZIV NASTAVNE TEME:
Francuska

TIP ČASA:
Obrada novoga gradiva

ZADACI NASTAVE: **a) materijalni** **b) funkcionalni** **c) odgojni**

a)

- upoznati opća prirodno-geografska i društveno-ekonomska obilježja Francuske
- upoznati prostornu organizaciju i probleme suvremenog privrednog razvoja Francuske

b)

- primijeniti stečena znanja o općim obilježjima Evrope i Zapadne Evrope na primjeru Francuske
- razvijati vještinu uočavanja uzročno-posljedičnih odnosa u prostoru
- razvijati vještinu čitanja s razumijevanjem, vještinu usmenog izlaganja i vještinu izrade postera

c)

- razvijati suradničke odnose u skupini i razvijati pravilan stav prema učenju
- uvažavati kulturne i duhovne vrijednosti drugih naroda
- razvijati svijest o očuvanju okoliša (plimoelektrane)

NASTAVNE METODE:

razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, rad na tekstu i priložima, praktični rad (izrada postera), pismeni rad

METODIČKI OBLICI RADA:

frontalni rad, individualni rad, rad u grupama

NASTAVNA SREDSTVA:

udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Evrope i svijeta, materijal za izradu postera, grafolija, grafoskop

KLJUČNI POJMOVI:

kolonijalna velesila, plimoelektrana, Veliki Pariz, decentralizacija

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Učenici će usmeno odgovoriti na pitanja iz uvodnog dijela lekcije, a potom najaviti novu nastavnu temu: *Francuska*.

CILJ ČASA

Upoznati osnovna prirodno-geografska i društveno-ekonomska obilježja Francuske.

GLAVNI DIO ČASA – OBRADA

1. Zemlja između Atlantika i Sredozemlja

Demonstracijom na zidnoj geografskoj karti odrediti položaj i smještaj Francuske i definirati je kao atlantsku, sredozemnu, alpsku, kontinentalnu i kanalsku zemlju.

Na slijepoj karti projiciranoj na grafoskopu podebljati granice Francuske, ispisati nazive susjednih država, okolnih mora, morskih vrata, prolaza i zaliva.

Usmenim izlaganjem i demonstracijom na zidnoj geografskoj karti uporediti geografski položaj Francuske i UK te istaknuti sličnosti i razlike.

2. Izrada postera od prethodno prikupljenog materijala ili pisanje pismenog rada

Podijeliti učenike u četiri skupine i dati upute za rad. Zadatak svake skupine je od prethodno prikupljenog materijala (fotografije, tekstovi, tematske karte, grafikoni) i određenih pojmova izraditi poster ili napisati pismeni rad na zadanu temu nakon čega slijedi prezentacija.

1. Skupina – RELJEFNA OBILJEŽJA FRANCUSKE

Obuhvatiti pojmove (*stara gromadna gorja, mlade nabrane planine, stočarstvo, Ardeni, Vogezi, Središnji masiv, Alpe, Pirineji, Jura, šumarstvo, hidroenergija, turizam, nizije, zavale, priobalne ravnice, Pariška zavalala, Sena, Loara, Garona, Akvitanjska obala, saobraćajnice*)

2. Skupina – KLIMA, VEGETACIJA I RIJEKE

Obuhvatiti pojmove (*Atlantski okean, umjereno topla vlažna klima, oštra klima, Alpe, Pirineji, snježno – šumska klima, rijeka Rhôna, sredozemna klima, livade, pašnjaci, makija, Sena, Loara, Garona, Dordonja, atlantski sliv, ljevkastu ušće, luke, plima, oseka, Rajna, Marseille*)

3. Skupina – STANOVNIŠTVO I PRIVREDNA OBILJEŽJA

Obuhvatiti pojmove (*neravnomjerno naseljena, Francuzi, francuske kolonije, natalitet, snažna poljoprivreda, Bretanja, Normandija, Šampanja, Burgundija, Bordo, sredozemne kulture, stočarstvo, suvremena industrija, turizam, Pariz, Azurna obala, dolina Loare, Provansa, Alpe, saobraćaj, bankarstvo*)

4. Skupina – PARIŠKA ZAVALA, PARIZ I MONAKO

Obuhvatiti pojmove (*Pariška zavalala, čvorište putova, rijeka Sena, aglomeracija, Veliki Pariz, UNESCO, decentralizacija, planski razvoj, Nansi, Nant, Lil, Lion, Strasbur, Tuluz, Bordo i Marsej, iseljenički jug, kneževina Monako, najmanja država, Monte Carlo, kockarnice, turizam, trgovina luksuznom robom, obitelj Grimaldi*)

Usmenim izlaganjem predstavnik skupine ili svi članovi prezentirat će poster na zadanu temu ili će pročitati rad. Nakon svakog pročitano rada ili prezentiranja postera uslijedit će analiza i diskusija u kojoj će učenici iznositi svoja mišljenja i postavljati dodatna pitanja.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Gradivo ponoviti prema planu ploče i još jednom analizirati tematske karte uz pomoć grafoskopa ili LCD projektora. Za domaću zadaću učenici će riješiti zadatke u radnoj svesci i pismeno odgovoriti na pitanja u rubrici *Provjerite znanje*. Oni koji žele znati više pročitati će rubriku *Dobro je znati* i napisati pismeni rad na temu Pariz – „grad svjetlosti“ ili Francuska – zemlja sira, vina i parfema.

FRANCUSKA

- Francuska je najveća zemlja Zapadne Evrope, istodobno atlantska, sredozemna, alpska, kontinentalna i kanalska.
- Francuska je među najrazvijenijim zemljama svijeta, stalna članica Vijeća sigurnosti i Evropske unije.
- U reljefu Francuske izdvajamo stara gromadna gorja, mlade nabrane planine, nizine, zavale i priobalne ravnice.
- Francuska je vodeća Evropska zemlja u poljoprivrednoj proizvodnji.
- U suvremenoj industriji značajne su automobilska, zrakoplovna, željeznička, svemirska, telekomunikacijska, prehrambena, tekstilna i dr.
- Od uslužnim djelatnosti ističu se turizam, saobraćaj i međunarodna trgovina.
- Pariška zavala najnaseljeniji je i najrazvijeniji dio Francuske.
- U aglomeraciji Veliki Pariz živi svaki peti stanovnik Francuske.

Mahire ovdje staviti kartu Francuske sa str. 188, kartu *Gustina naseljenosti Francuske* sa str.191 i kartu *Mreža željezničkih pruga* sa str.192.

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 53

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 53

REDNI BROJ SEMICE: 27

NAZIV NASTAVNE CJELINE:

ZAPADNA EVROPA

NAZIV NASTAVNE TEME:

Zapadna Evropa – prirodna i društvena obilježja; Ujedinjeno Kraljevstvo; Francuska

TIP ČASA:

Ponavljjanje, vježbanje i provjeravanje

ZADACI NASTAVE: **a) materijalni** **b) funkcionalni** **c) odgojni**

a)

- ponoviti, uvježbati i usmeno provjeriti usvojenost znanja o Zapadnoj Evropi, Ujedinjenom Kraljevstvu i Francuskoj

b)

- razvijati sposobnost samostalnog usmenog izražavanja i snalaženja na geografskoj karti
- stjecati vještinu opisivanja te davanja kratkih i tačnih odgovora
- razvijati sposobnost zapažanja i uočavanja uzročno-posljedičnih odnosa u prostoru

c)

- razvijati odgovorno ponašanje pri rješavanju problema
- poticati zanimanje za učenje i ponavljanje gradiva

NASTAVNE METODE:

razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija

METODIČKI OBLICI RADA:

frontalni rad, individualni rad, rad u parovima

NASTAVNA SREDSTVA:

udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Evrope i svijeta, listići sa zadacima, slijepe karte, grafofolija, grafoskop, računar i LCD projektor

KLJUČNI POJMOVI:

La Manche, zavale, gradska regija ili aglomeracija, krmno i industrijsko i bilje, otočna zemlja, kolonijalno carstvo, Doverska vrata, G-7, burza, smog, satelitski gradovi, City, naftni terminali, klifovi, kolonijalna velesila, plimoelektrana, Veliki Pariz, decentralizacija

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Pročitati rubrike *Ponovite i upamtite* iz prethodne tri lekcije i na taj način ponoviti gradivo.

CILJ ČASA

Usmenim ispitivanjem ponoviti, uvježbati i provjeriti usvojenost znanja o općim obilježjima Zapadne Evrope, Ujedinjenog Kraljevstva i Francuske.

GLAVNI DIO ČASA – PONAVALJANJE, VJEŽBANJE I PROVJERAVANJE

Pitanja na koja će učenici odgovarati napisati na listiće te ih staviti u koricu, kutiju, šešir ili nešto slično. Prozvani učenici ili oni koji se sami javi izvlačit će pitanja s listićima na koja će usmeno odgovarati uz pokazivanje na zidnoj geografskoj karti i biti ocijenjeni odgovarajućom ocjenom.

Primjer pitanja za usmeno ponavljanje i provjeravanje znanja (individualno)

1. Kada se pomorski putovi sa Sredozemlja sele na Atlantik?
2. Zašto je Zapadna Evropa najgušće naseljena regija Evrope?
3. Šta je aglomeracija?
4. Objasnite značenje tunela i kanala La Manche.
5. Koji narodi naseljavaju područje Zapadne Evrope?
6. Koja je najveća otočna zemlja Zapadne Evrope?
7. Zašto zapadne obale Velike Britanije primaju više padavina od istočnih?
8. Kako nastaje smog?
9. Zašto se grade satelitski gradovi?
10. Zašto u sjevernoj Irskoj povremeno dolazi do sukoba među stanovnicima?
11. U kojim državama Zapadne Evrope susrećemo fjordove?
12. Šta su estuariji i kakvo je njihovo značenje?
13. Kako je iskorištena plima i oseka u Zapadnoj Evropi?
14. U kojem gradu se nalazi sjedište Evropskog parlamenta?
15. Koja dva velika grada imaju satelitske gradove?

Primjer vježbe na zidnoj geografskoj karti (individualno)

1. Pokažite mora koja okružuju Zapadnu Evropu.
2. Navedite dvije velika zavale u Zapadnoj Evropi i pokažite ih na karti.
3. Pokažite na karti kanal La Manche i Doverska vrata.
4. Koji se grad razvio na obalama rijeke Clyde? Pokažite ga na karti.
5. Pokažite na karti engleski poluotok poznat po klifovima.
6. Pokažite na karti otok u Sredozemnom moru koji pripada Francuskoj?
7. Koje gorje se proteže između Španije i Francuske? Pokažite ga na karti.
8. Navedite i pokažite francuske rijeke koje pripadaju atlantskom slivu.
9. Kod koje grada se rijeke Rhona ulijeva u Sredozemno more? Pokažite ga na karti.
10. Pokažite na karti francuske pokrajine poznate po uzgoju povrća i voća.
11. Pokažite na karti gradove koje povezuju Doverska vrata.
12. Od koliko pokrajina se sastoji UK? Pokažite ih na karti.
13. Pokažite na karti dio UK s najvećom koncentracijom stanovništva.
14. Na obali kojeg zaliva se nalazi grad Cardiff? Pokažite ga na karti.
15. Pokažite na karti Ardene, Vogeze i Središnji masiv. Kakvog su postanka?

Primjer vježbe na slijepoj karti (rad u parovima)

1. Na odgovarajuće mjesto upišite nazive mora koja okružuju Zapadnu Evropu.
2. U crtajte Doverska vrata i upišite gradove koje povezuje.
3. U kružiće na karti upišite odgovarajuće slovo:

- A- Ardeni B – Penini C – Središnji masiv D – Vogezi
4. Križićem označite najviši vrh UK – Ben Newis.
 5. Kosim crtama obilježite poluotok Cornwall.
-
1. Na odgovarajuće mjesto napišite nazive mora i prolaza koji okružuju UK.
 2. Kosim crtama obilježite Parišku i Londonsku zavalu.
 3. U kružice na karti upišite odgovarajuće slovo
A – Seine B – Temza C – Loire D - Rhôna E – Garonne
 4. Zaokružite poluotoke Normandiju i Bretanju.
 5. Križićem označite kneževinu Monako.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Nakon što učenici odgovore na pitanja i riješe zadatke na slijepoj karti saopštiti im ocjene i obrazložiti ih. Kod interpretacije slijepih karata bilo bi dobro poslužiti se grafoskopom ili LCD projektorom da bi svi učenici dobro vidjeli.

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 54

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 54

REDNI BROJ SEDMICE: 27

NAZIV NASTAVNE CJELINE:

ZAPADNA EVROPA

NAZIV NASTAVNE TEME:

Ostale države Zapadne Evrope.

TIP ČASA:

Obrada novoga gradiva

ZADACI NASTAVE:

a) materijalni

b) funkcionalni

c) odgojni

a)

- upoznati osnovna prirodno-geografska i društveno-ekonomska zemalja Beneluksa i Republike Irske
- obrazložiti prirodne i društvene osobitosti te probleme suvremenog razvoja zemalja Beneluksa i Republike Irske

b)

- primijeniti stečena znanja o općim obilježjima Evrope i Zapadne Evrope na primjeru zemalja Beneluksa i R.Irske
- razvijati vještine usmenog izražavanja i snalaženja na geografskoj karti

c)

- razvijati radne navike i poticati želju za upoznavanjem drugih zemalja, kultura i naroda
- razvijati pravilan stav prema zaštiti i očuvanju prirode

NASTAVNE METODE:

razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, rad na tekstu i priložima, grafička metoda

METODIČKI OBLICI RADA:

frontalni rad, individualni rad

NASTAVNA SREDSTVA:

udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Evrope i svijeta, tematske karte, grafofolija, grafoskop, računar i LCD projektor

KLJUČNI POJMOVI:

Beneluks, polderi, multinacionalne kompanije, Evropoort, „tigar Zapadne Evrope“, „zeleni otok“

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Učenici će usmeno odgovoriti na pitanja u udžbeniku iz uvoda u lekciju i prisjetiti se pojmova: Atlantski okean, plima i oseka, klif, rudonosno gorje, urbanizacija, konurbacija, estuarij, delta, kolonijalizam, BDP, Evropska unija, NATO. Najaviti novu nastavnu temu: *Ostale države Zapadne Evrope*.

CILJ ČASA

Upoznati osnovna obilježja zemalja Beneluksa i Republike Irske.

GLAVNI DIO ČASA – OBRADA

1. **Benelux (Benelux)**

Demonstracijom na zidnoj geografskoj karti upoznati učenike s geografski položajem zemalja Beneluksa.

Obrazložiti razloge i značenje ranoga privrednog udruživanja u Benelux te istaknuti povoljan saobraćajni položaj na obali Sjevernog mora koji je omogućio razvoj pomorstava i stvaranje mnogobrojnih kolonija širom svijeta.

Interpretirati grafikone *Udio država u površini i stanovništvu Evrope* i objasniti razloge guste naseljenosti ovoga područja (projicirati grafoskopom ili LCD projektorom).

2. **Belgija**

Uz pomoć karte odrediti položaj i opisati reljefne cjeline Belgije.

Interpretacijom tematske karte u udžbeniku *Govorna područja u Belgiji* upoznati podjelu stanovništva Belgije na Flamance i Valonce (projicirati grafoskopom ili LCD projektorom).

Demonstrirati na karti velike belgijske gradove, „zlatni trokut“ i istaknuti njihovo značenje kako za Belgiju tako i za Evropsku uniju.

Usmenim izlaganjem upoznati učenike s privrednim obilježjima Belgije.

3. **Nizozemska**

Usmenim izlaganjem upoznati učenike s različitim znanjem Nizozemska – Holandija.

Objasniti šta su polderi, kako su nastali i navesti njihovo privredno značenje (naseljavanje i poljoprivredno iskorištavanje).

Istaknuti važnost zemnog gasa i uvoznih sirovina u razvoju industrije najvećim dijelom smještene u lukama kao i značenje multinacionalnih kompanija čije je središte upravo u Nizozemskoj.

Pokazati na karti najveće nizozemske gradove (Amsterdam – glavni grad, Den Hag – sjedište vlade i parlamenta) s posebnim naglaskom na najveću evropsku luku Rotterdam – Evroport

4. **Luksemburg**

Definirati Luksemburg kao drugu najmanju državu EU te jedinu državu Zapadne Evrope bez izlaza na more.

Naglasiti da je Luksemburg zemlja s najvećim BDP-om po stanovniku na svijetu i povezati to s razvijanim rudarstvom, suvremenom industrijom (čelik), bankarstvom, turizmom i saobraćajem.

5. **Republika Irska**

Demonstracijom na karti odrediti položaj Irske te opisati reljef, klimu i vegetaciju.

Usmenim izlaganjem objasniti značenje pojmova „zeleni otok“ i „tigar Zapadne Evrope“.

Naglasiti veliko značenje poljoprivrede i povezati to s donedavnim siromaštvom i iseljavanjem.

Istaknuti ulogu stranih ulaganja, ulaska u Evropsku uniju i obrazovanja za razvoj gospodarstva.

Demonstrirati na karti glavni grad i ostale veće gradove Irske.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Gradivo ponoviti prema planu ploče (projicirati na grafoskopu ili LCD projektoru) ili još jednom analizirati tematske karte, grafikone i fotografije u udžbeniku. Za domaću zadaću učenici će riješiti zadatke u radnoj

svesci, odgovoriti na pitanja u rubrici *Provjerite znanje* i pripremiti se za čas ponavljanja, vježbanja i provjeravanja nastavne cjeline *Zapadna Evropa*.

PLAN PLOČE

OSTALE DRŽAVE ZAPADNE EVROPE

Beneluks (Benelux) – privredna, carinska i trgovinska zajednica Belgije, Nizozemske i Luksemburga osnovana nakon Drugog svjetskog rata.

„**Predvorje srednje Evrope**“ – Nizozemska i Belgija

Zemlje Beneluksa imaju povoljan saobraćajni položaj, gusto su naseljene i visoko urbanizirane.

Kraljevinu Belgiju u upravnom smislu čine:

- **Flandrija**

- **Valonija**

- **Područje grada Bruxellesa**

„**Zlatni trokut**“ – Bruxelles, Antwerpen i Gent

Nizozemska (Nederland) – niska zemlja s 2/3 površine ispod razine mora

Polderi – zemlja oteta od mora uz pomoć nasipa i isušivanja

Nizozemski grad Rotterdam najveća je Evropska luka – **Evropoort**

Luksemburg – zemlja s najvećim BPD-om po stanovniku na svijetu

Republika Irska – se zbog brojnih livada i pašnjaka naziva „zelenim otokom“

Irska se zbog ubrzanog privrednog razvoja uz pomoć stranih ulaganja naziva i „tigar Zapadne Evrope“.

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 55

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 55

REDNI BROJ SEMICE: 28

NAZIV NASTAVNE CJELINE:

ZAPADNA EVROPA

NAZIV NASTAVNE TEME:

Zapadna Evropa – prirodna i društvena obilježja; Ujedinjeno Kraljevstvo; Francuska; Ostale države Zapadne Evrope

TIP ČASA:

Tematsko ponavljanje, vježbanje i provjeravanje

ZADACI NASTAVE: **a) materijalni** **b) funkcionalni** **c) odgojni**

a)

- ponoviti, uvježbati i provjeriti usvojenost znanja o osnovnim prirodno-geografskim i društveno-ekonomskim obilježjima zemalja Zapadne Evrope

b)

- razvijati vještinu snalaženja na geografskoj karti
- razvijati geografsko mišljenje i uočavati uzročno-posljedične veze u prostoru
- razvijati kartografske vještine kroz rad na slijepim kartama

c)

- isticati važnost individualnog doprinosa grupnom radu
- razvijati odgovornost prema radu kroz uljudno i tolerantno ponašanje

NASTAVNE METODE:

razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, kartografska vježba na slijepim kartama

METODIČKI OBLICI RADA:

frontalni rad, individualni rad, rad u grupama

NASTAVNA SREDSTVA:

udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Evrope i svijeta, slijepe karte za vježbu, listići s pitanjima, grafoskop, grafofolija, računar i LCD projektor

KLJUČNI POJMOVI:

La Manche, zavale, gradska regija ili aglomeracija, krmno i industrijsko i bilje, otočna zemlja, kolonijalno carstvo, Doverska vrata, G-7, burza, smog, satelitski gradovi, City, naftni terminali, klifovi, kolonijalna velesila, plimoelektrana, Veliki Pariz, decentralizacija, Beneluks, polderi, multinacionalne kompanije, Evroport, „tigar Zapadne Evrope“, „zeleni otok“

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Pregledati sveske i radne sveske, podijeliti učenike u pet skupina, pripremiti listiće s pitanjima, slijepe karte i tablice te dati upute za rad.

CILJ ČASA

Ponoviti, uvježbati i provjeriti usvojenost znanja o zemljama Zapadne Evrope

GLAVNI DIO ČASA – PONAVALJANJE, VJEŽBANJE I PROVJERAVANJE

Učenici će radom u grupama odgovarati na postavljena pitanja, rješavati zadatke na slijepim kartama i popunjavati tablice.

Primjer pitanja i zadatka za prvu skupinu

1. Odgovorite na postavljena pitanja:

1. Zašto se kaže da Zapadna Evropa ima povoljan saobraćajni položaj?
2. Koja je zapadnoevropska zemlja najgušće, a koja najrjeđe naseljena?
3. Opišite obalu Zapadne Evrope.
4. Šta je pokrenulo rani razvoj industrije u Zapadnoj Evropi?
5. Opišite geografski položaj Francuske.

2. Kartografska vježba:

1. Slovom K označite zemlju Zapadnu Evropu bez izlaza na more.
2. Sjevernu Irsku obojite zelenom bojom.
3. Trokutićem označite najviši evropski vrh. On je _____.
4. Kosim crtama iscrtajte države koje se nazivaju „predvorjem Srednje Evrope“.
5. U kružiće na karti upišite odgovarajuće slovo:
A – Pirineji B – Vogezi C – Alpe D – Središnji masiv E – Penini

3. Uporedite Francusku i Ujedinjeno Kraljevstvo prema sljedećom obilježjima:

FRANCUSKA – UJEDINJENO KRALJEVSTVO	SLIČNOSTI	RAZLIKE
Reljef		
Klima		
Poljoprivreda		
Industrija		
Turizam		

Primjer pitanja i zadataka za drugu skupinu

1. **Odgovorite na postavljena pitanja:**

1. Koja klima prevladava u Zapadnoj Evropi?
2. U kojem dijelu Zapadne Evrope susrećemo fjordove?
3. Kako neke zemlje Zapadne Evrope iskorištavaju plimu i oseku?
4. Navedite i pokažite na karti glavna turistička područja Francuske.
5. Kako u upravnom smislu dijelimo Belgiju?

2. **Kartografska vježba**

1. Žutom bojom obojite države Beneluksa.
2. Križićem označite najveću evropsku luku.
3. Plavom bojom obojite područje Zapadne Evrope gdje vlada sredozemna klima.
4. Zelenom bojom obojite poluotok kojom se pruža Kambrijsko gorje.
5. U kružice na karte upišite odgovarajuće slovo:
A – Pariz B – London C – Belfast D – Edinburgh E - Dublin

3. **Napravite uporednu tablicu u kojoj ćete upisati prednosti i nedostatke korištenja obnovljivih izvora energije koje koriste države Zapadne Evrope:**

IZVORI ENERGIJE	PREDNOSTI KORIŠTENJA	NEDOSTACI KORIŠTENJA	DRŽAVE KOJE KORISTE ENERGIJU
PLIMOELEKTRANE			
VJETROELEKTRANE			
GEOTERMALNI IZVORI			

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Članovi skupine ili više njih usmenim izlaganjem i demonstracijom na zidnoj geografskoj karti izvijestit će ostale učenike kako su odgovorili na postavljena pitanja i riješili zadatke na slijepoj karti. Tačne odgovore, tj. ispravno popunjene slijepe karte projicirati grafoskopom ili LCD projektorom kao i pravilno popunjene tablice, te pohvaliti učenike i vrednovati njihova postignuća odgovarajućom ocjenom.

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 56

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 56

REDNI BROJ SEMICE: 28

NAZIV NASTAVNE CJELINE:
SREDNJA EVROPA

NAZIV NASTAVNE TEME:
Srednja Evropa – prirodna i društvena obilježja

TIP ČASA:
Obrada novoga gradiva

ZADACI NASTAVE: **a) materijalni** **b) funkcionalni** **c) odgojni**

a)

- upoznati osnovna prirodna obilježja država Srednje Evrope te uporediti društvene i privredne značajke ovih zemalja
- obrazložiti važnost geosaobraćajnog položaja i planinskog reljefa za gospodarstvo i turizam zemalja Srednje Evrope

b)

- razvijati vještinu čitanja s razumijevanjem i vještinu samostalnog izlaganja
- razvijati logično mišljenje i uočavati uzročno-posljedične odnose u prostoru
- razvijati kartografske i grafičke vještine

c)

- razvijati kritičko mišljenje i odgovornost prema radu
- uočiti važnost međusobnom pomaganja kroz rad u parovima
- poticati želju za drugih i drugačijih

NASTAVNE METODE:

razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, rad na tekstu i priložima, grafička metoda, kartografska vježba na slijepim kartama

METODIČKI OBLICI RADA:

frontalni rad, individualni rad, rad u parovima

NASTAVNA SREDSTVA:

udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Evrope i svijeta, tematske karte, fotografije, slijepe karte za vježbu, grafofolija, grafoskop, računar i LCD projektor

KLJUČNI POJMOVI:

prijevoj, föhn, snježna granica, les ili prapor, crnica, Ruhrstadt, kapitalističke zemlje

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Učenici će usmeno odgovoriti na pitanja u uvodnom dijelu lekcije i igrom asocijacija prisjetiti se pojmova: kontinentalnost, stara gorja, mlada gorja, Alpe, Pribaltička nizija, konurbacija, plovni kanali, kanal Rajna – Majna – Dunav. Najaviti novu nastavnu temu: *Srednja Evropa – prirodna i društvena obilježja* i dati upute za rad.

CILJ ČASA

Upoznati geografski položaj, prirodna i društvena obilježja srednje Evrope.

GLAVNI DIO ČASA – OBRADA

1. Izrada osobne karte Srednje Evrope (rad u parovima)

Radeći u parovima učenici će izraditi osobnu kartu srednje Evrope služeći se atlasom, tekstom u udžbeniku, fotografijama i tematskim kartama prema sljedećim odrednicama:

- geografski položaj
- saobraćajno značenje
- ravničarsko – nizijski prostori (Njemačko-poljska i Panonska nizija)
- stara gromadna gorja
- mlade nabrane planine
- klimatska obilježja
- najveće rijeke
- gustina naseljenosti
- prirodno kretanje stanovništva
- prostorno kretanje stanovništva (migracije)
- privredni razvijene kapitalističke zemlje na zapadu Srednje Evrope
- privredna obilježja u istočnim zemljama Srednje Evrope
- tercijarne djelatnosti

2. Vježba na slijepoj karti (rad u parovima)

1. Na odgovarajuće mjesto na karti upišite nazive mora.
2. Kosim crtama označite Karpate i Alpe.
3. Zelenom bojom obojite Panonsku niziju i Njemačko-poljsku ravnicu.
4. Križićem označite planinu Schwarzwald.
5. Vodoravnim crtama označite područje konurbacije Ruhrstadta.
6. Slovom R označite države s najviše stranih radnika.

Usmenim izlaganjem i demonstracijom na zidnoj geografskoj karti prozvani par upoznat će ostale učenike do kojih spoznaja je došao o geografskom položaju srednje Evrope. Sljedeći par upoznat će ostale učenike o saobraćajnom značenju srednje Evrope i tako redom. Zajedno s ostalim učenicima pratiti izlaganje te uz pomoć računara i LCD projektora ili grafoskopa projicirati tematske karte, fotografije i pravilno riješene zadatke na slijepoj karti.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Gradivo ponoviti prema planu ploče (projicirati na grafoskopu) ili će učenici usmeno odgovoriti na pitanja u rubrici *Provjerite znanje*. Zadatke u radnoj svesci učenici će riješiti kod kuće za domaću zadaću, a oni koji žele naučiti više pročitat će rubriku *Dobro je znati*.

SREDNJA EVROPA – PRIRODNA I DRUŠTVENA OBILJEŽJA

Srednja Evropa – često se naziva i kontinentalna Evropa, smještena je između Sjevernog, Baltičkog i Jadranskog mora.

Reljef Srednje Evrope - ravničarsko nizinski (Njemačko-poljska i Panonska nizina)
- staro gromadno gorje (Schwarzwald)
- mlada nabrana gorja (Alpe i Karpati)

Klima - umjereno topla s toplim ljetom
- snježno – šumska klima
- temperaturne inverzije i föhn
- snježna granica

Rijeke - izviri u Alpama i Karpatima
- imaju mješoviti režim
- Rajna, Weser, Elba, Odra, Visla, Dunav

Stanovništvo - gusto naseljena regija (154 st/km²)
- konurbacija Ruhrstadt
- prirodni pad stanovništva
- prisutni strani radnici

Gospodarstvo (privreda) - nejednaka razvijenost
- Njemačka, Švicarska, Austrija i Lihtenštajn – razvijene
- Poljska, Češka, Slovačka, Mađarska, Slovenija – srednje razvijene

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 57 i 58

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 57 i 58

REDNI BROJ SEMICE: 29

NAZIV NASTAVNE CJELINE:
SREDNJA EVROPA

NAZIV NASTAVNE TEME:
Njemačka

TIP ČASA:
Obrada novoga gradiva

ZADACI NASTAVE: **a) materijalni** **b) funkcionalni** **c) odgojni**

a)

- upoznati opća prirodno-geografska i društveno-ekonomska obilježja Njemačke
- upoznati geosaobraćajni položaj Njemačke i obrazložiti njegovo značenje
- pokazati na karti i upoznati učenike s regionalnom podjelom Njemačke

b)

- primijeniti stečena znanja o općim obilježjima Srednje Evrope na primjeru Njemačke
- razvijati sposobnost rada na tekstu i uočavanje bitnog
- razvijati vještinu usmenog izlaganja i vještinu izrade postera

c)

- uvažavati kulturne i duhovne vrijednosti drugih naroda
- uočiti važnost međusobnog pomaganja kroz rad u grupama
- razvijati odgovornost prema radu uz uljudno i tolerantno ponašanje

NASTAVNE METODE:

razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, rad na tekstu i priložima, grafička metoda, praktični rad (izrada postera)

METODIČKI OBLICI RADA:

frontalni rad, individualni rad, rad u parovima, rad u grupama

NASTAVNA SREDSTVA:

udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Evrope i svijet, tematske karte, slijepe karte, materijal za izradu postera, grafofolija, grafoskop, računar i LCD projektor

KLJUČNI POJMOVI:

estuarij, kanal Rajna – Majna – Dunav, privredna (privredna) razvijenost, konurbacija Ruhrstadt, Mittelland

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Učenici će usmeno odgovoriti na pitanja u rubrici *Provjerite znanja* iz prethodne lekcije, a jedan od učenika pročitat će uvodni dio teksta iz lekcije Njemačka.

CILJ ČASA

Upoznati osnovna prirodna, društvena i regionalna obilježja Njemačke.

GLAVNI DIO ČASA – OBRADA

1. **Geografski položaj i prirodna obilježja**

Demonstracijom na zidnoj geografskoj karti odrediti geografski položaj i smještaj Njemačke. Na slijepoj karti projiciranoj grafoskopom podebljati granicu Njemačke i označiti granicu koja je dijelila Zapadnu od Istočne Njemačke do 1990. godine.

Na određeno mjesto napisati nazive susjednih država i mora na koja izlazi Njemačka, podebljati najznačajnije rijeke, kanal Rajna – Majna – Dunav, Kielski kanal i kanal Mittelland.

Uz pomoć računara i LCD projektora projicirati fotografije reljefno različitih područja Njemačke i pokazati ih na zidnoj geografskoj karti.

U razgovoru s učenicima doći do zaključka kako reljef utječe na klimu Njemačke i navesti klimatske tipove.

2. **Stanovništvo i privredna obilježja**

Analizirati tematske karte *Gustina naseljenosti Njemačke* i *BDP njemačkih pokrajina* te radom na tekstu upoznati učenike s različitom gustom naseljenosti njemačkih pokrajina, prirodnim padom broja stanovnika, udjelom stranaca, BDP-om, sektorima djelatnosti i problemima s kojima se susreće njemačko gospodarstvo nakon ujedinjena 1990. godine.

3. **Regionalna obilježja Njemačke (izrada postera na zadanu temu)**

Podijeliti učenike u tri skupine i dati upute za rad, a to je od prethodno pripremljenog materijala izraditi poster na zadanu temu.

1. **Skupina – SJEVERNA NJEMAČKA**

2. **Skupina – SREDNJA NJEMAČKA**

3. **Skupina – JUŽNA NJEMAČKA**

4. **Prezentacija rada po grupama**

Nakon 25 minuta grupnog rada predstavnik ili svi članovi skupine prezentirat će rad svoje skupine na zadanu temu. Članovi ostalih skupina nakon prezentacije mogu postavljati pitanja i tražiti objašnjenja za ono što nisu razumjeli u izlaganju.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Rubriku *Ponovite i upamtite* i tematske karte pokazati na grafoskopu ili LCD projektoru i na taj način ponoviti gradivo. Za domaću zadaću učenici će riješiti zadatke u radnoj svesci, pismeno odgovoriti na pitanja u rubrici *Provjerite znanje*, a oni koji žele znati više pročitat će rubriku *Dobro je znati*.

NJEMAČKA

- Njemačka se nalazi u središtu Evrope, pa preko njenog teritorija vode saobraćajnice koje povezuju istok i zapad te sjever i jug Evrope.
- Reljefne cjeline Njemačke su: Sjevernonjemačka nizina, Sredogorje, Švapsko-bavarska visoravan i Bavarske Alpe.
- Njemačka je najmnogoljudnija i najgušće naseljena zemlja Srednje Evrope, a uz SAD i Japan najrazvijenija država svijeta.
- Sjeverna Njemačka područje je razvijene poljoprivrede i petrokemijske industrije. Tu se nalazi najveća njemačka luka Hamburg i glavni grad Berlin.
- Porajnje i Ruhrstadt središta su industrije visoke tehnologije i jedno od najvažnijih industrijskih područja Evrope.
- Najveći gradovi istočnog dijela Sredogorja su Leipzig (Lajpcig), Dresden i Chemnitz (Kemnic).
- Južna Njemačka sjedište je brojnih poznatih tvrtki. Najveći gradovi ove regije su München (Minhen) i Stuttgart (Štuttgart)

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 59

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 59

REDNI BROJ SEMICE: 30

NAZIV NASTAVNE CJELINE:
SREDNJA EVROPA

NAZIV NASTAVNE TEME:
Srednja Evropa – prirodna i društvena obilježja; Njemačka

TIP ČASA:
Ponavljjanje, vježbanje i provjeravanje

ZADACI NASTAVE: **a) materijalni** **b) funkcionalni** **c) odgojni**

a)

- ponoviti, uvježbati i usmeno provjeriti usvojenost znanja o prirodnim i društvenim obilježjima Srednje Evrope i Njemačke

b)

- razvijati sposobnost snaženja na geografskoj karti i sposobnost samostalno usmenog izražavanja
- razvijati sposobnost zapažanja i uočavanja uzročno-posljedičnih odnosa u prostoru
- razvijati vještinu opisivanja te davanja kratkih i tačnih odgovora

c)

- razvijati vedro i ugodno raspoloženje u učionici
- poticati zanimanje za učenje i ponavljanje gradiva

NASTAVNE METODE:
Razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija

METODIČKI OBLICI RADA:
Frontalni rad, individualni rad, rad u parovima

NASTAVNA SREDSTVA:
Udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Evrope i svijeta, listići sa zadacima, slijepe karte za vježbu, grafofolija, grafoskop, računar i LCD projektor

KLJUČNI POJMOVI:
prijevoj, föhn, snježna granica, les ili prapor, crnica, kapitalističke zemlje, estuarij, kanal Rajna – Majna – Dunav, privredna (privredna) razvijenost, konurbacija Ruhrstadt, Mittelland

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Pregledati sveske i radne sveske. Učenici će pročitati rubrike *Ponovite i upamtite* iz lekcija *Srednja Evropa – prirodna i društvena obilježja; Njemačka* i na taj način ponoviti gradivo.

CILJ ČASA

Usmenim ispitivanjem i kratkom kartografskom vježbom ponoviti, uvježbati i provjeriti usvojenost znanja o općim obilježjima srednje Evrope i Njemačke.

GLAVNI DIO ČASA – PONAVLJANJE, VJEŽBANJE I PROVJERAVANJE

Pitanja i zadatke koja se odnose na provjeru usvojenih znanja u okviru nastavnih tema *Srednja Evropa – prirodna i društvena obilježja i Njemačka* prethodno napisati na listiće te ih staviti u kutiju, koricu, šesir ili nešto slično.

Prozvani učenici izvlačit će listiće s pitanjima i zadacima na koja će usmeno odgovarati uz pokazivanje na zidnoj geografskoj karti i biti ocijenjeni odgovarajućom ocjenom.

Primjer pitanja za usmeno ponavljanje i provjeravanje znanja (individualno)

1. Zašto se srednja Evropa naziva i kontinentalna Evropa?
2. Kako je raspoređena vegetacija u Alpama?
3. Navedite reljefne cjeline srednje Evrope.
4. Opišite riječni saobraćaj u srednjoj Evropi.
5. Šta je les i gdje rasprostranjen?
6. Kakva je privredna razvijenost zemalja srednje Evrope?
7. Kada su zemlje na istoku srednje Evrope postale članice EU.
8. Šta je föhn?
9. Koje su uslužne djelatnosti razvijene u Srednjoj Evropi?
10. Kakav režim imaju rijeke Srednje Evrope?
11. Koja zemlja ima najviši stupanj urbanizacije?
12. Koje gradove obuhvaća konurbacija Ruhrstadt?
13. Opišite klimu Njemačke.
14. Koji su dijelovi Njemačke ekološki ugroženi?
15. Navedite važne kanale u Njemačkoj.
16. Koja regija Njemačke je najgušće naseljena?
17. Kako je rudarstvo utjecalo na privredni razvoj Njemačke?
18. Navedite reljefne cjeline Njemačke.
19. Šta je snježna granica?
20. Objasnite značenje planinskih prijevoja za odvijanje saobraćaja.

Primjer zadataka na zidnoj geografskoj karti (individualno)

1. Navedite i pokažite na karti države Srednje Evrope.
2. Koji plovni put spava Sjeverno i Crno more? Pokažite ga na karti.
3. Pokažite na karti granicu između istočnih i zapadnih Alpa.
4. Pokažite Panonsku niziju i planinu i kojima je okružena.
5. Koje zemlje Srednje Evrope imaju najviše stranih radnika? Pokažite ih na karti.
6. Koja rijeka je „žila kucavica“ Njemačke.
7. Na estuarijima kojih rijeka se nalaze Hamburg i Bremen? Pokažite ih.
8. Navedite i pokažite na karti najgušće naseljena područja Njemačke.
9. Pokažite gradove koji su smješteni duž kanala Mittelland.
10. U kojem njemačkom gradu se nalazi Evropska središnja banka?

Primjer vježbe na slijepoj karti (rad u parovima)

1. Kosim crtama označite Sjevernonjemačku niziju.
2. Vodoravnim crtama označite Bavarske Alpe.
3. Uspravnim crtama označite planinu Schwarzwald.
4. Upišite nazive država koje okružuju Njemačku.
5. U kružiće na karti upišite odgovarajuće slovo:
A – Berlin B – Hamburg C – Köln D – München E – Frankfurt F – Duisburg
6. Zaokružite najveću njemačku riječnu luku i najveću njemačku zračnu luku.
7. Plavom bojom obojite države koje Rajna povezuje sa Sjevernim morem.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Nakon što učenici odgovore na pitanja uz pokazivanje na zidnoj geografskoj karti i riješe zadatke na slijepoj karti, saopštiti im ocjene i obrazložiti ih. Kod interpretacije slijepih karata bilo bi dobro poslužiti se grafoskopom ili LCD projektorom da bi svi učenici dobro vidjeli.

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 60

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 60

REDNI BROJ SEDMICE: 30

NAZIV NASTAVNE CJELINE:
SREDNJA EVROPA

NAZIV NASTAVNE TEME:
Alpske države

TIP ČASA:
Obrada novoga gradiva

ZADACI NASTAVE: **a) materijalni** **b) funkcionalni** **c) odgojni**

a)

- upoznati osnovna prirodno-geografska i društveno-ekonomska obilježja alpskih država: Švicarske, Lihtenštajna, Austrije i Slovenije
- steći osnovna znanja o uspješno privrednom (privrednom) razvoju i navesti sličnosti i razlike među alpskih državama

b)

- primijeniti stečena znanja o osnovnim obilježjima Srednje Evrope na primjeru alpskih država
- razvijati sposobnost uspoređivanja, objašnjavanja, opisivanja te logičnog zaključivanja

c)

- razvijati svijest o očuvanju okoliša (šume, rijeke, planinski krajolicima)
- pokazati spremnost za rješavanje problema kroz rad u skupini

NASTAVNE METODE:

Razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, rad na tekstu i priložima, grafička metoda, rad računarm

METODIČKI OBLICI RADA:

Frontalni rad, individualni rad, rad u grupama

NASTAVNA SREDSTVA:

Udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Evrope i svijeta, tematske karte, listići s pitanjima, grafofolija, grafoskop, računar i LCD projektor

KLJUČNI POJMOVI:

Lednici, obnovljivi izvori energije, Alpe, vijadukti, kantoni, turizam

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Kratkom petominutnom powerpoint prezentacijom (mogu je unaprijed po dogovoru pripremiti učenici) upoznati učenike s alpskim državama Švicarskom, Lihtenštajnom, Austrijom i Slovenijom. Najaviti novu nastavnu temu: *Alpske države* i plan rada po grupama.

CILJ ČASA

Upoznati osnovna prirodno-geografska i društveno-ekonomska obilježja alpskih država

GLAVNI DIO ČASA – OBRADA

Podijeliti učenike u četiri skupina i dati upute za rad. Zadatak učenika svake skupine je da nakon što pročitaju svoj dio teksta u udžbeniku, promotre slikovni i grafički materijal odgovore na postavljena pitanja koja ćemo projicirati na grafoskopu ili napisati na listiće te ih podijeliti.

1. Skupina – ŠVICARSKA – primjer pitanja

1. Objasniti tvrdnju da je Švicarska prava planinska zemlja.
2. Objasnite privredno (privredno) značenje Alpa.
3. Koji gradovi su smješteni u alpskom dijelu Švicarske?
4. Šta je i gdje je smještena Švicarska visoravan?
5. Navedite osnovna obilježja švicarske industrije.
6. Koja su osnovna obilježja stanovništva Švicarske?

2. Skupina – LIHTENŠTAJN – primjer pitanja

1. Gdje je smještena kneževina Lihtenštajn?
2. S kojom zemljom je u carinskoj i novčanoj uniji?
3. Kojim djelatnostima se bave stanovnici Lihtenštajna?
4. Zašto mnoge tvrtke svoje središte imaju u Vaduzu?

3. Skupina – AUSTRIJA – primjer pitanja

1. Koje se dvije cjeline ističu u reljefu Austrije?
2. Na čemu se temelji privredni razvoj Austrije?
3. Gdje živi većina stanovništva Austrije?
4. Kakvo je značenje Bečke zavale?
5. Imenujte najveće austrijske gradove.
6. Navedite najbrojnije nacionalne manjine.

4. Skupina – SLOVENIJA – primjer pitanja

1. Opišite geografski položaj Slovenije.
2. Navedite obilježja klime.
3. Opišite sjeverozapadni dio Slovenije.
4. Koja su najveća slovenska grada? Gdje su smještena?
5. Kakvo je značenje luke Koper?
6. Zašto Slovenija planski razvija nekoliko manjih industrijskih centara?

Usmenim izlaganjem predstavnik ili predstavnici skupine prezentiraju ostalima kako su odgovorili na pitanja uz pokazivanje na zidnoj geografskoj karti Evrope i tako redom. Učenici ostalih skupina i nastavnik mogu članovima skupine koja je izlagala postavljati dodatna pitanja. Grafičke priloge, fotografije i tematske karte projicirati preko grafoskopa ili LCD projektora kako bi prezentacija bila što djelotvornija.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Gradivo ponoviti prema planu ploče (pokazati na grafoskopu rubriku *Ponovite i upamtite*, grafikone i tematske karte) ili će učenici usmeno odgovoriti na pitanja u rubrici *Provjerite znanje*. Za domaću zadaću riješit će zadatke u radnoj svesci, a oni koji žele znati više pročitat će rubriku *Dobro je znati*.

ALPSKE DRŽAVE

Švicarska je planinska i kontinentalna zemlja najvećim dijelom smještena u Alpama. Najveći gradovi ovog dijela Švicarske su Geneve i Lausanne. Švicarska visoravan gusto je naseljen i industrijski razvijen prostor. Glavna središta su najveći grad Zürich, luka na Rajni Basel i glavni grad Švicarske Bern.

Švicarska je jedna od najrazvijenijih i najbogatijih zemalja svijeta s razvijenim uslužnim djelatnostima turizmom, saobraćajnom i bankarstvom.

Švicarska ja sastavljena od 26 kantona, dugo je neutralna i ima četiri službena jezika.

Kneževina Lihtenštajn smještena je u alpskom području između Švicarske i Austrije i jedna je od najbogatijih zemalja svijeta.

Austrija je alpska i podunavska zemlja. Najviše stanovnika živi u austrijskom Podunavlju tj. Bečkoj zavali.

Industrija Austrije je raznolika, a najveće prihode ostvaruju uslužne djelatnosti.

Najveći gradovi su Beč (Wien), Graz i Linz.

Slovenija je alpska, podunavska i sredozemna država s razvijenom industrijom i turizmom.

Najveća gradska središta su Ljubljana, Maribor i luka Koper.

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 61 i 62

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 61 i 62

REDNI BROJ SEMICE: 31

NAZIV NASTAVNE CJELINE:
SREDNJA EVROPA

NAZIV NASTAVNE TEME:
Ostale države Srednje Evrope

TIP ČASA:
Obrada novoga gradiva

ZADACI NASTAVE: **a) materijalni** **b) funkcionalni** **c) odgojni**

a)

- upoznati osnovna prirodno-geografska i društveno-ekonomska obilježja ostalih zemalja Srednje Evrope: Poljske, Češke, Slovačke i Mađarske
- pokazati na karti reljefne cjeline i veće gradove navedenih zemalja

b)

- razvijati vještinu čitanja s razumijevanjem i ispisivanja važnih bilježaka
- razvijati vještinu pronalaženja podataka iz raznih izvora znanja
- razvijati sposobnost snalaženja na geografskoj karti

c)

- razvijati odgovorno ponašanje pri rješavanju problema
- razvijati poštovanje prema tradiciji drugih naroda i zemalja
- razvijati ekološku svijest o očuvanju i zaštiti prirode

NASTAVNE METODE:

razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, rad na tekstu i grafičkim priložima

METODIČKI OBLICI RADA:

frontalni rad, individualni rad, rad u grupama

NASTAVNA SREDSTVA:

udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Evrope svijeta, slikovni materijal, grafofolija, grafoskop

KLJUČNI POJMOVI:

stepa, prapor, puste, gradski turizam, privredna ili privredna tranzicija

ARTIKULACIJA ČASA

UVODI DIO ČASA

Pročitati tekst u uvodnom dijelu lekcije (jedan učenik) i ponoviti pojmove: Pribaltička nizija, estuarij, Panonska nizija, poljoprivreda, decentralizacija, nacionalne manjine, ugrofinski narodi, slavenski narodi. Najaviti novu nastavnu temu *Ostale države Srednje Evrope* i podijeliti učenike u četiri skupine.

CILJ ČASA

Spoznati osnovna obilježja zemalja na istoku Srednje Evrope.

GLAVNI DIO ČASA – OBRADA

Rad u interesnim ili tematskim središtima

Obradu ove nastavne teme provesti radom u četiri interesna ili tematske središta i dati učenicima upute za rad. Za svaku temu koja se obrađuje u interesnom središtu nastavnik će pripremiti slikovni materijal, tekst o temi koju treba obraditi, grafički materijal, tematske karte, internetske stranice, dodatke sadržaje za učenike koji žele znati više kao i pitanja na koja će učenici samostalno odgovarati.

1. **Interesno središte: POLJSKA**
2. **Interesno središte: ČEŠKA**
3. **Interesno središte: SLOVAČKA**
4. **Interesno središte: MAĐARSKA**

Nakon što izaberu u kojem će interesnom središtu prvo raditi učenici će pregledati slikovni i grafički materijal, proučiti svoj dio teksta i odgovoriti na postavljena pitanja. Zatim će svoje odgovore razmijeniti s ostalim učenicima u tematskom središtu i upisati ih u sveske. Nakon određenom vremena (10-12 minuta) učenici će otići u drugo interesno središte, obraditi sljedeću temu i tako redom. Do kojih su spoznaja došli radeći u interesnim središtima nastavnik će provjeriti postavljajući im pitanja na koja će individualno odgovarati uz pokazivanje na zidnoj geografskoj karti.

Primjer pitanja na koja će učenici odgovarati:

1. Opišite reljef sjeverne i središnje Poljske.
2. Navedite i pokažite na karti luke na estuarijskim ušćima Visle i Odre.
3. Koje je glavno rudarsko – industrijsko područje Poljske?
4. Opišite klimu Poljske.
5. Navedite najvažnije poljoprivredne proizvode Poljske.
6. Navedite i pokažite na karti najveće poljske gradove.
7. Kada je i kako je nastala Republika Češka?
8. Navedite reljefne cjeline Češke.
9. Koja područja Češke imaju veliko poljoprivredno značenje?
10. Kakvo je značenje prijevoja Moravska vrata?
11. Koji je češki grad središte crne metalurgije?
12. Koji češki grad nosi naziv „zlatni grad“?
13. Opišite reljef Slovačke.
14. Koji dio Slovačke je najnaseljeniji?
15. Iz kojih zemalja Slovačka uvozi rude?
16. Navedite i pokažite na karti najveće slovačke gradove.
17. Opišite reljef Mađarske.
18. Navedite mađarske poljoprivredne proizvode.
19. Zašto je Veliku mađarsku ravnicu potrebno navodnjavati?
20. Kako Mađarska pokušava riješiti problem velike koncentracije stanovništva u glavnom gradu Budimpešti?

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Projicirati na grafoskopu rubriku *Ponovite i upamtite* koja će nam poslužiti kao plan ploče i na taj način ponoviti gradivo. Za domaću zadaću učenici će pismeno odgovoriti na pitanja u rubrici *Provjerite znanje* i riješiti zadatke u radnoj svesci te se pripremiti za čas ponavljanja, vježbanja i provjeravanja. Učenici koji žele znati više pročitat će rubriku *Dobro je znati*.

PLAN PLOČE

OSTALE DRŽAVE SREDNJE EVROPE

- Poljska je pretežno nizinska zemlja smještena većim dijelom u Pribaltičkoj nizini. Na temelju rudnih nalazišta u Šljonsku razvila se teška industrija, a danas uz pomoć fondova EU razvija manje ekološki štetne industrije.
- U Republici Češkoj, državi nastaloj 1993.godine naseljenošću i privrednim značenjem ističu se Češka i Moravska zavala.
- Češka je poznata po proizvodnji čelika, kristala, porculana, piva i automobila.
- Prag je najveće industrijsko i turističko središte Češke i jedan od najljepših srednjoevropskih gradova Evrope.
- Najrazvijeniji i najnaseljeniji dio Slovačke je njen podunavski dio s glavnim gradom Bratislavom.
- Mađarska je panonska i podunavska zemlja s razvijenom poljoprivredom. Glavno urbano i industrijsko središte je glavni grad Budimpešta.

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 63

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 63

REDNI BROJ SEDMICE: 32

NAZIV NASTAVNE CJELINE:
SREDNJE EVROPA

NAZIV NASTAVNE TEME:
Srednja Evropa – prirodna i društvena obilježja; Njemačka; Alpske države; Ostale države Srednje Evrope

TIP ČASA:
Tematsko ponavljanje, vježbanje i provjeravanje

ZADACI NASTAVE: **a) materijalni** **b) funkcionalni** **c) odgojni**

- a)**
- ponoviti, uvježbati i provjeriti usvojenost znanja o geografskom položaju, prirodnim i društveno-privrednim obilježjima Srednje Evrope
- b)**
- razvijati sposobnost samostalnog usmenog izlaganja te davanja kratkih i tačnih odgovora
 - razvijati kartografske vještine kroz rad na slijepoj karti
 - razvijati grafičke vještine kroz interpretaciju grafičkih priloga
- c)**
- razvijati naviku ponavljanja usvojenog gradiva i odgovornost prema radu
 - razvijati suradničke odnose kroz grupni rad

NASTAVNE METODE:

Razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, interpretacija, grafička metoda, vježba na slijepim kartama

METODIČKI OBLICI RADA:

Frontalni rad, rad u grupama, individualni rad

NASTAVNA SREDSTVA:

Udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Evrope i svijeta, grafofolija, grafoskop, računar i LCD projektor, slijepe karte

KLJUČNI POJMOVI

prijevoj, föhn, snježna granica, les ili prapor, crnica, kapitalističke zemlje, estuarij, kanal Rajna – Majna – Dunav, privredna (privredna) razvijenost, konurbacija Ruhrstadt, Mittelland, lednici, obnovljivi izvori energije, Alpe, vijadukti, kantoni, turizam, stepa, prapor, puste, gradski turizam, privredna ili privredna tranzicija

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Pregledati sveske i radne sveske, podijeliti učenike u skupine od četiri do pet članova i dati upute za rad.

CILJ ČASA

Ponoviti, uvježbati i provjeriti usvojenost znanja o općim obilježjima i državama Srednje Evrope.

GLAVNI DIO ČASA – PONAVALJANJE, VJEŽBANJE I PROVJERAVANJE

Svakoj skupini dati listić s različitim pitanja i zadacima koji članovi skupine trebaju zajedno riješiti. Na svakom listiću biti će pet različitih zadataka.

Primjer pitanja za prvu skupinu:

1.

1. Kako je raspoređena vegetacija u Alpama?
2. U kojem je razdoblju Njemačka bila podijeljena na dvije države?
3. Šta je les ili prapor i gdje je najviše rasprostranjen?
4. Koja austrijska pokrajina je poznata po vinogradarstvu?

2.

1. Najveći dio Poljske zauzima Panonska nizija. T N
2. Srednju Evropu ubrajamo u rjeđe naseljene evropske regije. T N
3. Većina rijeka Srednje Evrope izvire u Alpama i Karpatima. T N
4. Kneževina Lihtenštajn kao službeni novac koristi francuski franak. T N

3.

1. Hrvati žive u austrijskom pokrajini **Gradišće / Koruškoj**.
2. Najveće poljske rijeke ulijevaju se u **Sjeverno more / Baltičko more**.
3. Puste su stepske ravnice u **Poljskoj / Mađarskoj**.
4. Do 2025.godine Švicarska će zatvoriti svih pet **termo / nuklearnih elektrana**.

4.

1. Karpati su prirodni nastavak _____ (Alpa, Apenina)
2. Najveća evropska riječna luka je _____ (Duisburg, Dortmund)
3. Najveće industrijsko središte Slovenije je _____ (Maribor, Koper)
4. Topao i suh vjetar koji puše u Alpama je _____ (jugo, fen)

5. Ispunite tablicu

POJAM	ŠTA JE TO?	GDJE JE TO?
Šleska		
Aletsch (Aleč)		
Karlovy Vary		
Bern		
Triglav		
Zlina		
Ruhrstadt		

Primjer pitanja i zadataka za drugu skupinu:

1.

1. U kojim Alpama se nalazi lednik Aleč (Aletsch)?
2. Koji države Srednje Evrope su poznate po bankarstvu?
3. Koji je danas najveći problem njemačkog gospodarstva?
4. Objasnite saobraćajno značenje Moravskih vrata.

2.

1. Ujedinjenu Njemačke prethodilo je rušenje _____ zida.
2. Švicarska, Austrija, Mađarska, Češka, Slovačka i Lihtenštajn nemaju izlaz na _____.
3. Alpska država sastavljena od kantona je _____.
4. Područje na jugozapadu Poljske bogato rudama je _____ ili _____.

3.

1. Najnaseljeniji dio Češke je **Moravska zavala / Češka zavala**.
2. Košice su metalurško središte u istočnom dijelu **Slovačke / Poljske**.
3. Topljenje snijega i pojavu lavina uzrokuje vjetar **fen / maestral**.
4. Alpama, Karpatima i Dinaridima okružena je **Panonska nizija / Pribaltička nizija**.

4.

1. Njemačku, Francusku, Švicarsku i Nizozemsku povezuje rijeka Elba. T N
2. Najviše Švicaraca govori talijanskim jezikom. T N
3. Austrija i Mađarska usmjerene su na slovensku luku Koper. T N
4. Veći dio Slovačke zauzimaju Karpati. T N

5. Kartografska vježba

1. Kosim crtama označite alpske države.
2. Okomitim crtama označite stepsko područje Mađarske – puste.
3. Crvenom bojom obojite Šlesku ili Šljonsk.
4. U kružice na karti upišite odgovarajuće slovo:
A – Varšava B – Prag
C – Bratislava D – Budimpešta
5. Crvenom bojom obojite najveću evropsku konurbaciju – Ruhrstadt.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Predstavnik ili predstavnici skupine usmenim izlaganjem upoznat će ostale učenike o zadacima koje su imali i koliko su ih uspješno riješili uz demonstraciju na zidnoj geografskoj karti. Ostali učenici mogu postavljati dopunska pitanja ukoliko nisu zadovoljni danim odgovorima. Grafičke zadatke projicirati grafoskopom ili LCD projektorom, pokazati tačne odgovore, pohvaliti učenike i nagraditi ih za aktivnost pripadajućom ocjenom.

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 64

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 64

REDNI BROJ SEMICE: 32

NAZIV NASTAVNE CJELINE:

ISTOČNA EVROPA

NAZIV NASTAVNE TEME:

Istočna Evropa – prirodna i društvena i obilježja

TIP ČASA:

Obrada novoga gradiva

ZADACI NASTAVE: **a) materijalni** **b) funkcionalni** **c) odgojni**

a)

- odrediti položaj i upoznati osnovna obilježja reljefa, klime i voda Istočne Evrope.
- upoznati geografske osnove društveno-privrednog razvoja, prostorne organizacije i probleme suvremenog razvoja zemalja Istočne Evrope.

b)

- razvijati sposobnost usmenog izražavanja i snalaženja na karti
- razvijati logično mišljenje i uočavanje uzročno-posljedičnih odnosa u prostoru
- razvijati vještinu čitanja s razumijevanjem

c)

- razvijati odgovorno ponašanje pri rješavanju problema
- izgrađivati poštovanje prema drugim kulturama i civilizacijama

NASTAVNE METODE:

razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, interpretacija, rad na tekstu i priložima, opisivanje

METODIČKI OBLICI RADA:

frontalni rad, individualni rad, rad u parovima

NASTAVNA SREDSTVA:

udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Evrope i svijeta, tematske karte, listići s pitanjima, grafofolija, grafoskop, računar i LCD projektor.

KLJUČNI POJMOVI:

volški plovni put, lesostepa, Istočni Slaveni, rijetka naseljenost, bogata rudna ležišta, prestrukturiranje gospodarstva (privrede)

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Učenici će usmeno odgovoriti na pitanja u uvodnim dijelima lekcije i ponoviti pojmove: Ruska ploča, Istočnoevropska nizina, Ural, Volga, Kaspijsko jezero, stepa, tajga, tundra, gustina naseljenosti, slavenski i romanski jezici, privredna tranzicija. Najaviti novu nastavnu temu: *Istočna Evropa – prirodna i društvena obilježja* i dati upute za rad.

CILJ ČASA

Upoznati osnovna prirodna i društvena obilježja istočne Evrope.

GLAVNI DIO ČASA – OBRADA

1. Geografski i saobraćajni položaj

Usmenim izlaganjem i demonstracijom na zidnoj geografskoj karti Evrope i svijeta odrediti položaj i smještaj istočne Evrope.

Navesti i pokazati na karti države istočne Evrope i naglasiti njihovo saobraćajno značenje.

Interpretirati tematsku kartu u udžbeniku *Plovni putovi istočne Evrope* i zajedno s učenicima izvesti zaključke o važnosti plovnih rijeka i kanala s naglaskom na volški plovni put (kartu projicirati grafoskopom ili LCD projektorom).

2. Prirodna obilježja

Uz pomoć računara ili LCD projektora projicirati tematsku kartu *Reljef istočne Evrope*, zajednički je analizirati te pokazati na zidnoj geografskoj karti Karpate, Krimsko gorje, Kavkaz i Ural, tj. gorja koja okružuju Istočnoevropsku nizinu.

Interpretacijom tematskih karata *Količina padalina u istočnoj Evropi* i *Klimatsko vegetacijski pojasevi u istočnoj Evropi* upoznati učenike s tipovima klime i rasprostranjenosti vegetacijskih pojaseva na prostoru istočne Evrope.

Metodom razgovora prisjetiti se kojim slivovima pripadaju rijeke istočne Evrope, zašto su ovdje smještene najduže rijeke našega kontinenta, opisati njihovo privredno značenje i pokazati ih na zidnoj geografskoj karti.

Imenovati, na geografskoj karti pokazati i objasniti privredno značenje umjetnih i prirodnih jezera istočne Evrope.

3. Stanovništvo i privredna obilježja

Učenici će samostalno pročitati dio teksta u udžbeniku koji se odnosi na stanovništvo i privredna obilježja istočne Evrope, analizirati tematske karte *Narodi istočne Evrope* i *Industrijska područja istočne Evrope*, nakon čega će radeći u parovima u sveske zapisati odgovore na postavljena pitanja. Pitanja na koja će učenici odgovarati nastavnik će napisati na listiće ili ih projicirati grafoskopom ili LCD projektorom.

Primjer pitanja:

1. Iako u istočnoj Evropi živi preko 200 mil. stanovnika zašto je ta regija rijetko naseljena?
2. Navedite najgušće i najrjeđe naseljena područja istočne Evrope i pokažite ih na karti.
3. Uz pomoć karte odgovorite ko čini najbrojnije stanovništvo istočne Evrope?
4. Kojim jezicima govore stanovnici istočne Evrope?
5. Navedite koje su religije zastupljene na ovim prostorima?
6. Opišite prirodno i prostorno kretanje stanovnika istočne Evrope.
7. Zašto su države istočne Evrope unatoč prirodnim bogatstvima nedovoljno razvijene?
8. S kojim se problemima suočava industrija istočne Evrope?
9. Kakav je životni standard u državama istočne Evrope?

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Gradivo ponoviti prema planu ploče ili još jednom analizirati tematske karte, fotografije i grafikone u udžbeniku uz pomoć grafoskopa ili LCD projektora.

Za domaću zadaću učenici će pismeno odgovoriti na pitanja u rubrici *Provjerite znanje* i riješiti zadatke u radnoj svesci. Oni koji žele znati više pročitat će rubriku *Dobro je znati*.

PLAN PLOČE

GRAFOFOLIJA

ISTOČNA EVROPA – PRIRODNA I DUŠTVENA OBILJEŽJA

- Istočna Evropa, najveća je regija Evrope smještena na dodiru srednje, sjeverne i Jugoistočne Evrope.
- Većim dijelom prostire se na IstočnoEvropskoj nizini okružena Karpatima, Kavkazom, Uralom i Krimskim gorjem.
- Prirodni biljni pokrivač izmijenjen je i pretvoren u plodne oranice.
- Najznačajnije rijeke ove regije su Volga, Dnjeper i Don.
- Uz Sjevernu Evropu ova regija najrjeđe je naseljena. Većinsko stanovništvo su Rusi, Ukrajinci, Bjelorusi i Moldavci.
- Države Istočne Evrope privredno nedovoljno razvijene ušle su u proces prestrukturiranja svoje privrede.

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 65

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 65

REDNI BROJ SEDMICE: 33

NAZIV NASTAVNE CJELINE:
ISTOČNA EVROPA

NAZIV NASTAVNE TEME:
Ruska Federacija - Rusija

TIP ČASA:
Obrada novoga gradiva

ZADACI NASTAVE: **a) materijalni** **b) funkcionalni** **c) odgojni**

a)

- upoznati osnovna prirodno geografska i društveno-ekonomska obilježja Rusije kao najveće zemlje svijeta
- upoznati probleme suvremenog privrednog razvoja i prostorne organizacije (prednosti i nedostatci položaja Rusije na dva kontinenta)

b)

- primijeniti stečeno znanje o Istočnoj Evropi na primjeru Rusije
- razvijati sposobnost snalaženja na geografskoj karti
- razvijati vještinu čitanja teksta s razumijevanjem te vještinu opisivanja i interpretacije tematskih karata i grafikona

c)

- izgrađivati poštovanje i zanimanje za kulturu i tradiciju drugih zemalja.
- razvijati svijet o očuvanju i zaštiti još uvijek netaknutih prirodnih krajolika

NASTAVNE METODE:

razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, rad na tekstu i priložima, grafička metoda

METODIČKI OBLICI RADA:

frontalni rad, individualni rad

NASTAVNA SREDSTVA:

udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Evrope i svijeta, tematske karte, globus, slijepe karte za vježbu, grafofolija, grafoskop, računar i LCD projektor

KLJUČNI POJMOVI:

permafrost (merzlota), černoziem, Transibirska željeznica

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Učenici će usmeno odgovoriti na pitanja u rubrici *Provjerite znanje* iz prethodne lekcije i na taj način ponoviti stečeno znanje o prirodnim i društvenim obilježjima Istočne Evrope. Potom najaviti temu: *Ruska Federacija – Rusija* i dati upute za rad.

CILJ ČASA

Upoznati osnovna prirodno-geografska i društveno-ekonomska obilježja Ruske Federacije.

GLAVNI DIO ČASA – OBRADA

1. Veličina, položaj i smještaj

Demonstracijom na zidnoj geografskoj karti odrediti geografski položaj i smještaj Ruske Federacije – Rusije.

Na slijepoj karti projiciranoj na grafoskopu podebljati granice Rusije te crvenom crtom jasno razgraničiti evropski dio (zapadno od Urala) i azijski dio (istočno od Urala) Rusije.

Na određena mjesta napisati nazive susjednih država i mora na koja izlazi Rusija. Učenicima podijeliti slijepu kartu da bi mogli učiniti isto i potom ih zalijepiti u svoje sveske.

Metodom razgovora doći do zaključka da je Rusija najveća država na svijetu i da se prostire kroz 11 vremenskih zona.

2. Prirodna obilježja – reljef, klima, vegetacija i vode

Uz pomoć računara ili LCD projektora projicirati fotografije reljefno različitih područja Rusije i pokazati ih na zidnoj geografskoj karti. Potom na slijepoj karti projiciranoj na grafoskopu upisati nazive tih reljefnih cjelina (Ural, Istočnoevropska nizija, Zapadnosibirska nizija, Srednjosibirsko visočje, Prikaspijska nizija te poluotok Kamčatku i Kurilske otoke).

Usmenim izlaganjem upoznati učenike s činiteljima koji utječu na klimu Ruske Federacije i upoznati pojmove permafrost (merzlota) i černozem.

Analizirati tematsku kartu u udžbeniku *Klima Rusije* i upoznati se s tipovima klime i njihovom rasprostranjenošću na prostoru Ruske Federacije. Uz pomoć zidne geografske karte ili karte u atlasu na slijepu kartu na odgovarajuće mjesto napisati nazive rijeka i jezera.

3. Stanovništvo i privredna obilježja

Radom na tekstu i interpretacijom grafikona *Udio države u površini i stanovništvu Evrope* upoznati učenike s osnovnim obilježjima stanovništva Rusije. Uz pomoć tematske karte *Industrijske regije i nalazišta gasa i nafte u Rusiji* i teksta u udžbeniku učenici će odgovoriti na sljedeća pitanja:

1. Na čemu se temelji razvoj ruskog gospodarstva?
2. Koje su djelatnosti primarnog sektora razvijene u Rusiji?
3. Gdje se nalaze najveća ležišta nafte i zemnog gasa?
4. Koja su obilježja industrijske proizvodnje?
5. Kakvo je značenje Transsibirske željeznice?
6. Zašto je u Rusiji razvijen cjevovodni saobraćaj?
7. Navedite i pokažite na karti najveće ruske gradove.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Gradivo ponoviti prema planu ploče (rubrika *Ponovite i upamtite* – pokazati na grafoskopu) ili još jednom analizirati tematske karte, grafikone i fotografije. Za domaću zadaću učenici će pismeno odgovoriti na pitanja u rubrici *Provjerite znanje* i riješiti zadatke u radnoj svesci. Oni koji žele znati više pročitati će rubriku *Dobro je znati* ili napisati pismeni rad na temu: Moskva – luka na pet mora ili Ural – „mineralni muzej“.

RUSKA FEDERACIJA – RUSIJA

- Ruska Federacija ili Rusija najveća je država svijeta i najmnogoljudnija Evropska zemlja.
- Evroazijska je država koja izlazi na dva okeana i 12 mora.
- Najveće nizije Rusije su Istočnoevropska, Zapadnosibirska i Prikaspijska.
- Najviše stanovništva živi u području oko Moskve, Sankt Peterburga i uz rijeku Volgu.
- Glavna prirodna bogatstva su rude, energenti, šume, vode i plodno tlo.
- Najvažnija poljoprivredna područja su stepe s plodnim černozemom.
- Rusija velike količine nafte i zemnog plina izvozi u ostale Evropske zemlje.

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 66

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 66

REDNI BROJ SEMICE: 33

NAZIV NASTAVNE CJELINE:

ISTOČNA EVROPA

NAZIV NASTAVNE TEME:

Ostale države Istočne Evrope

TIP ČASA:

Obrada novoga gradiva

ZADACI NASTAVE:

a) materijalni

b) funkcionalni

c) odgojni

a)

- odrediti na geografskoj karti položaj Ukrajine, Bjelorusije i Moldavije
- upoznati osnovna društveno-ekonomska obilježja navedenih zemalja (poljoprivreda, rudna bogatstva, zastarjela tehnologija, teška industrija, ekološki problemi, zaštićena šumska područja)

b)

- primijeniti stečena znanja o Istočnoj Evropi na primjeru Ukrajine, Bjelorusije i Moldavije
- razvijati vještinu čitanja s razumijevanjem i vještinu izrade bilježaka
- razvijati vještinu izrade postera i vještinu snalaženja na geografskoj karti

c)

- razvijati poštovanje prema kulturi i tradiciji drugih naroda
- sagledati negativne i pozitivne posljedice proizvodnje električne energije u termo i nuklearnim elektranama

NASTAVNE METODE:

Razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, rad na tekstu i priložima, izrada postera

METODIČKI OBLICI RADA:

Frontalni rad, individualni rad, rad u grupama

NASTAVNA SREDSTVA:

Udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Evrope i svijeta, tematske karte, pribor za izradu postera, grafofolija, grafoskop, računar i LCD projektor

KLJUČNI POJMOVI:

„žitnica Evrope“, rudna bogatstva, Donjecki bazen, šumarstvo, naftovodi

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Pročitati (jedan od učenika) tekst u uvodnom dijelu lekcije i na taj način upoznati učenike da su ove države nekada bile u sastavu Sovjetskog Saveza. Pregledati sveske i radne sveske te najaviti novu nastavnu temu: *Ostale države Istočne Evrope* i dati upute za rad.

CILJ ČASA

Upoznati osnovna prirodno-geografska i društveno-ekonomska obilježja Ukrajine, Bjelorusije i Moldavije.

GLAVNI DIO ČASA – OBRADA

Podijeliti učenike u tri skupine, svakoj skupini dati zadatke i objasniti način rada. Služeći se atlasom, stručnom literaturom, tekstom i fotografijama u udžbeniku učenici svake skupine obradit će navedene države prema zadanim odrednicama (napraviti plakat ili napisati kratak pismeni rad).

1. Skupina: UKRANIJA

- najveća evropska zemlja
- povoljan saobraćajni položaj
- nizije, uzvisine, močvare i rijeke
- „žitnica Evrope“
- rudna bogatstva
- teška industrija
- urbana i industrijska središta
- stanovništvo i nacionalne manjine

2. Skupina: BJELORUSIJA

- kontinentalna zemlja
- morenski brežuljci, lednička jezera
- gusta riječna mreža
- šumarstvo i poljoprivreda
- industrija – strojogradnja
- uvoz nafte i gasa – naftovodi
- gradska središta
- stanovništvo i nacionalne manjine

3. Skupina: MOLDAVIJA

- gusto naseljena zemlja
- riječne doline i praporni brežuljci
- najslabije razvijena evropska država
- poljoprivreda
- uvoz sirovina i energenata
- glavni grad
- stanovništvo i nacionalne manjine

Nakon što napišu kratak pismeni rad ili naprave poste na zadanu temu slijedi prezentacija rezultata. Zadatak ostalih učenika je da tokom čitanja radova ili prezentacije postera u svoje sveske zapisuju bilješke o državama koje nisu obrađivali. Također mogu postavljati pitanja predstavniku ili predstavnicima skupine koja je obrađivala određenu temu.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Pročitati rubriku *Ponovite i upamtite*, analizirati grafikone i tematske karte (projicirati grafoskopom) i na taj način ponoviti gradivo. Za domaću zadaću učenici će odgovoriti na pitanja u rubrici *Provjerite znanje*, riješiti zadatke u radnoj svesci i pripremiti se za čas ponavljanja, vježbanja i provjeravanja. Učenici koji žele znati više pročitat će rubriku *Dobro je znati* i napisati referat na temu *Černobilj – nuklearna katastrofa*.

OSTALE DRŽAVE ISTOČNE EVROPE

- Ukrajina je nizinska, crnomorska i nakon Rusije, najveća evropska država. Poljoprivredna je zemlja, žitnica Evrope i među vodećim svjetskim proizvođačima pšenice.
- Ukrajina je i jedan od vodećih Evropskih proizvođača kamenog uglja, željezne i manganove rude. Višak električne energije izvozi, a za potrebe kemijske i petrokemijske industrije uvozi naftu i zemni plin.
- Bjelorusija je nizinsko-brežuljkasta zemlja, djelom prikrivena močvarama. Zastarjela industrija ovisi o uvozu sirovina, osobito nafte i plina iz Rusije.
- Moldavija je najmanja, gusto naseljena i najnerazvijenija evropska država. Poljoprivredna je zemlja čiji razvoj ovisi o uvozu sirovina i energenata.

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 67

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 67

REDNI BROJ SEMICE: 34

NAZIV NASTAVNE CJELINE:

JUGOZAPADNA AZIJA (AZIJSKO SREDOZEMLJE), SJEVERNA AFRIKA (AFRIČKO SREDOZEMLJE), SJEVERNA EVROPA, ZAPADNA EVROPA, SREDNJA EVROPA, ISTOČNA EVROPA

NAZIV NASTAVNE TEME:

Jugozapadna Azija (azijsko Sredozemlje), Sjeverna Afrika (afričko Sredozemlje), Sjeverna Evropa, Zapadna Evropa, Srednja Evropa, Istočna Evropa

TIP ČASA:

Tematsko ponavljanje, vježbanje i provjeravanje gradiva drugog polugodišta

ZADACI NASTAVE: **a) materijalni** **b) funkcionalni** **c) odgojni**

a)

- ponoviti, uvježbati i provjeriti usvojenost znanja o jugozapadnoj Aziji, sjevernoj Africi, sjevernoj, zapadnoj, srednjoj i istočnoj Evropi

b)

- razvijati sposobnost samostalnog usmenog izražavanja i davanja kratkih i tačnih odgovora
- razvijati sposobnost snalaženja na geografskoj karti

c)

- razvijati takmičarski duh kod učenika
- razvijati odgovorno ponašanje pri rješavanju problema

NASTAVNE METODE:

razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, kartografska vježba

METODIČKI OBLICI RADA:

frontalni rad, individualni rad, rad u grupama

NASTAVNA SREDSTVA:

udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Evrope i svijeta, listići sa zadacima, grafofolija, grafoskop, računar i LCD projektor

KLJUČNI POJMOVI:

Svi prethodno navedeni

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Pregledati sveske i radne sveske, podijeliti učenike u četiri skupine i objasniti način rada.

CILJ ČASA

Ponoviti, uvježbati i provjeriti usvojenost znanja gradiva drugog polugodišta i pripremiti se za predstojeću pismenu provjeru znanja rješavajući različite zadatke objektivnog tipa.

GLAVNI DIO ČASA – PONAVLJANJE, VJEŽBANJE I PROVJERAVANJE

Svakoj skupini na posebnom listu papira podijeliti zadatke koji se sastoje od nekoliko vrsta zadatka objektivnog tipa.

Primjer zadatka objektivnog tipa za prvu skupinu:

I. KRATKO ODGOVORITE NA PITANJA (usmeno izlaganje)

1. Šta su polderi i gdje se nalaze?
2. Koji je glavni industrijski proizvod Luksemburga?
3. Zašto Finska ima dva službena jezika?
4. Gdje živi većina egipatskog stanovništva?
5. Kakvo je privredno značenje Volge?

II. DOPUNITE SLJEDEĆE REČENICE

1. Ruhrstadt je _____ u Njemačkoj.
2. Jugozapadna Azija nalazi se na dodiru Azije, _____ i _____.
3. _____ je najveća i najmnogoljudnija zemlja Sjeverne Evrope.
4. Kroz Parišku zavalu protječe rijeka _____.
5. U Alpama puše topao i suh vjetar koji se naziva _____.

III. ODREDITE JESU LI NAVEDENE TVRDNJE TAČNE

1. U Mrtvo more ulijeva se rijeka Eufrat.	T	N
2. Za zemlje Atlaske Afrike koristi se naziv Magreb.	T	N
3. Island je zemlja poznata po iskorištavanju geotermalne energije.	T	N
4. Belgija je država koja nazivamo „tigar Zapadne Evrope“.	T	N

IV. ISTIM SLOVOM SPOJITE POJMOVE

1.

a. Poljska	___	Bratislava
b. Slovačka	___	Budimpešta
c. Češka	___	Varšava
d. Mađarska	___	Prag
2.

a. Ararat	___	gorje u Iranu
b. Ben Newis	___	najveći vrh jugozap. Azije
c. Zagros	___	grad u Švedskoj
d. Kiruna	___	najviši vrh UK

V. SLJEDEĆE ZADATKE RIJEŠITE POMOĆU PRILOŽENE SLIJEPE KARTE

1. Na odgovarajuće mjesto upišite nazive mora koja okružuju srednju Evropu.
2. Kosim crtama obilježite zemlje koje se nalaze na istoku srednje Evrope.
3. Slovom B označite Bečku zavalu.

4. Na odgovarajuće mjesto upišite Sredogorje.
5. Vodoravno iscrtajte državu sastavljenu od kantona.
6. Okomito iscrtajte najmnogoljudniju državu srednje Evrope.
7. Zaokružite alpsku – dinarsku – panonsku – sredozemnu državu.

Primjer zadataka objektivnog tipa za drugu skupinu

I. UPIŠITE SAMO JEDAN PONUĐEN POJAM

1. Glavni grad Turske je _____. (Istanbul, Ankara)
2. Većinu stanovništva Egipta čine _____. (Kopti, felasi)
3. Njemački grad Hamburg smješten je na estuariju _____. (Temze, Elbe)
4. Najnerazvijenija evropska država je _____. (Moldavija, Bjelorusija)

II. ZAOKRUŽITE SLOVO ISPRED TAČNOG ODGOVORA

1. Oko gradova Kirune i Gällivarea (Jelivarea) nalaze se velike količine:
 - a. nafte i zemnog gasa
 - b. željezne rude
 - c. manganove rude
2. Brdoviti otok u Sredozemnom moru Korzika pripada:
 - a. Portugalu
 - b. Italiji
 - c. Francuskoj
 - d. Španiji
3. Puste su stepske ravnice u:
 - a. Ukrajini
 - b. Moldaviji
 - c. Rusiji
 - d. Mađarskoj

III. U SLJEDEĆIM ZADACIMA PRECRTAJTE NETAČNE TVRDNJE

1. Arapski poluotok reljefno vrlo slič *Sjevernoj Africi / Južnoj Africi*.
2. Oko Pariza i Londona nalaze se *satelitski / meteoritski gradovi*.
3. Država vulkana i gežira je *Irska / Island*.
4. Luka Rotterdam nalazi se na *Rajni / Elbi*.

IV. UPIŠITE RIJEČ KOJA NEDOSTAJE

1. _____ kanal povezuje Sjeverno i Baltičko more.
2. _____ je vodeća zemlja u svijetu po ulovu ribe.
3. _____ zavala je privredno najrazvijeniji i najnaseljeniji dio Engleske.
4. _____ je najveća evropska konurbacija.
5. _____ je najveća evropska država (nakon Rusije).

V. SLJEDEĆE ZADATKE RIJEŠITE POMOĆU PRILOŽENE SLIJEPE KARTE

1. Na odgovarajuće mjesto upišite nazive mora koja okružuju Istočnu Evropu.
2. Križićem označite planinu Kavkaz.
3. Područje Urala obojite smeđom bojom.
4. Slovom D označite Donjecki bazen.
5. U kružiće na karti upišite odgovarajuće slovo:
A – Moskva B – Sankt Peterburg C – Murmansk D – Kijev E – Kišinjev F – Misk
6. Vodoravno iscrtajte Istočnoevropsku niziju.
7. U kvadratiće upišite sljedeće brojeve:
1 – Onega 2 – Ladoga 3 – Volga 4 – Kaspijsko jezero

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Predstavnik ili predstavnici skupine obavijestit će ostale učenike o zadacima koje su rješavali i do kakvih su rješenja došli. Prilikom prezentacije poslužit će se zidnom geografskom kartom. Rješenja zadatka vezanih za slijepe karte i crteže projicirati na grafoskopu ili LCD projektoru kako bi svi učenici dobro vidjeli i mogli sagledati pogreške te učenike koji su prezentirali ocijeniti pripadajućom ocjenom. Za domaću zadaću učenici će ponoviti gradivo prvoga polugodišta i pripremiti se za pismenu provjeru znanja.

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 68

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 68

REDNI BROJ SEMICE: 34

NAZIV NASTAVNE CJELINE:

GRADIVO DRUGOG POLUGODIŠTA

NAZIV NASTAVNE TEME:

Pismena provjera znanja gradiva drugog polugodišta

TIP ČASA:

Pismena provjera znanja

ZADACI NASTAVE: **a) materijalni** **b) funkcionalni** **c) odgojni**

a)

- pismeno provjeriti usvojenost znanja gradiva drugog polugodišta

b)

- razvijati primjeren odnos prema radu i primijeniti stečena znanja

c)

- razvijati samostalnost u radu pri pismenoj provjeri znanja

NASTAVNE METODE:

razgovor, usmeno izlaganje, pismeni rad

METODIČKI OBLICI RADA:

frontalni rad, individualni rad

NASTAVNA SREDSTVA:

ispitni zadaci za drugo polugodište

KLJUČNI POJMOVI:

svi prethodno navedeni

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Učenici podijeliti ispitne zadatke, dati upute za rad i upoznati ih s kriterijima ocjenjivanja.

CILJ ČASA

Pismeno provjeriti usvojenost znanja i obrazovnih postignuća propisanih nastavnim planom i programom za nastavne cjeline: *Jugozapadna Azija (azijsko Sredozemlje)*, *Sjeverna Afrika (afrički Mediteran)*, *Sjeverna Evropa*, *Zapadna Evropa*, *Srednja Evropa*, *Istočna Evropa*.

GLAVNI DIO ČASA – RJEŠAVANJE ISPITNIH ZADATAKA

Učenici samostalno rješavaju ispitne zadatke koji će biti razvrstani u nekoliko skupina zadataka objektivnog tipa. Zadaci mogu biti identični ili slični onima koje smo koristili na časovima ponavljanja, vježbanja i provjeravanja gradiva drugog polugodišta.

SKUPINE ZADATAKA:

- I. KRATKO ODGOVORITE NA SLJEDEĆA PITANJA
- II. DOPUNITE SLJEDEĆE REČENICE
- III. ZAOKRUŽITE SLOVO ISPRED TAČNOG ODGOVORA
- IV. ODREDITE JESU LI NAVEDENE TVRDNJE TAČNE
- V. ZADATKE RIJEŠITE POMOĆU PRILOŽENE KARTE
- VI. UPIŠITE SAMO JEDAN PONUĐENI POJAM
- VII. U ZADACIMA PRECRTAJTE NETAČNE TVRDNJE
- VIII. SPOJITE PAROVE
- IX. UPIŠITE RIJEČ KOJA NEDOSTAJE
- X. IZ NAVEDENOG NIZA IZBACITE „ULJEZA“

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Nekoliko minuta do oglašavanje školskog zvona pokupiti ispitne zadatke i obavijestiti učenike da će rezultate pismene provjere znanja dobiti na sljedećem nastavnom času.

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 69

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 69

REDNI BROJ SEMICE: 35

NAZIV NASTAVNE CJELINE:
GRADIVO DRUGOG POLUGODIŠTA

NAZIV NASTAVNE TEME:
Analiza pismenog rada

TIP ČASA:
Ponavljjanje, vježbanje i provjeravanje

ZADACI NASTAVE: **a) materijalni** **b) funkcionalni** **c) odgojni**

- a)**
 - ponoviti, utvrditi i provjeriti usvojenost gradiva drugog polugodišta
- b)**
 - razvijati sposobnost samostalnog usmenog izražavanja i snalaženja na geografskoj karti
- c)**
 - razvijati odgovornost i kritički stav prema svojim postignućima te razvijati spremnost za rješavanje problema

NASTAVNE METODE:
razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija

METODIČKI OBLICI RADA:
frontalni rad, individualni rad

NASTAVNA SREDSTVA:
udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Evrope i svijeta, grafofolija, grafoskop, računar i LCD projektor

KLJUČNI POJMOVI:
Sve već navedeno

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Na početku časa učenicima podijeliti ispitne zadatke i objasniti način vrednovanja i ocjenjivanja.

CILJ ČASA

Analizirati pismeni rad te ponoviti i provjeriti usvojenost znanja gradiva drugog polugodišta

GLAVNI DIO ČASA – ANALIZA PISMENOG RADA, PONAVLJANJE I PROVJERAVANJE ZNANJA

Omogućiti učenicima uvid u tačne i netačne odgovore, a posebnu pažnju posvetiti pitanjima na koja veći broj učenika nije tačno odgovorio. Učenici će u udžbeniku i radnoj svesci pronaći odgovore na pitanja koja nisu uspješno riješili, zapisati ih u svoje sveske i pročitati ih. Tačne odgovore projicirati grafoskopom i LCD projektorom i na taj način još jednom analizirati pismeni rad. Nakon provedene analize pismenog rada usmeno provjeriti znanje učenika koji žele odgovarati i popraviti ocjenu.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Ocjene koje su učenici dobili na pismenoj provjeriti znanja kao i ocjene učenika čije smo znanje provjerili usmenim ispitivanjem upisati u razrednu knjigu (dnevnik).

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 70

NASTAVNI PREDMET: GEOGRAFIJA

RAZRED: SEDMI

ŠKOLA: _____

NASTAVNIK: _____

REDNI BROJ ČASA: 70

REDNI BROJ SEMICE: 35

NAZIV NASTAVNE CJELINE:
GRADIVO DRUGOG POLUGODIŠTA

NAZIV NASTAVNE TEME:
Zaključivanje ocjena na kraju drugog polugodišta

TIP ČASA:
Zaključivanje ocjena

ZADACI NASTAVE: **a) materijalni** **b) funkcionalni** **c) odgojni**

- a)**
 - predložiti i zaključiti ocjenu na kraju drugog polugodišta
- b)**
 - razvijati sposobnost samostalnog prosuđivanja, uspoređivanja i kritičkog mišljenja
- c)**
 - razvijati pozitivan stav prema radu i odgovornost za osobna postignuća

NASTAVNE METODE:
razgovor

METODIČKI OBLICI RADA:
frontalni rad, individualni rad

NASTAVNA SREDSTVA:
udžbenik, sveska, radna sveska, zidna geografska karta Evrope i svijeta, geografski atlas

KLJUČNI POJMOVI:
Svi dosad navedeni

ATIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Učenicima objasniti način zaključivanja ocjena.

CILJ ČASA

Objasložiti i zaključiti ocjenu na kraju drugog polugodišta.

GLAVNI DIO ČASA - ZAKLJUČIVANJE OCJENA

Objasniti učenicima koji sve elementi ulaze u zaključnu ocjenu, npr:

- usvojenost osnovnih činjenica
- uočavanje uzročno-posljedičnih veza u prostoru
- odnos prema radu
- snalaženje u prostoru, tj. kartografska pismenost
- kvaliteta pismenog provjeravanja
- sudjelovanje u posebnim projektima
- pripremanje referata, postera, panoa, izložbi i sl.

Svakom učeniku pročitati zaključnu ocjenu i dopustiti mu da iznese svoje mišljenje. Pročitati zaključne ocjene svih učenika, a zainteresiranim omogućiti popravak ocjena ako za to ima vremena.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Učenike pohvaliti za uloženi trud u učenju i stjecanju znanja, ukazati na eventualne pogreške koje treba popraviti i poželjeti im ugodne ljetne praznike.

